NAJER FOLKSBLAT
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.
פרייז 15 גראשען
זייטען

[נ]ייער פאלקסבלאט

№ 26 | Łódź, Czwartek, 30 stycznia 1936 | אדרעס: לאדז, פעטריקאווער 21 טעל. 224-71 Adres: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt. 106 | לאדז, דאנערשטאג פ' בא ו' שבט תרצ"ו

[ג]ענעראל-שטרייק אין עבר-הירדן

פראנצויזישע עראפלאנען אפגעשיקט קיין סיריען

ירושלים (יט"א) אין גאנץ עבר הירדן [פ]ראקלאמירט געווארן א גענעראל-שטרייק אלס [...] פון סימפאטיע און סאלידאריטעט מיט די [...] נאציאנאליסטען.

[...]ער געוועזענער סולטאן על-אטראש, וועלכער [...]ערטריבען געווארן פון סיריען נאך דעם [...]-אויפשטאנד גרייט זיך צו פאהרען צוריק [...] סיריען, כדי זיך צו שטעלען בראש פון די [...]סטענדער.

פאריז, 29 (ספ. טעל.)
די אונרוהען אין סיריען און די בלוטיגע גאסען-ארויסטריטען געגען דער פראנצויזישער מאכט האט אין די היגע מיליטערישע קרייזען געמאכט א געוואלדיגען רושם.

דער פראנצויזישער הויך-קאמיסאר פון סיריען האט טעלעגראפיש ארויסגעפאדערט קריגס-עראפלאנען און מיליטערישע פערשטארקונגען. בעזונדערס טעטיג זענען איצט געווארן די בעדואינער אויף דער סיריש-א"י-דיגער גרעניץ.

די בעדואינער, וועלכע זענען בעוואפענט, בעמיהען זיך אריינצובעקומען איבער די גרעניצען פון ארץ-ישראל, צוליב וואס די ענגלישע מאכט האט איצט פערדאפעלט די גרעניץ-וואך.

אויף דער ארץ-ישראל'דיגער סירישער גרעניץ קומט פאר א קאנצענטראציע, פון די ענגלישע מיליטערישע כחות.

די פראנצויזישע מאכט אין סיריען ארבייט אין דער פולער פערשטענדיגונג מיט דער ענגלישער מאכט אין ארץ-ישראל וועגען נישט ערלויבען איבערצוטראגען די אונרוהען קיין ארץ-ישראל.

פון פראנקרייך זענען היינט ארויסגעשיקט געווארן די ערשטע פראנצויזישע לופט-עסקאדרעס קיין סיריען.

ירושלים (יט"א). „אל איסלאמיא“ טיילט מיט, אז די פאליציי אין יפו און תל-אביב האט דורכגעפיהרט גרינדליכע רעוויזיעס אין מעהרערע הייזער ביי פערזאנען, וואס זענען פערדעכטיג אין קאמוניזם. דאס זאל שטעהן אין צוזאמענהאנג מיט די בעריכטען, וועלכע די פאליציי זאל האבען בעקומען, אז די קאמוניסטען גרייטען צו בעוואפענטע אונרוהען אין א"י. די פאליציי זאל האבען געפונען פיל קאמפראמיטירענדע מאטעריאלען. קיין שום ארעסטען זענען נישט דורכגעפירט געווארן.

ירושלים (יט"א). „אל איסלאמיא“ טיילט מיט וועגען דער פערשטארקונג פון די גרעניץ-וואכען אין צפון-א"י. אין פערשידענע גרעניץ-פונקטען איז די פערשטארקונג שוין דורכגעפיהרט געווארן און אין רעזולטאט זענען פערהאלטען געווארן פיל סירישע אראבער, וועלכע מען האט תיכף צוריקגעשיקט קיין סיריען.

ענטפער פון הויך-קאמיסאר וואוקאפ

אויף די אראבישע פאדערונגען

ירושלים, 29 (יט"א טעלעגראפיש)
דער הויך-קאמיסאר האט אויפגענומען א דעלעגאציע פון די אראבער, וועלכע ס'איז איבערגעגעבען געווארן אן ענטפער אויף דעם אראבישען מעמאריאל פון סוף נאוועמבער. אין דעם מעמאריאל האבען די אראבער געשטעלט דריי פאדערונגען: דעמאקראטישע רעגירונג, פערבאט פון דער יודישער עליה, און פערווערען דעם באדען-פערקויף.

דער הויך-קאמיסאר האט געענטפערט, אז בנוגע דעם ערשטען פונקט מאכט דער לעגיסלאטיור-ראט דעם ערשטען שריט דערצו. וואס שייך די עליה, וועט זי רעגולירט ווערען לויט די אויפנאהם-מעגליכקייטען פון לאנד. בנוגע דעם 3-טען פונקט, איז שוין ארויסגעגעבען געווארן א פעראָרדנונג, וואס בעגרעניצט די רעכט פון פערקויפען קליינע באדען-שטחים.

רעוויזיע אין לעמבערגער אנטי-היטלער-קאמיטעט

פערהאלטען דעם פארזיצער און סעקרעטאר

לעמבערג, 29 (יט"א טעלעפאניש)
אין דער וואוינונג פון פרעזעס פון אנטי-היטלער-קאמיטעט, קרומאן, איז אדורכגעפיהרט געווארן א שטרענגע רעוויזיע. שפעטער איז אדורכגעפיהרט געווארן א רעוויזיע אין לאקאל פון אנטי-היטלער-קאמיטעט. ס'זענען צוגענומען געווארן אלע דאקומענטען. דער פרעזעס קרומאן, סעקרעטאר סאבעל און א מיטגליד פון פרעזידיום זעני ארעסטירט געווארן.

ארויסגעשלאסען 8 יוד. סטודענטען פון לעמבערגער פאליטעכניקום

פאר געהערען צו דער זעלבסטהילף-ארגאניזאציע

לעמבערג, 29. (טעל.) פון פאליטעכניקום זענען ארויסגעשלאסען געווארן 8 יודישע סטודענטען און ס'איז ביי זיי אפגענומען געווארן דאס רעכט ווייטער צו שטודירען, ווייל זיי האבען געהערט צו דער זעלבסטהילף-ארגאניזאציע און אונטערגעשריבען דעם אויפרוף געגען די אנטי-יודישע עקסצעסען.

לעמבערג, 29. (טעל.) היינט זענען אויף דער טעכנישער אפטיילונג געקומען א גרופע דעמאקראטישע סטודענטען, וועלכע האבען בעלייטנט א דעקלאראציע, אז זיי סאלידאריזירען זיך נישט מיט די ענדעקעס און וועלען זיצען אויף די בענק צוזאמען מיט די יודישע סטודענטען.

צעשלאגען א יודישע סטודענטקע

פאר אוועקזעצען זיך אויף דער ריכטער-באנק

ווארשא, 29 (טעלעפאניש) אויפ'ן ערשטען יאהר פון יורידישען פאקולטעט, וואו די יודישע סטודענטען זעצען זיך בכלל נישט אוועק, נאר שטעהען בעת די לעקציעס, האט זיך איין יודישע סטודענטקע, וועלכע איז געווען שטארק מיד אוועקגעזעצט אויף דער רעכטער באנק. דערפאר איז זי צושלאגען געווארן דורך די ענדעקישע סטודענטען.

אונזער ווארט

א היסטארישע ארבייט

גלייך ווי ס'איז בעקאנט געווארן אין דער יודישער וועלט וועגען דער רייזע פון הערבערט סעמיועל מארקס און בערסטעד קיין אמעריקא אין ענינים, וואס האבען א שייכות מיט'ן העלפען אויסצועמיגרירען פון די דייטשע יודען, האט זיך ווידער פאר דער יודישער געזעלשאפט אוועקגעשטעלט די גרויסע טראגעדיע פון יודישען פאלק אין איהר גאנצער נאקעטקייט.

ווי איז דאס אין דער געשיכטע דערהערט געווארען, אז יודען אליין זאלען זוכען א וועג ווי צו העלפען א קיבוץ איינגעפונדעוועטע, קולטורעלע און אפילו וואוילהאבענדע יודען אויסצוואנדערן. מיר האבען דערפיהלט אונזער גרויס אומגליק און אין אונזער קאפ האט זיך נישט-ווילענדיג אריינגעגנבעט א געדאנק, אז דאס הייבט מען נאר אן מיט די דייטשע יודען, און זער ווייסט, אויב מען וועט ווידער נישט דארפען א טראכט טון אויך וועגען אנדערע לענדער.

פערשטעהט זיך, אז גלייך נאך דער ערשטער ידיעה האט זיך ביים שטאלצען, נאציאנאלען טייל פון יודישען פאלק ערוועקט די פראגע, אויף וואס פארא אופן מיר אליין ווילען מיט אונזער אומגליק קירעווען און וואס אונזערע שונאים און פערפאלגער ווילען נאך פון אונז, כדי ארויסצולאזען אונזערע ברידער פון דער אינקוויזיציע-שטייג. און ווען ס'האבען זיך דערטראגען די ערשטע קלאנגען, אז די סעמיועל-דעלעגאציע האט געזאלט די „טראנזאקציע“ אדורכפיהרען לויט א טראנספער-קאמבינאציע, איז די אויפרעגונג געווען א בערעכטיגטע און פערשטענדליכע. איצט ווערט די אקציע וואס אמאל בולט'ער, הגם דער אפמאך, וועלכער האט דאך געמוזט געשלאסען ווערען, ווערט נאך אלץ געהאלטען אין געהיים. ס'איז שוין בעקאנט, אז די אנפיהרענדע אמעריקאנער יודען האבען זיך סאלידאריזירט מיט דער סעמיועל-דעלעגאציע, און אויך יעדען טאג קומען פערזיכערונגען, אז מ'האט דא נישט צו טון מיט קיין טראנספער-קאמבינאציע. דאס האט בערוהיגט די יודישע עפענטליכקייט וועלכע האט אנגעהויבען צו זעהען אין דער אקציע א היסטארישע ארבייט. די שאפונג פון דעם 15-מיליאניגען פאנד איז געווארן א הייליגע אויפגאבע פון גאנצען אמעריקאנער יודענטום און ווי ס'ווייזט זיך ארויס, פון גאנצען וועלט-יודענטום.

די יודען וועלען די אקציע פיהרען, אבער מיט פערביילטע פויסטען און פערקריצטע ציינער געגען דער אונגעהויערער אונגערעכטיגקייט, וועלכע ווערט בעגאנגען געגען דעם יודישען פאלק. מיר האפען, אז אונזערע געשיכטס-שרייבער וועלען דאס דערצעהלען אין פריידען.

ד.

טאג-טעגליך

[...]י ביוראקראטישע מאשין

[...] יעדעס יאהר, ווען דער פארלאמענט ארבייט [...] דעם מלוכה-בודזשעט, רוקען זיך ארויס א [...] פראבלעמען, וועלכע אינטערעסירען די גאנצע [...] בעפעלקערונג. פראבלעמען, וואס זענען יסו[...] [פ]ון מלוכה-לעבען פון איין זייט און פאקטארען [...] פרייד און טרויער פאר'ן בירגער פון דער [...]דער זייט.

[א]זוי איז אויך געשעהן, אז בעת דער דיס[...] איבער'ן בודזשעט פון אינערן-מיניסטעריום בעקומען א ווארט דער אינערן-מיניסטער ראש [...]ש און בעריהרט פראבלעמען, וועלכע זענען [...]רשטער וויכטיגקייט פאר דעם מלוכה-לעבען [...] וועלכע אינטערעסירען דעם בירגער אין זיין [...]יכען לעבען.

דער מיניסטער האט גערעדט וועגען פראבלעם [...] ביוראקראטיע, וועלכע ס'פיהלט אזוי שטארק [...] דורכשניטליכער בירגער. דאס איז געשעהען [...] די טויזענדער פאראגראפען, געזעצען און [...]ארדנונגען, מיט וועלכע די בעאמטע ווערען [...] דערשטיקט. דער מיניסטער האט טאקע ארויס[...] די טעזע וועגען דער נויטיגקייט צו פער[...] שאפטליכען די אדמיניסטראציע און וועגען [...]ערשטענדליכען פערבינדען די אדמיניסטראציע [...] דער געזעלשאפט.

[...] געוויס זענען דאס פראבלעמען, וועלכע עגזיס[...] אין דער געזעלשאפט, וועלכע אלע פיהלען [...] וועלכע דארפען ערלעדיגט ווערען. דער בע[...] דארף מיט פרייד און שטאלץ ערפילען זיין [...]ישע פליכט, אבער ער דארף געדענקען, אז [...]דיג דער מלוכה, דינט ער אויך דער גע[...]אפט, וועלכע געניסט פון די אלע זאכען, וועל[...] געזעצען געבען איהם. דער בעאמטער דארף [...]קען, אז דער בירגער איז זיין [...], אז צוליב'ן בירגער פונקציאנירט די [...] מלוכה-מאשין און דעריבער דארף ער בע[...]עלט ווערען גערעכט און יושרדיג. מיט העפ[...] און בעוואוסטזיין, אז דער בירגער קומט [...] צו איהם פערזענליך, נאר פאדערט פון דער [...] דאס, וואס איהם איז צוגעזאגט געווארען [...] דער קאנסטיטוציע און געזעץ.

[...]אז די פראגע פון א סוף מאכען צו דער [...]וואקסענער ביוראקראטיע איז א ברענענדיגע [...]ווט דער פאקט, וואס סיי דער פרעמיער ביים [...]ערנעהמען די רעגירונג און סיי דער אינערן[...]סטער אין דער בודזשעט-דעבאטע, האבען זיך [...] דעם דאזיגען ענין געגוי אפגעשטעלט און [...] ערנסט בעהאנדעלט.

[...] ס'בלייבט נאר איבער צו ווארטען, אז די [...] זענען נאר אנ'אנהויב פון דער אקציע צו [...]שינען די איבערפליסיגע ביוראקראטיע.

י.

היינט איז די ערשטע יאהרצייט פון פערשטארבענעם עסקן און קולטור-טוער, עהרען-מיטגליד פון זשורנאליסטען-סינדיקאט

רעד. לאזאר פוקס

די פערוואלטונג פון דער יודישער סעקציע ביים זשורנאליסטען-סינדיקאט אין לאדז, רופט אלע מיטגלידער זיך צו בעטייליגען אין דער טרויער-פייערונג פון ענטהילען די מצבה. די ענטהילונג קומט פאר פינקטליך 1 א זייגער.

די פערוואלטונג פון דער יודישער סעקציע ביים זשורנאליסטען-סינדיקאט אין לאדז.

אכטונג, מיטגלידער פון דער געזעלש. „פריינד פון ייווא“ אין לאדז

איהר ווערט געבעטען צאהלרייך צו קומען צו דער פייערליכער מצבה-ענטהילונג פון אונזער געוו. פארזיצער

רעד. לאזאר פוקס,

וועלכע וועט פארקומען, אין זיין ערשטער יאהרצייט, היינט, דאנערשטאג, ד. 30 יאנואר, פינקטליך 1 א זייגער.

די פערוואלטונג.

יודישע עמיגראַציע פון דייטשלאַנד

„טיימס“ פערעפענטליכט אַ נייעם פּלאַן

נ י ו - י אָ ר ק, 29 (יט״א טעלעגראַפיש)
דער „טיימס“ פערעפענטליכט אַ נייעם פּלאַן וועגען מעגליך מאַכען די יודישע עמיגראַציע פון דייטשלאַנד.
לויט דעם פּלאַן איז די דייטשע רעגירונג גרייט אַרויסצולאָזען די רייכע יודען פון דייטשלאַנד, אויב ס׳וועט געשאַפען ווערען אַ ספּעציעלער עקספּאָרט-קאָנצערן. דאָס געלד זאָל אויסגעצאָהלט ווערען אין משך פון 13 יאָהר.
דער דאָזיגער פּלאַן זאָל האָבען די אונטערשטיצונג פון שאַכט׳ן.

600 יודישע פעראיינען אין אמעריקע

נעהמען אַנטייל אין דעם ארץ-ישראל-קאַמפּיין

נ י ו - י אָ ר ק, 29. (יט״א טעלעגראַפיש)
600 יודישע פעראיינען און געזעלשאַפטען, האָבען אָנגענומען אַ רעזאָלוציע אַנטיילצונעהמען אין דעם ארץ-ישראל-קאַמפּיין. און אַ שאַרפע פּראָטעסט-רעזאָלוציע געגען לעגיסלאַטיווען-ראַט, די רעזאָלוציע איז איבערגעשיקט געוואָרען צום בריטישען אַמבאַסאַדאָר קיין וואַשינגטאָן. ס׳איז אויך אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָלוציע פאַר צוזאַמענרופען דעם יודישען וועלט-קאָנגרעס.

קאָנפערענץ פון אַלגעמיינע ציוניסטען אין לעמבערג

ל ע מ ב ע ר ג, 29. (יט״א טעלעגראַפיש)
דאָ איז פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ פון די אַלגעמיינע ציוניסטען אין פּוילען, ס׳איז באַשלאָסען געוואָרען צו שאַפען אַ הויפּט-ראַט פון די אַלגעמיינע ציוניסטען אין פּוילען.

סטיפען וויז קומט קיין ווארשא

וו אַ ר ש אַ, 29. (טעל.) אין די יודישע געזעלשאַפטליכע קרייזען האָט זיך הייגט פערשפּרייט אַ קלאַנג, אַז מאָרגען קומט קיין וואַרשאַ סטיפען וויז.

ענגליש-פראַנצויזישער אָפּמאַך

געגען די דייטשע פּלענער צו מיליטאַריזירען דעם אויבער-רהיין

פּ אַ ר י ז, 29 (ספּ. טעל.)
די פראַנצויזישע פּאָליטישע קרייזען אינטערעסירען זיך שטאַרק מיט די געשפּרעכען, וועלכע יעגען געפיהרט אין לאָנדאָן דורך דעם מיניסטער פלאַנדען מיט׳ן ענגלישען אויסערן-מיניסטער אידען.
לויט ווי מען שמועסט, זענען די געשפּרעכען הויפּטזעכליך געווידמעט דער פראַגע פון דעם דייטשען פּלאַן צו מיליטאַריזירען דעם אויבער-רהיין. מיניסטער פלאַנדען האַלט, אַז די דייטשען וועלען בקרוב אַרויסרוקען די פאָדערונג אָפּצושאַפען דעם פערבאָט צו האַלטען מיליטער אין דעם אויבער-רהיינישען געביט.
לויט ווי עס מעלדעט די פראַנצויזישע פּרעסע רעדט פלאַנדען אַרום מיט אידענען דעם ענין פון שאַפען בעצייטענס אַ בשותפות׳דיגען פראַנצויזיש-ענגלישען פראָנט. ווי מען שמועסט איז שוין געקומען יועגען דעם צו אַ הסכם.

וויכטיגע פּאָליטישע קאָנפערענצען

זענען פאָרגעקומען בעת די לויה-פייערליכקייטען אין לאָנדאָן

פּ אַ ר י ז, 29. (ספּ. טעל.) בעת די לויה-פייערליכקייטען פון קעניג דזשאָרדזש אין לאָנדאָן זענען פאָרגעקומען פערשידענע פּאָליטישע געשפּרעכען צווישען די אָנפיהרענדע פּערזענליכקייטען פון די רעגירענדע מלוכות.
אַ חוץ דעם געשפּרעך צווישען פלאַנדען און אידען, איז אויך פאָרגעקומען אַ געשפּרעך צווישען דריי קעניגען; דעם רומענישען, בולגאַרישען און יוגאָסלאַווישען רעגענט מיט די דאָזיגע געשפּרעכען פערבינדט מען אויך דאָס קומען פון מין. טיטולעסקי קיין לאָנדאָן.
ענגלאַנד ווייזט איצט אַרויס גרויס אינטערעס צו דעם באַלקאַנישען פּראָבלעם און דאָס קומען פון די דריי מאָנאַרכען האָט געגעבען די מעגליכקייט אַרומצורעדען די גאַנצע פראַגע.
גרויס אויפמערקזאַמקייט האָט מען אויך געלעגט אויף דער בעגעגעניש פון איטאַליענישען טראַנספּאָלגער הובערט מיט דעם בעלגישען קעניג לעאָפּאָלד, וועלכער האָט געוואָלט אונטערזוכענירען דער פראַגע פון איטאַליעניש-אַביסינישען קאָנפליקט.

אַ מאַנדזשורישע אַפּטיילונג

איבערגעגאַנגען די סאָוויעט. גרעני...

מ אָ ס ק ו ע, 29 (ספּ. טעל.)
„טאַס“-אַגענטור מעלדעט פון כאַבאַראָווסק, אַז אויף דער סאָוויעטישער טעריטאָריע איז געקומען אַן אַפּטיילונג מאַנדזשורישע זעלנער אין דער בעוואָפענונג און געבעטען אַזיל-רעכט. די אַפּטיילונג בעשטייט פון 104 זעלנער, 4 אונטער-אָפיצירען, 1 אָפיציר. אַלע זענען ענטוואָפענט און אינטערנירט געוואָרען. די אַפּטיילונג האָט ערקלערט, אַז זי האָט זיך צוזונטעוועט געגען די יאַפּאַנישער אָנפיהרונג.

פון שבת אן

פערקלענערטער אָפּצאָהל פאַר עמעריטאַל-פאַנד

וו אַ ר ש אַ, 29 (טעלעפאָניש) שבת ... ערין אין קראַפט די פאָרשריפטען פון דעם מלוכה-פּרעזידענט וועגען אַ פערקלענערטען אָפּצאָהל פון אָנגעשטעלטע אויף זופּ. פאַר ... טער איז די סטאַוקע פערקלענערט געוואָרען 1 פּראָצענט, פאַר גייסטיגע בעאַמטע וועט דער אָפּצאָהל פערקלענערט ווערען מיט 2 פּראָצ... ביז איצט האָבען די אָנגעשטעלטע געצאָהלט ... פּראָצענט, איצט וועלען זיי צאָהלען נאָר 6 ...

אויפנאַמע פאַר דער סעמיועל-דעלעגאַציע

ווענדונג צו דער פעלקער-ליגע צו נעהמען אין אַכט די אַנווייזונגען פון דזשעמס מאַקדאָנאַלד

נ י ו - י אָ ר ק, 29 (יט״א טעלעגראַפיש)
פאַר דער סעמיועל-דעלעגאַציע, איז געמאַכט געוואָרען אַן אויפנאַהמע, אויף וועלכער ס׳זענען געווען אָנוועזענד פאָרשטעהער פון „דזשאָינט“.
ס׳איז בעשלאָסען געוואָרען צוזוטרעטען צו דער הילפס-אַקציע פאַר די דייטשע יודען. בנוגע דער זאַמעל-אַקציע פון 15 מיליאָן דאָלאַר איז אָנגענומען געוואָרען אַ בעשלוס, אַז די אַקציע זאָל אויך געפיהרט ווערען אין דער גאַנצער וועלט. דערביי איז אָנגעוויזען געוואָרען, אַז דער פּלאַן שטיצט זיך נישט אויף דעם אַרויספיהרען דייטשע סחורות.
ס׳איז אויך אָנגענומען געוואָרען אַ בעשלוס זיך צו ווענדען צו דער פעלקער-ליגע צו נעהמען אין אַכט די אַנווייזונגען פון דזשעמס מאַקדאָנאַלד.

יאַפּאַנישע אָפענסיווע אויפן ווייטען מזרח

יאַפּאַנער פערנומען וויכטיגע סטראַטעגישע פּאָזיציעס

לאָ נ ד אָ ן, 29 (ספּ. טעל.)
פון שאַנכאַי מעלדעט מען: דאָס מאַנדזשוריש-יאַפּאַניש מיליטער האָט פערנומען די שטאָט קאַלגאַן און האָט אַווי-אַרום בעהערשט די באַהן-ליניע, וואָס פיהרט קיין אינערליך-מאָנגאָליען. דאָס מאַנדזשורישע מיליטער האָט אויך בעהערשט די וויכטיגסטע פּאָזיציעס אין די בערג. דאָס פערנעמען קאַלגאַן האָט אַ וויכטיגע סטראַטעגישע בעדייטונג. אין די מאַסגעבענדע קרייזען האַלט מען, אַז די יאַפּאַנישע אָפענסיווע וועט אין פריהלינג אָנגעהמען אַ ברייטען פערנעם.

2600 פערזאָן געשטאָרבען פון כאָלערא

לאָ נ ד אָ ן, 29 (ספּ. טעל.) לויט די מיטטיילונגען פון די ענגלישע געזונדהייטס-אַמטען האָט די כאָלערא-עפּידעמיע אין דער פּראָווינץ אַסאַם אין אינדיען, פערשלונגען 2600 קרבנות. ... קאַמף מיט דער עפּידעמיע איז זעהר שווער. ... די אינדיאַנער היטען נישט אָפּ די פּראָוועדורען פון די ענגלישע דאָקטוירים.

ליטווינאָוו ביים ענגלישען קעניג

לאָ נ ד אָ ן, 29 (ספּ. טעל.) דער קעניג ... וואַרד דער 8-טער האָט הייגט אויפגענומען ליטווינאָוו אין בוקינגהעם פּאַלאַץ.

עס איז דאָ אַ געלעגענהייט

אָפט זאָגט מען, אַז אַ געלעגענהייט חזרט זיך נישט איבער. אין פערשידענע לעבענס-אומשטענדען איז עס זעהר ריכטיג, ווען אַ מענש האָט אַ געלעגענהייט צו בעקומען אַ פּאָסטען אַרבייט און ער נוצט עס נישט אויס, ער אויף אַזאַ צווייטער געלעגענהייט ... טען חדשים און אפילו גאַנצע ... ווען ער האָט אַ געלעגענהייט זיך אויסצייכענען אין דער אַרבייט מיט פעהיגקייט און פערשטאַנד, און ער נאַכלעסיגט עס — איז ער אַליין אויך אין הונדערט אַנדערע ענינים אַ דורכגעלאָזענע געלעגענהייט ... נישט איבער אַזוי לייכט.
אַ אויסנאַהם אין דעם זין איז די מלוכה-לאָטעריע. וואָס פאַרע געלעגענהייטען עס זענען אין איהר פּערזאָן. דער 1-טער קלאַס — 13.000 ... אין דער 2-טער — 10,000, ... 3-טער — 8 000 און אין דער 4-טער — 75.464. די געווינסען בלויז אין 1-טער קלאַס בעטרעפען 1.418.700 ... אין דער 2-טער — 1.712 750 ... דער 3-טער קלאַס — 2.120.050 ... אין דער 4-טער קלאַס — 18.910.200 ... און לסוף פאַר די, וועמענס נומערן זענען געבליבען אין ראַד נאָך דיגען די 4-טע קלאַס, איז נאָך ... אַ אומזיסטע נאָך סעריען ציהונג ... געווינסען אויף דער סומע 408.300 ... די געווינסען וועלען אָנערקענט ... נאָר די נומערן, וועמען עס איז ... אָנערקענט געוואָרען די סעריע-געווינען ...
אימפּאָנירענדע געלעגענהייטען ... עס וועט פון זיי נישט געניטען ... זיך אַליין צושרייבען זיין שולד און ...

אַ דרוק-מאַשין
(אַ צילינדער)
63 אויף 95
אין גוטען צושטאַנד
פרייזווירדיג צו פערקויפען
אָפערטען אין אַדמיניסטר. פון דער צייטונג אונטער „P. W.“.

פאַר גאַרד,
ביזשוטעריע
און לאַמבאַרד-קוויטעס
צאָהלט די העכסטע פּרייזען
אליזאַר פּיאַלקאַ
פּיעטריקאָווער 7.

אויערן, נאָז און האַלז קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. Rakowski
פּיעטריקאָווער 67. טעל. 127-81
נעהמט אָן שטענדיגע קראַנקע (צוועקס אָפּעראַציע א. אַז. וו. ווי אויך אַמבולאַטאָרישעס פון 9-2 און פון 4-8 אָוונט.

Dr. med.
A. STILLER
אינערליכע קראַנקהייטען
נעהמט אָן פון 4-8
פּילסודסקיעגאָ 15,
טעל. 206 75. פּראָנט, 2. שטאָק

געדענקט, שטשעשליווי
ביי
אַ גרויסער אויסוואַהל פון
אָריגינעלע בילליצער און טאַמאַשאָווער סחורות
אויף אַנציגער און פּאַלטענס
פון די בעסטע קוואַליטעטען ווי אויך פערשידענע רעשטען
מיט 30% בילליגער
קומט און איבערצייגט אייך!
R. Szczęśliwy
לאָדז, 5 נאַוואָמיעסקאַ 5
טעל. 156-09.
געדענקט פראָנט II שטאָק.

Dr. med.
A. Banasz
כירורג · אורעלאָג
Wólczańska 23, tel. 139-88
האָט בענייט די אויפנאַהמען.
נעהמט אָן פון 4—6 נאָכמיטאָג.

Dr. med.
G. GERSZTAJN
ספּעציאַליסט פאַר אויגען קראַנקהייטען
Traugutta 12, tel. 175-10
נעהמט אָן פון 11-2 און פון 5 ביז 8.30 אָוו.
אונבעמיטעלטע — לעטשניצע פרייז.

ווענעראָלאָגישעס אַמבולאַטאָריום
מענער-שוועכע
לעטשניצע זגערזשער 17
פון 12—2.

Dr.
Wajnberg
ספּעציאַליסט פאַר לונגען, האַרץ און סקלעראָז קראַנקהייטען
פּיעטרקאָווער 145
טעל. 126-02.
נעהמט אָן פון 9-10 פריה, 3-5, 8-9 אָוו.

ענגליש,
פראַנצויזיש, דייטש
און העברעאיש
לעקציעס, איבערזעצונגען און האַנדעלס-קאָרעספּאָנדענץ.
אַדרעס: Cegielniana 24, I p.
tel. 261-36.
שפּרעכשטונדען פון 2—4 נאָכמ.

Dr.
med. L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 149-07
ספּעציעל-אַרצט פאַר מענער - שוועכע-בעהאַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג
נעהמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונט.
זונטאָג פון 9—1 פאַרמיטאָג

צו דער עפענטליכקייט!
אַזוי ווי לעצטענס פּאַסירען פאַלען ווי די ג. קונדשאַפט פאָדערט פונ׳ם קירזשנער-מייסטער אויסצופיהרען די קירזשנער-אַרבייט ביים קונדע אין דער וואָהנונג און צוליב טעכנישע סבות קאָן די אַרבייט נישט ווערען פאַכמעניש אַדורכגעפיהרט, מעלדעט דער פער: קירזשנער-צעך אין לאָדז, אַז אין הסכם מיט די בעשלוסען פון צעך, איז נישט ערלויבט אונזערע קירזשנער-מייסטער אַזעלכעס אויסצופיהרען און פאַר די אויספיהרונג פון דער אַרבייט פון יוגענדליכע און נישט-פעראַנטוואָרטליכע עלעמענטען נעמט דער קירזשנער-צעך אין לאָדז אָפּ די פעראַנטוואָרטליכקייט פון די אַדורכגעפיהרטע אַרבייט און וועט זאָגאַר נישט אָנגעמען קיין אינטערווענץ דורך אַ שידס-געריכט.
דער פעראייניגטער קירזשנער-צעך
אין לאָדז, זאַוואַדזקאַ 4.

מעלדונג.
צוליב׳ן נישט טאַקטישען אויפפיהרען בעגען דער פערוואַלטונג פון דער צייטונגס-פערקויפער - סעקציע, און נישט וועלענדיג צאָהלען קיין חודש-בייטראַג, וועלענדיג נאָך דערביי געניסען פון דער יעצטיגער קיהלען-אַקציע, ווערט דער ה׳ פ ר י י מ אַ ן דוד (גלובנאַ 46) אויסגעשלאָסען פון פעראיין.
די פערוואַלטונג
פון דער צייטונגס-סעקציע
ביים קליינהענדלער-פעראיין
פרייהייטס-פּלאַץ 3.

ד״ר העללער
ספּעצ. פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער - שוועכע
טראַוגוטאַ 8, טעל. 179-89
נעהמט אָן פון 8-11 און פון 4-8 אין אָוונט
זונטאָג פון 10—2 מיטאָג.
פאַר פרויען אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל.

ער בודזשעט פון האנדעלס-מיניסטעריום אין דער קאָמיסיע פון סיים

רעדע פון האנדעלס-מיניסטער גען. גורעצקי

ארשא, 29 (טעלעפאָניש)

ינט איז פאָרגעקומען א וויכטיגע זיצונג ער בודזשעט - קאָמיסיע ביים סיים. ס'איז בער געוואָרען דער בודזשעט פון האנדעלס-מיניס ם. נאָכ'ן רעפעראט פון דעפ. סאווינסקי, האָט טען א גרויסע רעדע דער האנדעלס-מיניסטער ורעצקי, וועלכער האָט בעגרינדעט דעם בוד און בעריהרט א גאַנצע רייה ווירטשאַפטליכע עמען. ס'האָט זיך ענטוויקעלט א דיסקוסיע, עלכער ס'האָט צווישען אנדערן אויך אנטייל ן דעפ. מינצבערג, וועלכער האָט צווישען ן געזאָגט:

יך וויל בעריהרען עטליכע ענינים, וואָס זע נע אינדוסטריע און האנדעל, הגם דאָס אויס ן זיי געהערט לעולם צום פינאנץ-מיניסטער אויב איך ווענד זיך צום האנדעלס-מיניסטער, זאָל זיך מיט די דאָזיגע ענינים פערנעמען האָבען אויף זיי אַ'ן ענטשפרעכענדע השפעה, ם דערפאר, ווייל ער איז זייער אינטעליגענטער פּס.

דם כל וואָלט איך געוואָלט מאכען אויפמערק אויף דער נויטיגקייט פון א גרינדליכער רע פון שטייער-סיסטעם. כ'וועל וועגען דעם דאָ ענין נישט מאריך זיין. דאָס זענען גוט און מין בעקאַנטע זאכען. קורץ גערעדט — האנ זיך איצט אין דעם פעראיינפאכען דעם איצ מצב און וועגען א גליכמעסיגע און יושר'דיגע שטונג. קיינער בעקלאָגט זיך נישט ביי אונז פיל אויף דער הויך פונם שטייער, ווי אויף דער יושר'דיגער אויסמעסטונג. מיר ווייסען זעהר אין וואָס'ער מצב דאָס האַרף געפינט זיך. מען אבער בשום אופן נישט איינגעהן דערויף, אז מאט זאָל דעקען 80 פראָצענט פון דער שטייער דער ה' מיניסטער, אלס עומד פון דער אינ ריע און האנדעל, וועט זיכער מסכים זיין, אז מזען שטרעבען צו א געוויסער קאפיטאליזירונג די אונטערנעהמונגען. דער לעצטער גראָש'ן ם הורכ'ן אינדוסטריעלער און סוחר אוועקגע פאר שטייערן און די ווירטשאַפט ווערט דאדורך אליין מעהר אפגעשוואַכט.

לזמן מיר וועלען נישט דערפיהרען דערצו, דער האנדעל און די אינדוסטריע נישט ברענ קיין געהעריגען נוצען און ממילא נישט זיין סוואל פון געהעריגע שטייערן.

א וויכטיגער ענין איז **דאָס פּראָבלעם סאָציאלע בעלאַסטונגען**, א פּראָבלעם, אין אין פּוילע הונדערט פּראָצענט שוין רייף ען צום ענטשיידען. עס קומט נישט פאַר קיין קאָנפערענץ סיי פון ארבייטער און סיי פון יטס-געבער, אויף וועלכע ס'זאָל נישט אונטער פאכען ווערען די שעדליכקייט פון דער איצ סיסטעם פון סאָצ. פערזיכערונגען. דאָס איז דער גרעסטער באלאַסט פון אונזער ווירטשאַפט לעבען אין לאַנד. איך ווידערהאָל נאָכאמאָל דאָס כ'האָב שוין געזאָגט ביים בודזשעט פון מיניס ם פאַר ארבייט און סאָציאלע אויפזיכט, אז מיר נישט אין פערמינערן אפילו אויף א די לייסטונגען לטובת די פערזיכערטע, נאָר נאָרמירען דעם סיסטעם, וועגען פערקלענערן צאָהלען און פערגרעסערן דעם נוצען, וואָסער עם זאָל נישט געשאַפען ווערען אנשטאָט הייטיגען, בין איך זיכער, אז ער וועט ברענגען מעהר נוצען, ווי ביז אהער סיי דעם ארבייטער, עם אָנגעשטעלטען.

אַ'אונגעהויער וויכטיגער ענין פאַר דער ווירט שט-וועלט איז **דאָס פּראָפעסיאָנעלע וועזען**. דאָס איז א געביט, וואָס דאַרף איי יך געהערען צום האנדעלס - מיניסטעריום און צום בילדונגס - מיניסטעריום. ווי איך האָב נעמטען בעטאָנט, וועט די האנדעלס - וועלט רוים צופרידענהייט אויפנעהמען דעם אָנזאָג ה' בילדונגס מיניסטער, אז דאָס ווירטשאַפט- לעבען וועט האָבען א השפעה אויף דער גע לטונג פון פאַכשול-וועזען. די ווירטשאַפטליכע שטפערוואַלטונגען וואָלטען גערן געזעהן דאָס עסיאָנעלע שול-וועזען אינם האנדעלס-רעסאָרט. מען, וואָס ווערען צוגעצאָהלט צו די פאַטענט פאַר פּראָפעסיאָנעלער אויסבילדונג, דאַרפען אַ שול-פאָנד, אויף וועלכען די ווירטשאַפט וועלבסטפערוואַלטונג זאָל האָבען אַ'איינפלוס ואך-קוענער.

ערענדיג וועגען די פּאָסטולאַטען פון דער ווירט ס-וועלט, מוזען מיר דערמאָנען וועגען דער גקייט פון ענדערן דעם בידאַהעריגען סיסטעם ארבייט אויף געוויסע געביטען. מיט א ליאָדע מוז מען אַמאָל פאַהרען אַזש אין מיניסטער- אריין בעת די זאַך וואָלט מיט ערפאָלג געקאָנט ריכט ווערען דורך דער וואָיעוואָדזשטווע אָדער ן אינדוסטריע - אמט ביי די מאַגיסטראַטען. אָנגעוויטאָגטע פראַגע זענען די ערלויבענישען ן איימפּאָרט פון אויסלענדישע סחורות. דאָס בעקומען אַזאַ ערלויבניש דויערט אָפּ ימים ם. פערשטעהט זיך, אז דערפון לײַדט אין דער טער רייה אונזער אינדוסטריע, ווייל קוים פעה- אויס רויה-שטאָפען מוז מען אריינברענגען פּאַבריקאַטען פון אויסלאַנד. זעהר אָפט מוז אַזעלכע סחורות בעציהען פון אונזער „ליב- וּינען” מערב-שכן און דערמיט גיגיץ אומטוי- ערלאַנגען א קלאַפּ אונזער היימישער אינדוס- מ'מוז אלזאָ, פעראיינפאכען און פערשנעלערן אצעדור פון אַרויסגעבען אריינפיהר-ערלויבני־שען, פערשטעהט זיך נאָכ'ן פעסטשטעלען דעם ענט שפרעכענדען קאָנטינגענט.

בשעתו האָב איך אויפמערקזאם געמאכט אויף דער שעדליכקייט פון האנדעלס - אפמאך צווישען פוילען און דעם אזוי גערופענעם „דריטען רייך”. כ'האָב אָנגעוויזען אויפ'ן צוויי־פעלהאַפטען נוצען, וואָס דער דאָזיגער אפמאך קען אונז געבען און ווי כּוויטיג ס'איז דעריבער איהם אפצושוואַכען. ווי עס ווייזט זיך איצט אַרויס, זענען מיר שוין נאָך עטלי כע וואָכען זינט דער אפמאך איז געשלאָסען געוואָ רען, פערקראָכען אין א טעמפען ווינקעל. מיר ווי לען מיט דער הילף פון פערשידענע קאָנפערענצען ארויס פון דער נעשאַפענער לאַגע. כ'בין אָבער שטאַרק מסופק, צי דאָס וועט עפּעס העלפען. **שוין געגנוג פּוילישער קאַפּיטאַל פערזונקען און פערפאַלען געוואָרען אין דייטש-לאַנד! מיר מוזען זעהן אַרויסצוראַטע-ווען דאָס, וואָס ס'געפינט זיך שוין אויף יענער זייט גרעניץ, אָבער נישט צו פערשטעקען דאָרט פרישע קאַפּיטאַ-לען.**

זעהר וויכטיג פאַר די האנדעלס - קרייזען איז די פראַגע, וואָס איז לעצטענס ענטשטאַנען **צוליבן ענדערען דאָס געזעץ וועגען לאָקאַטאָרען שוץ** דורכ'ן דעקרעט פון מלוכה-פּרעזידענט. לויט'ן דאָזיגען דעקרעט קענען האנדעלס-לאָקאַלען פון אַזעלכע אונטערנעהמונגען, וואָס קויפען אויס גרעסערע פּאַטענטען פון דער פערטער קאַטעגאָריע נישט גענייסען פון די ניידבעשטימטע הנחות בנוגע עקסמיסיעס.

מיינע הערען! דאָס האַלטען א געשעפט אין א געוויסען פּונקט, שטעלט מיט זיך פאַר אַ מין קאַ־פּיטאַל פון דער פירמע. מען טאָר אלזאָ נישט מאכען אָפּהענגיג די אונטערנעהמונג פונם ווילען פון הויז־בעזיצער, וועלכער קען איהם צו יעדער מינוט בעזייטיגען. ס'איז פון גרונד אויס א טעות דאָס שטיצען זיך אויפ'ן פּרינציפּ פון האנדעלס - קאַטעגאָר־יעס, ווייל דאָס איז א פּרינציפּ אַ'אונזיכערער און פעהלערהאַפטער. א חוץ דעם וועט אַזאַ מין צוגאַנג אהן שום ספק גורם זיין, אז אונטערנעהמער וועלען שטרעבען צו בעקומען פּאַטענטען פון קלענערע קאַטעגאָריעס און דערמיט שאַפען מיר אליין א דראַנג צו עקאָנאָמישער איינשרימפּונג.

אויב מ'זאָל שוין יאָ זיך שטיצען אויף א גע־וויסען פּרינציפּ — זאָל עס זיין דער פּאַקטישער פּער־נעם פונם געשעפט א. אז. וו. בשום אופן אָבער נישט דער פּאַטענט. ס'איז נויטיג אָנצווענדען דעם לאָ־קאַטאָרען-שוץ אויך אויף די גרעסערע האנדעלס־קאַטעגאָריעס, ווייל, למשל, די דריטע קאַטעגאָריע איז דאָך איינגענטליך א קליין קרעמעל און די פערטע — איז דאָך פּשוט א קעלער-שטוב.

איך וועל נאָך בעריהרען **די פראַגע פון הע־כערן די עקזעקוציע - קאָסטען**. ווי בע־וואוסט האָט דאָס מיניסטעריום צוגעגרייט פאַר־שריפטען אין דעם פּרט פאַר'ן מיניסטעריען-ראַט. ס'ענטשטעהט אלזאָ א פּאַראַדאָקס: די רעגירונג בע־מיהט זיך אַלצאיינאיינעם צו פערלייכטערן אונזער ווירטשאַפטליך לעבען. לסוף גאָר קעהרט אָפּ דאָס העכערן די עקזעקוציע-קאָסטען פון דאָזיגען וועג און טעהט גאָר אין א צווייטער ריכטונג. דער בירגער, וואָס איז נישט בכח צו צאָהלען קיין שטייערן, מוז אזוי אַרום צאָהלען גרעסערע עקזעקוציע-קאָס־טען. מיט אנדערע ווערטער הייסט דאָס, אז דאָס נישט קענען צאָהלען פון בירגער ווערט א מקור פון נייע הכנסות פאַר דער מלוכה.

דער וויצע-פּרעמיער האָט אין זיין פּראָגראַם־עקספּאָזע אָנגעזאָגט, אז די **בעציהונג פון די רעגירונגס - קרייזען צום עטאַטיזם** וועט געענדערט ווערען. ענדליך האָבען שוין אַלע פאַר־שטאַנען, אז דאָס פּענטען די פּריוואַטע איניציאַטיוו ברענגט נישט קיין שום נוצען דער מלוכה, נאָר האַ־מעוועט בלויז די ענטוויקלונג פון דער ווירטשאַפט אין לאַנד. ליידער זענען ביז איצט קיין שום שריט, וואָס זאָלען רעפאָרמירען דעם איצטיגען מצב נישט אונטערגענומען געוואָרען. אַלץ עקזיסטירען נאָך די מאָנאָפּאָלען, אַלץ הערשט נאָך דער עטאַטיזם אין אונזער ווירטשאַפטליכען לעבען, אַלץ דרוקט ער זיך נאָך אויס, סיי אין א דירעקטער, סיי אין א אונ־דירעקטער פאָרם.

די דאָזיגע נישט - גינסטיגע בעציהונג צום האנדעל דאַרף איינמאָל פאַר אַלע מאָל פערשוואונ־דען פון אונזער ווירטשאַפטליכען לעבען. ס'מוז אויך געמאַכט ווערען א סוף צו דער לעגענדע וועגען איבערפלוס פון מעקלערייִ און פערמיטלונג. מיר דאַרפען שטרעבען צו פערבעסערן דעם האנ־דעלס-סיסטעם, וואָס איז הונדערט מאָל וויכטיגער, ווי יעדער קאַמף מיט דער פלומרשטער שעדליכקייט און אויסגעטראַכטען איבערפלוס פון פערמיטלונג.

געזונדע ווירטשאַפט קען זיך נישט שטיצען אויף קיין פאַלשע הנחות. דער עטאַטיזם האָט אַרויפ־געפיהרט דאָס ווירטשאַפטליכע לעבען אויף קרומע וועגען. לאָמיר־זשע איצט עטדליך צוריק אַרויף אויפ'ן גלייכען עקאָנאָמישען וועג, וואָס זאָל זיין געשטיצט אויף געזונטען שכל און געזונטען געדאַנק.

אלס פאָרשטעהער פון דער יודישער בעפעלקע־רונג, פרעג איך דעם ה' מיניסטער: **צי קען ער בלייבען גלייכגילטיג צו די געשעהע־נישען פון די לעצטע חדשים, צו די עקס־צעסען, צום טעראָר, צום באָיקאָט, וואָס פּאַראַליזירען דעם האנדעל אין לאַנד און מאַכען אונמעגליך דאָס נאָרמאַלע אויספיהרען די פּראָפעסיאָנעלע פונק־ציעס?**

די דאָזיגע אַלע אומגעזונדע ערשיינונגען מוזען זיך שלעכט אָפּרופען אויפ'ן גאַנצען ווירטשאַפטלי־כען אָרגאַניזם. די ענינים פון זיכערהייט, די בירגערליכע רעכט, די ווירטשאַפטליכע פונקציעס זע־נען בעשטאַנד-טיילען פון איין גרויסער זאַך, וואָס הייסט: וואָויל פון דער מלוכה.

אין נאָמען פון דעם דאָזיגען לאַזונג אַפּעליר איך צום ה' מיניסטער, ער זאָל זיך פערנעמען מיט אַלע דורך מיר בעריהרטע ענינים און זיך בעמיהען זיי זאָלען בעקומען דעם ערוואַרטען ענטשייד סיי אין די גרעניצען פון זיין אייגענעם רעסאָרט און סיי אין די גרעניצען פון אנדערע רעסאָרטען.

דער האנדעלס - מיניסטער גורעצקי האָט אָפּ־געענטפערט אַלע רעדנער, צווישען אנדערע אויך דעם דעפּוטאַט מינצבערג. וואָס שייך דער פראַגע וועגען צוריקשטעלען דעם לאָקאַטאָרען-שוץ אויף לאָקאַלען מיט פּאַטענטען פון דריטער קאַטעגאָריע, האָט דער מיניסטער ערקלערט, אז דאָס לאָזט זיך נישט אדורכפיהרען, ווייל אויף דעם שטיצט זיך די רעדוקציע פון דירה-געלד. בנוגע די אַנטי-יודישע עקסצעסען איז עס אַן ענין פון אינערן-מיניסטעריום.

בודזשעט פון אויסערן-מיניסטעריום אין סענאַט

רעדע פון מיניסטער בעק

וואַרשא, 29 (טעלעפאָניש)

אין דער סענאַט-קאָמיסיע איז בעטראַכט גע־וואָרען דער בודזשעט פון אויסערן-מיניסטעריום. נאָכ'ן רעפעראַט פון סענאַטאָר ראַדזשיוויל איז פאָרגעקומען א דיסקוסיע און דאַן האָט גענומען א וואָרט דער אויסער-מיניסטער בעק.

דער מיניסטער האָט ערקלערט, אז די פראַגע פון די פראַנצויזישע רעעמיגראַנטען ווערט נאָרמאַ־ליזירט, דאַן האָט דער מיניסטער ערקלערט, אז דייטשלאַנד האָט צוגעזאָגט, אז פּוילען וועט קענען אַרויסבעקומען די חובות, וועלכע ס'קומט פון דייטשלאַנד. דער מיניסטער האָט אויך בעמערקט, אז די פראַגע וועגען קאָלאָניעס ווערט שוין רייף און אָפּגעענטפערט די אוקראַינישע רעדנער.

פערביטערטע קאַמפען אויף אַלע פראָנטען

האָבען זיך אָנגעהויבען אין אַביסיניען

לאָנדאָן, 29 (ספּ. טעל.)

פון אַדיס-אַבעבאַ מעלדעט מען: אויפ'ן צפון פראָנט קומען פאָר פערביסענע קאַמפען. דער ציל פון דער אַביסינישער אָפענסיווע איז מאַקאַלע. לויט ידיעות פון אַביסינישע קוועלען, מאַכען די איטאַליענער פערצווייפעלטע אָנשטרענגונגען כדי צוריק צו געווינען די פּאָזיציעס, וועלכע זיי האָבען פער־לוירען דעם 22 און 23 יאַנואַר. די אָנשטרענ־גונגען האָבען ביז איצט נישט געבראַכט קיין גינ־סטיגע רעזולטאַטען. דאָס מיליטער פון ראַס קאַסאַ בעאונרוהיגט ווייטער די איטאַליענישע אַרמעע. די הויפּט-קוואַרטיר פון ראַס-קאַסאַ געפינט זיך אין אַ בעהאַלטען אָרט. די איטאַליענישע אעראָפּלאַנען ענטוויקלען אַ לעבהאַפטע טעטיגקייט. צווישען מאַ־קאַלע און אבי-אַדי האָבען די איטאַליענער אַראָפּגע־וואָרפען אַ גרויסע צאָהל באָמבעס מיט גיפטיגע גאַזען. אויפ'ן דרום-פראָנט האָבען די איטאַליע־נישע אַעראָפּלאַנען באָמבאַרדירט דאַגאַבור און סא סאַבענע און די אַביסינישע פּאָזיציעס אין דער פּראָ־ווינץ סידאַמאַ. די איטאַליענישע אַעראָפּלאַנען בע־מיהען זיך צו פערטרייבען דאָס קאָנצענטרירטע אַבי־סינישע מיליטער. דער קייזער היילע סעלאַסיע האָט בעזוכט דעם אַמבולאַנס פון רויטען קרייץ.

די קריגס-קאָרעספּאָנדענטען טיילען מיט פון דרום-פראָנט, אַז די אָפּעראַציעס פון גען. גראַציאַני שטרעבען צו פערנעהמען אַדיס-אַבעבאַ.

דאָס איטאַליענישע מיליטער מאַכט די גרעסטע אָנשטרענגונגען צו פערנעהמען דעם גרויסען קאַ־ראַוואַן-וועג, וועלכער פיהרט צו דער הויפּט-שטאָט.

אויב די איטאַליענער וועט זיך דאָס איינגעבען, וועט דער וועג קיין אַדיס-אבעבא זיין אָפען און ס'וועלען אויך בעזייטיגט ווערען די אַפּראָוויזאַציע־שוועריגקייטען, ווייל אין די איטאַליענישע הענד וועט זיך געפינען די רייכע פּראָווינץ סידאַמאַ.

דאָס מיליטער פון ראַס-דעסטאַ קען נישט אויס האַלטען דעם איטאַליענישען אַנגריף.

ראַס דעסטא האָט נאָך אַרויסגעגעבען אַן'אויפ־רוף צו זיינע זעלנער, אין וועלכען ער זאָגט, אַז פאַר יעדען אַביסינישען זעלנער מוז דערהרגעט ווערען אַן'איטאַליענער, און פאַר יעדער דערהרגעטער פרוי אָדער קינד — 100 איטאַליענער.

דער אויפרוף איז אַרויסגעגעבען געוואָרען נאָך דעם בלוטיגען קאַמף הינטער נעגעלי, וואו די אי־טאַליענער האָבען צוגענומען די פאָהן פון ראַס־דעסטאַ'ס אַרמעע.

אין די לעצטע טעג האָבען זיך ווידער פער־שטאַרקט די טראַנספּאָרטען פון איטאַליענישען מי־ליטער קיין מזרח-אַפריקא. אין פערלויף פון די לעצטע 4 טעג זענען דורכ'ן סועץ-קאַנאַל אַדורכ געפאָהרען 15 טויזענד איטאַליענישע זעלנער. צוריק האָט מען געפיהרט 4000 קראַנקע און פערוואונ־דעטע איטאַליענישע זעלנער און אַרבייטער.

לעצטע דעפּעשען

פּאַריז, 29 (ספּ. טעל.)

„ל'עוור” אַטאַקירט דעם אָנפיהרער פון דער אָרגאַניזאַציע „דער פייערדיגער קרייץ” פּאָלק. דע־לאַ-ראָק. די צייטונג האַלט, אז דעם 6. פעברואַר וועלען פאָרקומען גרויסע מאַניפעסטאַציעס, וועלכע ווערען אָרגאַניזירט דורך דעם „פייערדיגען קרייץ”. די צייטונג פאָדערט פון דער רעגירונג, אָנצונעהמען פאָרזיכטיגקייטס-מיטלען, כדי נישט צו דערלאָזען צו קיין אומרוהען.

בוקאַרעשט, 29 (ספּ. טעל.) די קוזיס־טישע סטודענטען זענען נעכטען בעפאַלען יודען אויף די בוקאַרעשטער גאַסען און דעמאָלירט יוד. געשעפטען.

ירושלים, 29 (יט"א טעלעגראַפיש)

די קריסטליכע אַראַבער האָבען בעשלאָסען זיך צו בעטייליגען אין לעגיסלאַטיוו-ראַט. זיי פאָדערן 4 מאַנדאַטען. פאָרגעלעגט האָט מען זיי, ווי בע־וואוסט — 3 מאַנדאַטען.

Dr. med.
Aleksander FOKSZANSKI
כירורג
נעמט איצט אָן: אין דער לעטשניצע „POMOC”
לימאַנאָווסקי 1 (רוג באַלוטער פּלאַץ) פון 11 - 1:
טעל. 101-29.
פּריוואַט-וואוינונג פּעטריקאָווער 101
פון 5—7 אָוונט. טעל. 210-76.
פאַר אַרבעטסלאָזע — הנחה.

טשעכיען ענטפערט פּוילען

אויף דער נאָטע פון חודש נאָוועמבער

ווין, 29 (ספּ. טעל.)

פון פּאַריז מעלדעט מען, אז אין פערלויף פון דער היינטיגער וואָך וועט די טשעכישע רעגי־רונג איבערשיקען דעם פּוילישען אויסערן-מיניס־טעריום א נאָטע, וועלכע ענטהאַלט אַן'ענטפער אויף דער פּוילישער נאָטע פון 1. נאָוועמבער.

אין דער נאָטע דריקט די טשעכישע רעגי־רונג נאָכאַמאָל אויס איהר גרייטקייט איבערצוגעבען דעם פּויליש-טשעכישען קאָנפליקט דער פעלקער־ליגע אָדער צו אַן'אַרביטראַזש.

ווי בעקאַנט, האַלט די פּוילישע רעגירונג, אז דאָס אַרויספיהרען דעם קאָנפליקט אויפ'ן אינ־טערנאַציאָנאַלען פאָרום אָדער איבערגעבען צו אַן'אַרביטראַזש, וועט נאָר פערשאַרפען די געגענ־זייטיגע בעציהונגען אין נאָר די ענדערונג פון דער האַנדלונג מצד די טשעכען צו דער פּוילישער מינ־דערהייט קען לעזען די פראַגע.

ראַדיקאַליזם און אַנטיסעמיטיזם

די הויפּט־פאַקטאָרען פון דער נייער פּאָליטישער פּאַרטיי אין פּוילען

וועגען דער ענטשטעהונג פון דער נייער פּאָליטישער פּאַרטיי אין פּוילען לייענען מיר אין נעכטיגען „ראַבאָטניק“ צווישען אַנדערעם פאָלגענדעס:

„אין פּוילען איז ענטשטאַנען אַ נייע „פּאַרטיי“ געגרינדעט דורך די הערען טיטוס פיליפּאָוויטש, געוועזענער אַמבאַסאַדאָר און ג. טשעכאָוויטש, געוו. מיניסטער. נאַטירליך געפינט זיך נאָך די פּאַרטיי אין עמבריאָנאַלען צושטאַנד אָבער איהר פּראָגראַם פּערעפענטליכט זי שוין אין דעם צווייוואָכענבלאַט „נאָווע דראָגי“, צי קען מען אַזוי שנעל שאַפען אַ נייע פּאַרטיי? און צי האָט אַזאַ פּאַרטיי ענטוויקלונגס־מעגליכקייטען? דאָס איז אינטערעסאַנט.“

דאַן געהט די צייטונג איבער צו רעדען וועגען פּראָגראַם פון דער נייער פּאַרטיי און פיהרט אויס, אַז „דאָס איז עפּיס אַ מערקווירדיגע, גענוג פּרימיטיווע און אַלגעמיינע מישעכץ, וואָס איהרע הויפּט בעשטאַנד טיילען זענען: אַנטי־דעפלאַציע, „געזעלשאַפטליכער ראַדיקאַליזם“ און אַנטיסעמיטיזם.

— דעמאָקראַטיע? ביטע זעהר, עס איז כלומרשט פאַראַן: „דער יסוד פון אונזערע שטרעבונגען איז די לאָזונג אַ נאַראָדאָווע פּוילען, געשטיצט אויף דעמאָקראַטישע יסודות“. גוט; אָבער ווי קען מען דאָס ברענגען אין הסכם מיט דעם וואָס פיליפּאָוויטש זאָגט, אַז דער פערדינסט פון דער ב.ב. איז די פאַרזיכערונג פון דער קאָנסטיטוציע, וועלכע איז ווי בעוואוסט פולשטענדיג אַנטי־דעמאָקראַטיש?!“

דער אויטאָר פון אַרטיקעל קאַזשימיעזש טשאַפּינסקי רעדט דאַן אַרום די אַנדערע פּונקטען פון פּראָגראַם און שטעלט זיך אָפּ בעזונדערס ברייט אויף דעם אַנטיסעמיטיזם. טשאַפּינסקי שרייבט:

„אַנטיסעמיטיזם? יאָ, דער פּונקט איז „אויפגעבויט“ זעהר ברייט! וועגען איהם איז פול אין פּראָגראַם און אין די אַרטיקלען. די לאָרבערען פון די ענדעקעס און נאַראַ־לייט האָבען זעהט אויס איינגעפיהרט אין אַ שטאַרקען נסיון די אויטאָרען פון נייעם פּראָגראַם. מיר בעקומען אַ סינטעז פון כלומרשט געזעלשאַפטליכען ראַדיקאַליזם מיט אַנטיסעמיטיזם אויפ'ן היטלעריסטישען שטייגער... מיר וואָלטען נישט געוואָלט בעליידיגען די אויטאָרען, אָבער אין אַרטיקעל „די לאָזונג פון נאַראָדאָווען פּוילען“ געפינען מיר אויסדרוקען פון בעגייסטערונג פאַר'ן היטלעריזם: „אַ דאַנק דער נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטישער פּאַרטיי איז בערלין ווי איבעריגענס גאַנץ דייטשלאַנד אַדורכגעזאַפּט מיט אַ נייעם גייסט א.אַז.וו. דאָס פּראָגראַם פאָדערט אַ דעקרעט „צו פאַרזיכערן פאַר די פּאָלאַקען אַ איבערמאַכט פון איינפלוס אויף דער פּאָליטישער, גייסטיגער (!) און קולטורעלער ריכטונג פון אונזער מלוכה“; אַ חוץ דעם „צו רעגולירען די פּויליש־יודישע בעציהונגען אין דער ריכטונג פון ענטלאַסטען דאָס געביט פון די פּוילישע ווירטשאַפט,“ אונטערשטיצען די […] עמיגראַציע פון יודען. דערפאַר „ענטוויקעלט“ דער ציטירטער אַרטיקעל די דאָזיגע דיטק־עטע טעזען אין אַ ריין היטלעריסטישען קריגערישען גייסט זיך שטיצענדיג איבעריגענס אויף דעם בוך פון דעם דייטש מילער. עס איז אינטערעסאַנט די דאָזיגע זאָרג וועגען דער ריינקייט פון פּוילישען „גייסט“! […] הערט באַלד אויף ווי נאָר אויף דער סצענע בעווייזט זיך דער אינספּיראַטאָר — דער דייטש! געהעניג אין בעגייסטערונג נאָך זיין אַנטיסעמיטישען לעהרער, בעווייזט דער אויטאָר פון אַרטיקעל, אַז די יודען נוצען נישט נאָר אויס ווירטשאַפטליך די פּאָלאַקען נאָר דעמאָראַליזירען נאָך זיי. דער אויטאָר פאָדערט „איבערצונעהמען אין פּוילישע הענד די פּראָבלעמען פון קונסט“, טעאַטער, קינאָ, ראַדיאָ, פּרעסע א. אַז. וו.

מיר זעהען אַלזאָ, אַז די איניציאַטאָרען ווילען […] אייניגען דעם געזעלשאַפטליכען עלעמענט מיט'ן אַנטיסעמיטיזם און איבעריאָגען די ענדעקעס, וואָס האָבען נישט דעם געזעלשאַפטליכען ראַדיקאַליזם, עפּעס אַ מין „סאַנאַציאָנאַרישע“ נאַראַ, וואָס שיקעלט די יוגענד, ווי דאָס איז צו זעהען פון […] „גערעכטער בעהאַנדלונג פון דער יוגענד“.

„סאַנאַציע“ וויל האָבען איהר אייגענע ענדעציע און דאָס נאָך אַ „בעסערע“ פון דער אַלטער ווייל […] אין „ראַדיקאַלע“ לאָק־מיטלען, די „סאַנאַציע“ (און דערצו נאָך איהר „לינקע גרופּע“) דער […] זיך אַזוי אַרום צו גאַנצער דעמאַגאָגיע. צי נישט אַמאָל צוליב דער שרעק פאַר דער אַנטיסעמיטישער כוואַליע?

מיר צווייפלען שטאַרק, צי דאָס וועט געלונגען! ערשטענס האָט די ענדעציע און די „נאַראַ“ זיך שוין פערפעסטיגט אויף די אַנטיסעמיטישע פּאָזיציעס און וועלען זיך נישט אַזוי לייכט לאָזען איבעריאָגען אין דעמאַגאָגיע. און צווייטענס ענטהאַלט דאָס פּראָגראַם אַ פּרינציפּיעלע סתירה: עס איז נישט אַזוי לייכט דעמאָקראַטישע לאָזונגען איינצופּאַסען אין היטלעריסטישער דעמאַגאָגיע. דאָס איז נישט קיין צופאַל, וואָס דער היטלעריזם איז אַ דיקטאַטור אין „טאָטאַל“!

* * *

אין דעמזעלבען נומער פון „ראַבאָטניק“ איז פּערעפענטליכט אַ בריף פון אַקאַדעמישער יוגענד פון דער לעמבערגער פּאָליטעכניקום אין וועלכען עס ווערט געשילדערט די געשעהענישען אויף דער הויכשול אין משך פון די לעצטע 2 חדשים. עס ווערט אין דעם בריף אַרומגערעדט די האַנדלונג פון די פּראָפעסאָרען, וואָס טאָלערירען די ווילדקייטען פון די ענדעקישע סטודענטען, צום דאָזיגען בריף גיט דער „ראַבאָטניק“ צו פאָלגענדע בעמערקונג:

„דער אינהאַלט פון בריף פאָדערט אַוועקצושטעלען דעם ענין אויף אַ פולשטענדיג קלאָרען אופן.

די אַרבייטער יוגענד און פויערן יוגענד געניסען פון די הויכשולען אין פּוילען אין אַ מינימאַלער מאָס, די זיהן און טעכטער פון אונפערמעגליכע עלטערען קעמפען די גאַנצע צייט פון שטודיום מיט קאָלאָסאַלע שוועריגקייטען. אַ ריזיגער פּראָצענט סטודענטען זענען קינדער פון פערמעגליכערע מענשען. און טאַקע פון דער דאָזיגער סביבה ענטשטעהען די „באָיובקעס“, וואָס זענען בעשריבען אין דעם אויבענגעבראַכטען בריף, די „באָיובקעס“ געניסען פון דער שטראָפבאַרער שוואַכקייט פון דער אוניווערזיטעטס מאַכט, זיי מאַכען אונמעגליך דעם נאָרמאַלען שטודיום די קאָלעגען און קאָלעזשאַנקעס זיי שאַפען אַ סיסטעם אין וועלכען דאָס געלד, וואָס דאָס לאַנד צאָהלט אויסצוהאַלטען די הויכשולען געהט פערלוירען.

אַזאַ צושטאַנד קען נישט טאָלערירט ווערען, די געזעלשאַפט פערלירט גאַרנישט אויב עטליכע הונדערט „פּאַניטשעס“ וועט איבעררייסען דעם שטודיום און וועלען צוריקקעהרען צו זייערע פאַמיליעס, אָבער דאָס לאַנד פערלירט אויב פּוילישע הויכשולען ווערען מוסטער־שולען פון קאַנצלער פון „דריטען רייך“, דער אַפּאָרטוניזם פון די הערען רעקטאָרען און דעקאַנען קען דאָ גאָרנישט בערעכטיגען. מיר זענען געגען אַריינפיהרען פּאָליציי אין די הויכשולען, אָבער דאָס געוועהנליכע „אַרויסטרייבען“ עטליכע צעהנדליג „באָיובקאַזשעס“ ווערט […] נויטיגע זאַך. מען מוז ענדליך אַ קלאַפּ טון […] פויסט אין טיש! די פּוילישע הויכשולען […] נישט ווערען עפּעס אַ „אַגענטור“ פון דער […]ריסטישער פּראָפּאַגאַנדע.“

נאָך דעם אַטענטאַט געגען הויפּט־ראַבינער נימעראָווער

(ספּעצ. קאָרעספּאָנדענץ פון בוקאַרעשט)

פון א. בוקאָווינער

בעת דער הויפּט־ראַבינער דר. נימעראָווער, איז שבת 9 א זייגער פאַרמיטאָג אַרויס פון זיין וואוינונג וועלכע געפינט זיך אין דער סטראַדאַ מאַנטוליעסאַ און זיך געלאָזט געהן צום בוקאַרעשטער טעמפּעל אין דער סטראַדאַ זפּאַרולוי, האָט א מאַן פון א יאָהר 33, אָנגעטאָן אין א סטודענטישען מונדיר, זיך אַקעגענגעשטעלט דעם אַלטגרויען דר. נימעראָווער און אין איהם אויסגעשאָסען פון א רעוואָלווער פיר מאָל.

צוויי קוילען האָבען געטראָפען דעם ראַבינער אין לינקען האַנד, צום גליק, איז די פערוואונדונג א לייכטע און עס איז נישט פאַראַן קיין שום סכנה פאַרן לעבען פון דעם געטראָפענעם דר. נימעראָווער.

די פּאָליציי, וועלכע האָט באַלד אַרעסטירט דעם אַטענטאַטער, האָט אויסגעפונען אַז ער הייסט אוריעל יאַנעסקו, אַז ער איז אַלט 35 יאָהר, און אַז ער האָט אין יאָהר 1930 פערבראַכט א שטיק צייט אין א משוגעים הויז.

יאַנעסקו, וועלכער איז גענומען געוואָרען אויף א שטרענגער פערהער, האָט אָנגעגעבען אַז ער איז פון בערוף א סטודענט, און אַז קיינער האָט איהם נישט צוגערעדט אַז ער זאָל בעגיין דעם פערברעכען שפּעטער האָט די אויספאָרשונג אַרום דער פּערזאָן פון אַטענטאַטאָר געקענט פעסטשטעלען אַז עטליכע טעג פאַר דעם אויספיהרען פון דעם אַטענטאַט און אויף שבת פאַרמיטאָג א שעה צייט פאַרן אַטענטאַט האָט מען געזעהען יאַנעסקון אַרומשפּאַצירען פאַר דער וואוינונג פון דר. נימעראָווער אין געזעלשאַפט פון צוויי אָדער דריי פּערזאָן, וועלכע זענען באַלד נאָכדעם ווי יאַנעסקו האָט אויסגעשאָסען פון רעוואָלווער, פערשוואונדען געוואָרען.

ווייטער איז געוואָרען פעסטגעשטעלט און יאַנעסקו אַליין האָט אויך צוגעגעבען, אַז פרייטאָג אין אָוונט, אַלזאָ בערך 14 שטונדען פאַר דעם אַטענטאַט האָט מען איהם געזעהן אין טעמפּעל, וואו דר. נימעראָווער דאַווענט, יאַנעסקו איז געזעסען די גאַנצע צייט אין א ווינקעל און פון דאָרט אויס בעאָבאַכטעט דעם הויפּט־ראַבינער.

בעת דר. נימעראָווער האָט פערלאָזט דעם טעמפּעל איז דער אַטענטעטער איהם נאָכגעגאַנגען ביז אַהיים, וואו עס וואוינט דר. נימעראָווער.

באַלד נאָך דעם אַטענטאַט האָט דער מיניסטעריום פאַר אינערע ענינים איבערגעגעבען דער פּרעסע א קאָמוניקאַט לויט וועלכען עס ווערט דערקלערט דער עפענטליכקייט אַז דער אַטענטאַט האָט נישט קיין שום פּאָליטישען הינטערגרונד. אַז עס האַנדעלט זיך בלויז אין א פערברעכען פון א וואַהנזיניגען מענשען, וועלכער איז שוין עטליכע מאָל געווען אינטערנירט אין א משוגעים הויז, ווייטער ווערט געזאָגט אין דעם קאָמוניקאַט אַז מען האָט געפינען ביי דעם אַטענטאַטער אין טאַש טעאָלאָגישע שריפטען אין וועלכע עס רעדט זיך וועגען דעם אַז ער, יאַנעסקו, איז דער שליח פון גאָט און אַז ער האָט די מיסיע צו ראַטעווען די מענשהייט פון זינד, — א בעוויז, פאַר יאַנעסקוס גייסטעסגעשטערטקייט...

עס לאָזט זיך דערווייל נישט זאָגען אויף ווי ווייט שטימט דער אָפיציעלער קאָמוניקאַט מיט דער ווירקליכקייט אָדער נישט, עס לאָזט זיך אויך נישט זאָגען אויף געוויס, צי די בעהויפּטונגען אַז דער אַטענטעטער איז נישט געשטאַנען אין פערבינדונג מיט רעכטס־עקסטרעמיסטישע קרייזען און אַז עס האַנדעלט זיך בלויז אום די איזאָלירטע טאַט פון א פּאַטאָלאָגיש־קראַנקען מענשען, באַזירען זיך אויף פאַקטען אָדער נישט.

וואָס עס וואַרפט זיך יאָ אין די אויגען און וואָס די ביז גאָר אויפגערעגטע רומעניש־יודישע עפענטליכקייט איז יאָ בערעכטיגט צו פרעגען איז, צי שטעהען נישט אונטער דעם גייסטיג און ווילענסשוואַכען יאַנעסקו געוויסע פערזאָנען און צי שטעהט נישט דער אַטענטאַט אין א געוויסען צוזאַמענהאַנג מיט דעם טרויעריגען צווישענפאַל צווישען דעם קוזיסטישען דעפּוטאַט ראַבו, און דר. נימעראָווער, א צווישענפאַל וועלכער איז דאָ בעקאַנט אונטער דעם נאָמען: מעשה טשערנאָוויץ.

דר. נימעראָווער זיצט אַלס פאָרשטעהער פון דער יודישער רעליגיע אין רומענישען סענאַט. דאָרט זיצט אויך ערץ־בישאָף וויסאַריאָן, וועלכער איז א פערזענליכער פריינד פון דר. נימעראָווער.

בעת דר. וויסאַריאָן איז אויסערקליבען געוואָרען אַלס ערץ־בישאָף פון טשערנאָוויץ, האָט ער פערזענליך פערבעטען דעם דר. נימעראָווער ער זאָל אַנטיילנעהמען אין די פייערונגען, וואָס ווערען צוגעגרייט לכבוד זיין אינסטאַלירונג אַלס ערץ־בישאָף.

דר. נימעראָווער האָט אָנגענומען די איינלאַדונג ער איז אייגענס געקומען קיין טשערנאָוויץ, האָט זיך בעטייליגט אין דעם גראַנדיעזען עמפּפאַנג, וואָס איז געמאַכט געוואָרען ביי דעם הויפּטבאַהן פון טשערנאָוויץ לכבוד דעם ערץ־בישאָף.

בעת דער האַרציגער בעגריסונג וואָס איז פאָרגעקומען צווישען דר. נימעראָווער און דעם ערץ־בישאָף האָט דער לעצטער נאָכאַמאָל געבעטען דעם דר. נימעראָווער ער זאָל אַנטיילנעהמען אין דעם באַנקעט, וואָס ווערט איינגעאָרדנעט לכבוד איהם.

דר. נימעראָווער האָט מסכים געווען און צוגעזאָגט דעם ערץ־בישאָף צו קומען צום באַנקעט.

וואָס עס איז פאָרגעקומען בעת דעם באַ[נקעט] האָבען מיר בשעתו געמעלדען.

דר. נימעראָווער איז געצוואונגען […] אונטער די שווערסטע דראָהונגען און בידוי־[…] יונגות מצד דעם בעוואוסטען קוזיסטישען […] ראַבו, צו פערלאָזען דאָס הויז, וואו דער […] איז פאָרגעקומען, נישט קענענדיג זיך […] אין זאַל אַריין.

דער ערץ־בישאָף וועלכער האָט זיך […] פון דער בעליידיגונג צו דר. נימעראָווער, […]טער, האָט אַרויסגעשיקט א טעלעגראַפישע […]דיגונג צו דר. נימעראָווער, פּראָטעסטירענד […] דעם כוליגאַנישען אַרויסטריט פון קוזיסט ראַ[בו און] זיינע לייט.

ערץ־בישאָף וויסאַריאָן האָט זיך אויך […] צו דעפּוטאַט ראַבו, וועלכער איז א מיטגליד […] פון בוקאָווינער רעליגיע־פאָנד, ער זאָל זיך […]דיגען פאַר דר. נימעראָווער.

ווען ראַבו האָט זיך ענטזאָגט דאָס צו […] ערץ־בישאָף וויסאַריאָן פעראָרדנעט נישט צו[…] דעם דעפּוטאַט ראַבו צו די זיצונגען פון ראַט[…].

בעת ראַבו האָט געפּרובט מיט דער הילף […] ראַר און געוואַלדמיטלען זיך אַריינצורייסען […] צונגס זאַל פון ראַט איז אַרויסגערופען געוואָר[ען] מעלישע הילף, וועלכע האָט בעקומען די פער[…] זיך צו בענוצען מיט געוועהר, אויב ראַבו וו[…] אָפּטרעטען.

דער סוף איז געווען אַז ראַבו האָט געמ[וזט] […]טרעטען.

דער דאָזיגער טאַט פון ערץ־בישאָף ווי[סאַריאָן] האָט אַרויסגערופען גרויסע פערביטערונג ביי […] און זיינע אָנהענגער און זייערע ווילדע נ[…] טינקטען האָבען זיך נאָך שטאַרקער צוזאַ[…]

די אויספאָרשונג וואָס ווערט איצט געפיה[רט] […]רום דעם אַטענטאַט וועט דערפאַר דאַרפען […] שטעלען צי איז דאָס פערברעכען אַקעגען […] דר. נימעראָווער פאַקטיש אַן איזאָלירטע טאַט […] משוגענעם אָדער בעשטעהט צווישען דעם […]טער, דעם אַטענטאַט און מעשה־טשערנאָוויץ […] ווייטער צוזאַמענהאַנג...

כאַראַקטעריסטיש איז דער פאַקט, דאָס […] גאַנצע פּראָגרעסיווע רומענישע פּרעסע, זאָגאַר […] נאַציאָנאַליסטישער „אוניווערסול“ פּראָוו[…] זעהר שאַרף דעם אַטענטאַט און פאָדערען […] מאַכט אָנצונעהמען מיטלען געגען די עקסטרע[…] שרייבט דער קוזיסטישער אָרגאַן „פּאָרונקאַ[…]מיע“ אַז דער אַטענטאַט געגען דר. נימעראָווער איז אינסצעניזירט מצד די יודען גופא, וועלכע […] אויסנוצען דעם אַטענטאַט אויף צו קענען […] אַגרעסיווע אַרויסטרעטונגען געגען די קוזיסט[…] (יט"א)

לאיד דזשאָרדזש וועגען דעם פערשטאָרבענעם קעניג דזשאָרדזש דעם 5־טען

לאיד דזשאָרדזש האָט צום טויט פון ענגלישען קעניג פערעפענטליכט אַן אַרטיקעל, אין וועלכען ער שטרייכט אונטער די מעלות פון פערשטאָרבענעם קעניג אַלס מענש און הערשער — קעניג דזשאָרדזש דער פינפטער — שרייבט לאיד דזשאָרדזש איז געווען א קלוגער קעניג. זיין פערהאַלטען זיך אין די אונרוהיגע צייטען איז געווען זעהר ריכטיג ווייל ער איז קודם כל געווען א מענש פון שלום. אַלס גוטער מענש האָבען איהם געשרעקט די גרויזאַמקייטען פון דער מלחמה. אין די לעצטע צייטן האָב איך גערעדט מיט'ן קעניג וועגען דער אינטערנאַציאָנאַלער לאַגע, הגם די מלחמה האָט געהאַנגען אויף א האָר האָט דער קעניג ערקלערט מיט א געוואַלדיגער עקשנות, אַז ער וועט קיינמאָל נישט מסכים זיין אויף א נייער מלחמה. איך האָב קיינמאָל נישט בעמערקט אַז דער קעניג זאָל אַמאָל זיין אַזוי דעצידירט און ענטשידען ווי דאַן ער איז געווען אַדורך און אַדורך א מענש פון שלום.

ער איז געווען סיי פון ערציהונג, סיי פון איבערלייגונג א, אויפריכטיגער קאָנסטיטוציאָנעלער דעמאָקראַט און אין סך הכל א מוסטער פון א קאָנסטיטוציאָנעלען קעניג.

12 יאָהר האָב איך געדינט דעם קעניג אַלס איינער פון זיינע מיניסטאָרען און איך האָב קיינמאָל נישט בעמערקט דעם ווילען זיך צו בעזייטיגען פון זיינע קאָנסטיטוציאָנעלע פליכטען, ער האָט זיך דעריבער קיינמאָל נישט בעמיהט צו מאַכען שוועריגקייטען אויפן אופן ווען אויסצופיהרען די פלענער וועגען וועלכע דער פּאַרלאַמענט האָט געזאָגט זיין וואָרט.

איידער ער איז בעשטיגען דעם טראָן האָט מען איהם געהאַלטען פאַר א קאָנסערוואַטאָר. ער איז דאַן געווען אַזוי אויפריכטיג אַז ער האָט אין געשפּרעכען אַרויסגעוויזען זיינע איבערצייגונגען. מיטן מאָמענט אָבער ווען דער טויט פון זיין פאָטער האָט איהם בעלאַסטעט מיט פאַראַנטוואָרטליכקייט האָט דער קעניג ערקלערט זיינע מיניסטאָרען אַז ער האָט ברעה אָפּגעהיטען טריישאַפט דעם גייסט פון אונזער דעמאָקראַטישער קאָנסטיטוציע.

דער גרויסער טאַקט פון קעניג האָט זיך אַרויסגעוויזען באַלד נאָכן איבערנעהמען דעם טראָן. דאָס איז נישט געווען לייכט פאַר א מענש וואָס איז נאָך נישט געווען אַריינגעצויגען אין די פליכטען פון א מאָנאַרך.

אין מאָמענט ווען דזשאָרדזש דער פינפטער האָט איבערגענומען דעם קעניגליכען טראָן האָט צווישען ביידע קאַמערען פון פּאַרלאַמענט געהערשט א ערנסטער און אונאַנגענעהמער קאָנפליקט. די לאָרדען האָבען אָפּגעוואָרפען מיין בודזשעט אין יאָהר 1909, דאָס איז געווען דער לעצטער פון א גאַנצע רייהע פּלענער פון די ליבעראַלע פּאַרלאַמענטען וואָס זענען צונישט געמאַכט געוואָרען דורך די לאָרדען. דער וואַהל־קאַמף וואָס איז שפּעטער פאָרגעקומען האָט זיך דעריבער בעצויגען נישט נאָר וועגען מיינע פינאַנציעלע פּלענער נאָר האָט אויך געהאַט דעם ציל אַריינצופיהרען אין אונזערע קאָנסטיטוציע, אַזאַ רעפאָרם וואָס זאָל פערזיכערען אַז דער ווילען פון פאָלק וואָס ווערט אויסגעדריקט דורך'ן אונטערהויז זאָל האָבען א דעצידירענדע בעדייטונג, אַהן אונטערשייד וועלכע פּאַרטיי עס איז ביי דער מאַכט. אַזאַ רעפאָרם האָט אָבער געקענט ווערען א געזעץ נאָר מיטן הסכם פון לאָרדען־הויז. צוליב דעם, וואָס די קאָנסערוואַטיווען האָבען אין לאָרדען־הויז געהאַט א מעהרהייט אין פערהעלטעניש 5 צו 1, איז דער איינציגער אופן צו שאַפען א מעהרהייט פאַר דער דערמאָהנטער ענדערונג געווען דאָס שאַפען א נויטהעריגע צאָהל נייע לאָרדען בכדי אַזוי אַרום צו בעזיגען דעם געגנערישען צד.

נאָר דער קען שאַפען נייע לאָרדען אָבער וואָס ער נעהמט אָן אין דער הינזיכט געוויסע פאָר[…] פון פּרעמיער נאָר אין דער צאָהל פון צוויי […] נעמען.

מען האָט אָבער געדאַרפט שאַפען ביז […] מיטגלידער פון לאָרדען הויז. דער קעניג […] דעריבער געפינען אין א שווערע לאַגע. […] האָבען די פולע זיכערקייט וועגען דעם ו[…] פאָלק זענען אויסגעשריבען געוואָרען נייע […] זיי האָבען געגעבען א פולען אויסדרוק […] מעהרהייט פאַר דער רעפאָרם.

נעהמענדיג אין אַכט, דעם אויסגאַנג פון […]לען האָט דער קעניג מסכים געווען צו שאַפען […] פיל נייע לאָרדען ווי עס איז נויטיג געווען […] דורכצופיהרען אין לאָרדען הויז דאָס געז[…] וואָס בעגרעניצט זייער רעכט פון וועטאָ […] פיהרער פון די קאָנסערוואַטיסטען האָבען זיך […] דעם דערוואוסט האָבען זיי זיך אונטערגעגעבען […] דאָס געזעץ וועגען וועטאָ איז אַדורך אין […] הויז מיט א קליינער מעהרהייט אָהן דער נויט[…]קייט צו נאָמינירען נייע לאָרדען. דאָס נעמ[…] האָט אַפילו אַרויסגערופען פערביטערונג אין […] קרייזען אָבער קיינער האָט נישט געצווייפעלט […] דער קעניג האָט אויף א לאָיאַלען אופן […] פליכט פון א קאָנסטיטוציאָנעלען מאָנאַרך.

די דאָזיגע איינשטעלונג האָט דער קעניג […] היטען ביז צו דער לעצטער מינוט.

אין מאָמענט ווען עס נעהמט איבער […] דער נייער קעניג, מוז ער זיך אַקעגענשטעלען […] שוועריגקייטען אין לאַנד און אין אויסלאַנד […] אין אַזאַ מאָס, וואָס נאָר ווייניג מלכים האָבען […] עהנליך שווערע אויפגאַבען, איך בין איבער[…] אַז א דאַנק זיין דרייסטקייט און זיין זיכער[…] טינקט וועט ער נישט ענטמוטיגען די ערוו[…] וואָס אַלע פערבינדען מיט זיין פּערזאָן“.

צוויי ריזיגע יודישע פירמעס וואס נאציס האבען פערכאפט

פון יעקב לעשצינסקי

מיר האבען געשטעלט די פראגע: צי טרייבט דייטשלאנד ארויס די יודען, ווייל היטלער האט זיי פיינט, אדער היטלער האט זיי פיינט ווייל דייטשלאנד נויטיגט זיך מעהר נישט אין יודען? אפשר נויטיגט זיך דייטשלאנד מעהר נישט אין דעם דאזיגען קוועק־זילבער אונטערנעמער, וועלכער האט זי ארויסגעפיהרט אויפ'ן וועלט־מארק, און האט זי געמאכט קאנקורענץ־פעהיג גע־גען דעם עלטערען און שטארקערען קאנקורענט, גע־גען ענגלאנד?

מיר וועלען ברענגען די געשיכטע פון צוויי יו־דישע פירמעס, און דאס וועט אונז געבען א קלארע תשובה אויף דער דאזיגער פראגע.

ארענשטיין, דער דירעקטאר פון דער פירמע „ארענשטיין און קאפעל", וועלכער האט געהאט ארום א דריטעל פון די אקציעס פון דער דאזיגער פירמע אין ווערט פון ארום 7 מיליאן מארק, האט בעקומען פון דער דייטשער רעגירונג די ערלויבניש אויסצובייטען זיינע אקציעס אויף די אקציעס פון א זיד־אמעריקאנישער פירמע. דער דירעקטאר עמיגרירט אין זיד־אמעריקע און רעכענט דארט צו גרינדען א געשעפט. אזוי האבען דערצעהלט די צייטונגען.

ווער איז דאס דער דירעקטאר ארענשטיין און וואס איז דאס פאר א פירמע?

דאס איז א שטיק דייטשע־ווירטשאפטס־געשיכ־טע, און דערביי א גלענצענדער ביישפיל צו דעם גע־דאנק פון גרויסען דייטשען עקאנאמיסט ראשער, אז דער יוד ווערט אריינגעלאזט אין א לאנד און גע־דולדעט נאר ביז ער דארף ערפילען א ספעציעלע אויפגאבע. קוים האט ער אפגעטון זיינס, אויסגע־לערענט די ארטיגע בעפעלקערונג די חכמה פון האנ־דעל, פערבונדען דאס לאנד מיט דער וועלט, איהם אוועקגעגעבען זיין מארך און נשמה, זיין געניטקייט און אומגעהויערע ענערגיע, דארף ער נעמען דעם וואנדער־שטעקען אין דער האנט און געהען ווייטער. גע וונד ... זיין! איז דאס ... צי א קללה? אפשר א קללה פאר'ן איינצעלנעם, פאר'ן יחיד, פאר'ן יו־דען, און א ברכה פאר'ן כלל, פאר דער געמיינשאפט, פאר'ן יודענטום? פערזיצען זיך, זיך איינווארצלען, אריינוואקסען און צוזאמענוואקסען מיט'ן פרעמ־דען ארום איז פאר'ן איינצעלנעם יודען א גליק, א סוף צו דעם וואנדערען איבער לענדער און וועלט־טיילען, א סוף צו די וואנדלונגען איבער קולטורען און שפראכען; פאר'ן כלל אבער מיינט דאס אונטער־גאנג, טויט, אויסגאנג.

נאר לאמיר לאזען די דאזיגע חקירות. די יודי־שע געשיכטע טרייבט אין וועג אריין, און מען דארף אנטערפיהרען א שטיקעל סך הכל דעם ווילען אויף ווארט, דעם כמעט אט־אט פערזעסען זיך.

קומט קיין בערלין א בחור'ל פון פויזען, פון פוילישער פראווינץ, וואס איז פערכאפט געווארען פון דייטשלאנד. ער איז א זוהן פון א קרעמער, א סחורה אין א אייזען קראם, און שטעלט זיך דא, אין דער הויפט־שטאט, אויך אין א אייזען קראם. דאס בחור'ל האט געענדיגט א גימנאזיע, געוואלט געהן אין אוניווערזיטעט, נאר דעם פאטער'ס גע־שעפטען זענען עפעס געווען נישט אין ארדנונג, און ער האט געמוזט גלייך פון גימנאזיע באנק געהן אין לעבען, אין געשעפט. אין יאהר 1870 קומט בענא ארענשטיין קיין בערלין. דייטשלאנד האט בעזיגט פראנקרייך. דייטשלאנד ווערט אן'אימפעריאליסטיש לאנד, אן'אימפעריאליסטישע מאכט. וואס הייסט דאס? דאס הייסט א שנעלע און פיבערדיגע ענט־וויקלונג פון אינדוסטריע, אן'אנקניפען פערבינדונגען מיט לענדער און ערד־טיילען, וואס ערוואכען איינע נאך דער אנדערער צו א ציוויליזירטען לעבען. דאס הייסט, פערכאפען קאלאניעס, וואס זאלען צושטעלען רויה־שטאפען און זאלען אפנעמען די גרייטע אויס־געארבייטע סחורות.

דאס לאנד איז טראגעדיג! ממש די לופט איז אנגעלאדען מיט ענערגיע, די עלענבויגענס שטייף אן געצויגען, די אויגען ווייט אנגעשטעלט. דאס גאנצע לאנד רייסט זיך צו ארבייט, צו שאפען, צו ערָאבער־דען, צו איינעמען מיליטעריש, עקאנאמיש, קולטו־רעל און גייסטיג וועלטען! דייטשלאנד ווערט און מוז ווערען א גרויס־מאכט, די גרעסטע מאכט!

טויזענטער בחורימ'לעך און עלטערע יודען, וואס פערלאזען די פוילישע שטעט און שטעטלעך און לאזען זיך מאסענווייז קיין בערלין, האמבורג, לייפציג און פראנקפורט, ברענגען מיט מיט זיך נישט נאר גוטע בעזער וואס דערשמעקען א געשעפטעל אין עק־וועלט, נאר א מאסע נישט פערברויכטע ענערגיע, א געוואלדיג אויסגעהונגערטען גוף און א נישט ווע־ניגער דורשטיגע נשמה. בענא ארענשטיין, איינער פון די דאזיגע פוזנער צוגע־וואנדערטע בחורימ'לעך, בע־וואפענט מיט דער ענערגיע און ריהרעוודיגקייט פון אן'אסט־יודען און מיט א קולטור און אפעטיט פון א דייטשען יודען, קלייבט זיך זעהר שנעל פונאנדער אין דער לאגע, וואס שאפט זיך אין דייטשלאנד נאכ'ן גרויסען זיג איבער פראנקרייך. ער טאפט ממש מיט די הענט אן די קומענדע ראשיגע אומגעהויערע ענטוויקלונג פון דער דייטשער אינדוסטריע. און אין זעקס יאהר ארום, אין יאהר 1876, גרינדעט ארענ־שטיין בשותפות מיט נאך א יודישען משרת פון אן אייזען־קראם, מיט ארטור קאפעל, אן'אייזען גע־שעפט. זיי פיהרען איין אין דייטשלאנד די אזוי גע־רופענע „פעלד־באהנען", וועלכע זענען שוין אין אנדערע ענטוויקעלטע לענדער געווען בעקאנט — שמאלע קאלייקעס, ווי מען רופט דאס אין פוילען — אויף צו פיהרען בוראקעס צו צוקער־זאוואדען, אויף צו פיהרען תבואה צו די נאהענטסטע באהן־סטאנצ־יעס, אויף צו פיהרען געהילץ פון וועלדער צו די סטאנציעס, און אזוי ווייטער.

די קונסט פון אונטערנעמער בעשטעהט דאך פון אנשמעקען די פאדערונג פון דער צייט. און די נייע פירמע האט גלענצענד געטראפען. שוין אין די נאהענטסטע פאר יאהר האבען ארענשטיין און קאפעל מעהר צו טון, ווי אפילו זייערע צוהיצטע פאנטאזיעס און אפטימיסטען האבען זיי געמאלט. עס קומען א, בעשטעלונגען פון פרייסישען מיניסטעריום, פון צו־קער זאוואדען, פון גרויסע גוט־בעזיצער. דאס ער־שטע יאהר מאכט מען אן'אומזאץ פון 150 טויזענט מארק, און אין צעהן יאהר ארום — שוין אן'אומזאץ פון ארום א מיליאן מארק. די שותפים צוטיילען זיך, אבער מען בלייבט פריינד, די פירמע בלייבט ביים אלטען נאמען, און ארענשטיין ווערט איהר איינציגער באלעבאס. אין יאהר 1886 עפענט ארענשטיין אן־אפטיילונג אין ברעסלאו, אין יאהר 1887 — אין קעניגסבערג און קעלן, אין יאהר 1889 — אין האמ־בורג, און אזוי יעדעס יאהר אין אנאנדער גרויסער שטאט אין יאהר 1890 שוין אין פראג, וויען און בודאפעסט.

ביז אהער האט ער דעם מאטעריאל פאר די באהנען בעשטעלט אין פאבריקען. ער שטעלט זיך שוין בויען אייגענע פאבריקען. ער שטעלט איין אמעריקאנער מעטאדען פון סטאנדארדיזירען און שטעלט אויף די גרעסטע פאבריק אויף דעם געביט. און טאקע באלד גרינדעט ער א לאקאמאטיוו פאבריק און עס וואקסען אויס אפטיילונגען פון „ארענשטיין און קאפעל" אין אלטען פעטערבורג, אדעס, בוקא־רעסט, פאריז, בריסעל, מאדריד. און טאקע באלד שפארט די פירמע אן אין אמעריקע, אזיע און אפריי־קע, — א וועלט־פירמע פון א ריזיגען פערנעהם!

אין יאהר 1897 ווערט די פירמע מיט א קאפי־טאל פון [illegible] מיליאן מארק, און אין יאהר 1905 פער־מאגט זי שוין עלף מיליאן מארק, בויט נייע וואגאן און לאקאמאטיוו פאבריקען. אין יאהר 1913 האלט מען שוין ביים אויספערטיגען דעם פינף טויזענדיגען לאקאמאטיוו; אין יאהר 1924 האלט מען שוין ביי 10 טויזענד לאקאמאטיוען, און אין יאהר 1930 — ביי 12 טויזענד. מען קאן זאגען, אז צעהנדליגער לענדער פון אלע עקען וועלט נוצען די לאקאמאטיוען און וואגאנעס פון „ארענשטיין און קאפעל".

דער שותף קאפעל לעגט זיך אויך נישט שלאפען. אין יאהר 1905 ווערט זיין געשעפט אויך פערוואנ־דעלט אין א געזעלשאפט מיט 9 מיליאן מארק. ביי פיטסבורג האט איהר אן'ארט, וואס הייסט קאפעל, דאס איז טאקע נאכ'ן נאמען פון אונזער קאפעל, וועלכער האט דארט געבויט א פאבריק און האט אויך די באהן געבויט, אונזער קאפעל שפארט אן אזש אין אפריקע, אין די קאלאניעס פון דייטשלאנד.

אין יאהר 1909 פעראייניגט מען זיך ווידער, און די אונטערנעהמונג האט שוין א קאפיטאל פון 26 מיליאן מארק און אין יאהר 1911 — פון 36 מיליאן מארק. אין יאהר 1912 בעשעפטיגט די פירמע ביז 12 טויזענד ארבייטער און 3,300 אנגעשטעלטע, אין ערשטען יאהר, 1876, האט מען געהאט אן'אומזאץ פון 150 טויזענד מארק, און אין 35 יאהר ארום האט מען געמאכט א יעהרליכען אומזאץ פון 126 מיליאן מארק.

נישט געקוקט אויף אלע צרות און פערלוסטען, פון דער מלחמה, האט די פירמע זיך ארויסגעראטע־וועט און האט אין 1925־טען יאהר ווידער געהאט א קאפיטאל פון 36 מיליאן מארק. דער קריזיס האט די פירמע שווער געטראפען, און איצט בעטרעפט דער קאפיטאל נאר ארום 20 מיליאן מארק. אין יאהר 1926 איז געשטארבען דער גרינדער פון דער פירמע, און זיין ארט האט פערנומען זיין זוהן, דער איצ־טיגער שעף פון דער פירמע, וואס מוז פערלאזען דייטשלאנד און זוכען א נייע לאנד פאר זיין ענערגיע.

אט דאס איז די געשיכטע פון אן'אויפשטייג! מען האט איינגענומען וועלט־מערק. צוטראגען נייע ערפינדונגען, שנעלע פערקעהרס־מיטלען אין אלע עקען־וועלט, מ'האט בעדעקט די ערד מיט א נעץ און צונויפגעבינדען לענדער!

לאמיר איצטער דערצעהלען די געשיכטע פון א צווייטער יודישער וועלט־פירמע, שוין פון א גרע־סערען יחוס און מיט א לענגערער בארד.

אין דייטשלאנד איז פערהאן א שטאט האלבער שטאט, האט זי ארויסגעגעבען אייניגע בריהמטע הויף־יודען־באנקירען און אויך גרויסע שתדלנים און שרייבער. אט אין דער שטאט איז געווען סוף 18־טען יאהרהונדערט א רב מיט'ן נאמען הירש גומפרעכט, „פון איין בוים קען מען מאכען אי א צלם אי א גראב אייזען". — פון דעם רב זענען ארויס ביידע: די קינדער האבען זיך אפגעזאגט פון רבנות, און איינער מיט'ן נאמען אהרן האט גענומען דעם פאטער'ס נא־מען, הירש, און געגרינדעט אן'אונטערנעהמונג, וואס טראגט ביז איצט דעם נאמען „אהרן הירש", און איז אין דער גאנצער וועלט בעקאנט. א צווייטער יורש האט אנגעהאלטען דעם פאמיליען נאמען גומפרעכט, און האט געגעבען דייטשלאנד דעם גרויסען קירכען־היסטאריקער דוד גומפרעכט, וועלכער האט נאכ'ן שמד גענומען דעם נאמען אויגוסט נעאנדער. דער דא־זיגער נעאנדער און זיין צייט־גענאסע שמואל, אויך א משומד, א געוועזענער ישיבה בחור, אט די ביידע יודען זענען געווארען די גרינדער פון פרייסישען קאנסערוואטיזם און פון דער פרייסישער קירכליכער רעאקציע.

אין יאהר 1805 האט אהרן הירש געגרינדעט זיין געשעפט אין זיין געבורט־שטאט האלבערשטאט, — אן'אייזען־געשעפט. אין די 70־גער יאהרען האט שוין די פירמע אפטיילונגען אין לאנדאן און אין עטליכע שטעט פון אמעריקע. אין דייטשלאנד פער־מאגט שוין די פירמע אייגענע פאבריקען. בעזונדערס בעקאנט אין דער וועלט זענען די מעסיג־אויסארביי־טונגען פון די פאבריקען פון אהרן־הירש. אין די 90־ער יאהרען האט שוין די פירמע פאבריקען אין אויסטראליע, אין מיטעל און אין זיד־אפריקע, פא־בריקען און אפטיילונגען אין פראנקרייך, בעלגיע, און ענגלאנד. ביי וולאדיוואסטאק, אין סיביר, האט די פירמע צינק און בליי אונטערנעהמונגען, אין יאהר 1912 בעטרעפט דער קאפיטאל פון דער פירמע, 12 מיליאן מארק, און האט אין איהר רשות ביז פופציג גרויסע אונטערנעהמונגען. עס איז די פיהרענדע מעטאל־פירמע אין דייטשלאנד און איז וועלט־בע־ריהמט אין בריישטען זין פון ווארט. לאנדאן, וויען, אמסטערדאם, מילאן, פאריז, מאלטא, אסלא, בארצע־לאנע, — אומעטום זענען פערהאן אפטיילונגען פון דער פירמע. די מלחמה מאכט אן א גרויסען חורבן, און כאטש די פירמע שטעלט זיך אויף די פיס, אבער איהר גלאנץ־צייט איז פאראיבער. איצטער דערצעה־לען די צייטונגען, אז די אור־אייניקלעך פון די גרינ־דער פון דער פירמע האבען פערקויפט אין ארישע הענט זייערע גרובענס אין בעטרעף פון זעקס מיט א האלבען מיליאן מארק פון 12 מיליאן, וואס עס בע־טרעפט דער גאנצער קאפיטאל פון דער פירמע.

די בעשריבענע צוויי פירמעס, וואס זענען איצט אריבער אין ארישע הענט, זענען אבסאלוט נישט קיין אויסנאהמען.

אביסעלע קיביץ

(הומאר פון טאג)

א יוד האט נישט געהאט פון וואס צו מאכען א לע־בען, האט ער זיך בערעכענט, ער וועט קויפען א רע־וואלווער און וועט ארויסגעהן מאכען א אנפאל. אזוי איז געווען, געקויפט א רעוואלווער און איז ארויס אין גאס. ער האט דערזעהן פון ווייטען א יוד געהט, איז ער גע־לאפען, דעריאגט דעם יוד און א געשריי געטון: „שטעה"! דער יוד איז געבליבען שטעהן, „הויב אויף די הענט"! דער יוד האט אויפגעהויבען איין האנט, „הויב אויף די אנדערע האנט"! האט ער א געשריי געטון.

„איך קאן נישט, מיין האנט טוט מיר וועה".

„שוין לאנג?" פרעגט דער „באנדיט".

„שוין צוויי וואכען" ענטפערט דער יוד.

„פאלג מיך", זאגט דער „גזלן", „געה אהיים און שמיר גוט אויס די האנט מיט טערפענטין".

דערוואכונג

א שלאפענדיגע, ווי א סך אנדערע בין איך א־רומגעגאנגען איבער דער וועלט ביז 1914. דעמאלט האב איך זיך אנגעהויבען פאמעליך אויפכאפען, און האב אנגעהויבען פערשטיין.

כ'געדענק נאך די ערשטע מלחמה־טעג, די גע־וואלדיגע אויפרעגונג, מענשען וואס האבען זיך קוים געקענט האבען זיך בעגעגענט ווי פריינט. מען האט געפיהלט נייע מענשליכע בעציהונגען. מען האט גערעדט וועגען דער טויט און וועגען די קריגס לידען, און קיינער צווישען אונז האט נישט געהאט קיין מינדסטע אהנונג פון דעם וואס עס איז קריג.

פאר מיר איז, צו יענער צייט, דאס ווארט „קריג" געווען א ווארט פון א צויבער־מעשהלע, מיין באבע און מיין עלטער־מוהמע, ביידע געבוי־רענע ארום דעם יאהר 1800 האבען מיר אין מיין קינדהייט זייער אפט דערציילט וועגען אונזער קריג מיט דייטשלאנד. עס איז געווען הער'לעך בעת די עלטערע מוהמע פלעגט דערמאנען דעם טאג, ווען מען האט דערזעהען דורכ'ן דאך־פענסטערל ווי צוויי אפיצירען גאלאפירען אויף ווייסע פערד. אביסעל שפעטער האבען די פערדישע פיס געבראוגעט אי־בער'ן ברוק, די צוויי אפיצירען זענען ארגעגעשטי־גען פאר'ן שטאטראט וואו זיי האבען געפאדערט און בעקומען די שליסלען פון די שטאט־טויערען. די שטאט פון מיין פאטער איז אלזא געווארען פערנו־מען דורכ'ן שונא. מען האט אפגעלאזען די גארדי־נען איבער די פענסטער. און א גאנצען טאג האט מען נישט געשטעלט די פיס אין דרויסען כדי אויס־צומיידען צו גריסען דעם פיינט. מען איז געזעסען אין שטוב און געשפינט לייוועטענעם פאדים. יא, עס איז טאקע געווען א באמת טרויעריגע צייט מיין עלטער־מוהמע פלעגט דערציילען! — גיב נאר א קוק אז צוליב'ן קריג האבען מיר קאווע געהאט נישט מעהר ווי איין מאל אין טאג.

מיין מאמע וואס האט אלס מיידעל געזעהן דעם קריג מיט דייטשלאנד און די אקופירונג פון יוט־לאנד, פלעגט אויך דערציילען איהרע מלחמה־דערי־נערונגען, זי איז געווען אן'אויסערגעוועהנליכע שיינ־הייט און נאר מיט איהר שיינקייט קען מען דער־קלערען פאלגענדיגען אנעקדאט: אין א בעשטימטען טאג האט זי געוואלט דורכגיין א פערצוימטע גאס. געגען איהר האט זיך געפונען א מחנה אפיצירען וואס האבען פערשטייט זיך געוואלט איהר פערבאר־טען דעם דורכגאנג. אבער זי האט נאר א טרייסעל געטון מיט'ן קאפ: „כ'גיי וואוהין מיר געפעלט" און די אויסלענדער, די פיינד, די סאלדאטען און אפיצערען האבען העפליך געגריסט די יונגע שיינע פרוי און געלאזען זי דורכגיין, באמת א קריג איז גארנישט אזא שרעקליכע זאך.

די לעקציעס פון געשיכטע אין דער שול האבען מיר שרעקליך געלאנגווייליגט און עס איז פער־שטענדליך, מיר האבען געדארפט זיך אויסלערנען אזוי פיל זאכען וועגען די מלחמות.

פונדעסטוועגען בין איך שוין אין 1914 געווען גענוג אלט כדי צו פערשטיין וואס עס בעדייט די מלחמה. דאך האב איך פון איהר דערווארט בלויז א זעהר אינטערעסאנטע און פערכאפענדיגע אוואנטיורע.

איינע פון מיינע בעסטע פריינדינס, א דייטשע פרוי האט אין ערשטען קריגס־מאנאט פערלארען איהר איינציגען זוהן.

דאן האב איך אנגעהויבען דערוואכען.

אבער ערשט פיל שפעטער האב איך פולשטענ־דיג דערוואכט. אין 1916 האב איך אין א מיליטע־רישען שפיטאל אין בודאפעשט געזעהען א פול־גע־פאקטען זאל מיט יונגעלייט וואס זענען געקראכען איבער דער פאדלאגע ווי האבען נישט געקענט גיין. זיי אלע האבען געהאט פערלארען צו איין פוס אדער ביידע פיס. די פראטעזיסען זענען נאך נישט געווען פארטיג. אדער די וואונדען זענען נאך נישט געווען אויסגעהיילט. אין די פערצווייפעלטע אויגען פון די יונגעלייט האב איך געזעהען דעם גאנצען גרויל פון קריג. א דערשיטערטע בין איך פון דאר־טען אוועק. יא, ס'איז געווען קריג.

איך בין געווען אין וויען בשעת מען האט ארום דער שטאט אויסגעהאקט די שיינע וועלדער. נישט דערפאר ווייל זיי זענען געווען צופיל אדער צוליב די ביטעס פון וואלד־וועכטער, ניין, קיינער האט קיין דערלויבעניש נישט געבעטען. די בוימער פון וויענער וואלד זענען געווארען אויסגעהאקט אויפ'ן זעלבען אופן, ווי די מענשען אויפ'ן „ערע־פעלד". אבער דאס ערשטע האט וויניגסטענס געהאט א זין. אין דער צייט וואס די מענשען האבען זיך אומזיסט גע־טרונקען אין זייער אייגענעם בלוט. ווייל אין וויען האבען די מענשען געליטען קעלט. עס איז געווען קריג. און אזוי פלעגען זיי, בעוואפענט מיט זעג און העק, גיין אויסער דער שטאט זוכען האלץ אבער אזוי ווי קיינמאל אין זייער לעבען האבען זיי קיין בוימער נישט געזעגט האבען זיי נישט געוואוסט ווי זיך צו בענוצען מיט א זעג און מיט א האק און פון צייט צו צייט פלעגט געשעהען אז א מאן איז צעהאקט געווארען פון א בוים, וואס ער האט געוואלט צעהאקען. אדער א פרוי פלעגט זיך גע־פעהרליך פערוואונדען דעם פוס מיט'ן האק.

כ'האב מיט מיינע אייגענע אויגען געזעהען ווי מענשען האבען זיך כמעט צוזאמענגעבראכען אונ־טער זייער שווערער מאסע. זיי האבען נישט גע־קענט גיין אויסגעגלייכט. זיי האבען נישט געקענט זיך אפרוהען. זיי האבען געטראגען קלעצער צוגע־בונדענע צום קערפער מיט שטריק, אזוי טיף איינ־געבויגענע אנטמוטיקטע און פון קעלט ציטערדיגע מענשען בעוועגט צום ווינער וואלד. צו שניידען פרישע בוימער. יא, עס איז טאקע געווען קריג.

פלעגען זיי גיין לאנגע קילאמעטער, ביז דער שטאט, בלויז כדי צו האבען א פאר שטיקלעך האלץ פאר דער קיך, אבער אין שטאט פלעגען אויף זיי ווי רויב־פויגעל ווארטען די רייכע, וועלכע אויב זיי האָ־בען אויך נישט געהאט קיין האלץ זיך אנ'ווארעמען האבען אבער פערמאגט געלד. זיי פלעגען אפקוי־פען דאס געהילץ ביי די ארימע וואס האבען נישט געהאט וואס צו עסען. אויף צו מארגען האט זיך בע־וויזען א נייער צוג נישט דערנערטע אומעטיגע,

די מלחמה האט זיך געענדיגט, יאהרען זענען אוועק. א פרעכטיגער פריהלינג־טאג אין וויען. די גאנצע שטאט איז פארפומירט פון ליליען. א בע־לאדענע מיט בלומען האב איך געוואלט איינשטייגען אין א טראמוואי, אין דעם מאמענט... האב איך זיך געפונען אויג אויף אויג מיט א מענשען. אדער יעדענפאלס מיט עפעס וואס איז געווען ענד־לעך צו א מענשען, א מענש אהן א פנים, אהן א מויל, אהן א נאז, אהן אויגען, בלויז לעכער און שראמען. מ'האט ארויסגעלאזט די בלומען. עס איז גע־ווען קריג.

קיינמאל בין איך אויפ'ן פראנט נישט געווען, אבער ס'איז גענוג צו וויסען אז אזוינע פנימלאזע מענשען זענען נאך היינט פערהאן. אויף וויפיל כ'וויס האט מען זיי פערשטעקט אין די דערפער, אדער אינטערנירט, זיי לעבען, זיי עקזיסטירען, זיי בעשולדיגען: מיך, דיך, אונז אלעמען.

כ'בין געווען אין בערלין בעת מיט אייניגע יאהר צוריק האבען זיך אין דער שטאט פערזאמעלט לעהרער פון דער גאנצער וועלט, זיי זענען געווען פעסט ענטשלאסען מעהר נישט צו דולדען קיין קריג, און צו קעמפען מיט אלע זייערע כוחות כדי נישט צו דערלאזען אז מען זאל אין די אויגען פון די אומשולדיגע שול־קינדער פערהערליכען דעם קריג, אויב כ'האב קיין טעות נישט, איז געווען פון איי־ראפע אליין מעהר ווי א האלבער מיליאן לעהרער, וואס זענען געווען דעצידירט צו אנפילען די קינ־דערשע נשמות וואס מען האט זיי אנפערטרויערט, מיט ליבע צו דער וועלט, אנשטאט מיט ליבע צום פאטערלאנד, און היינט? וואו זענען די לעהרער וואס האבען זיך דאן צונויפגעזאמעלט אין בערלין? וואו האבען זיך אהינגעטון די מענער און די פרויען וואס זענען געווען גרייט בעסער צו שטארבען איידער צו פערלייקענען זייערע איבער־צייגונגען? וואו זענען זיי אהינגעקומען?

און וואו איז דער קריג? צי גלויבט איהר דען, אז ער איז נישטא, דערפאר ווייל מיר זעהען איהם נישט מיט אונזערע אויגען. פונקט ווי איך האב איינמאל געזעהען דעם דאזיגען פנימלאזען גע־שטאלט?

וואס קענען מיר טון? קענען מיר עפעס טון? אדער איז שוין צו שפעט צו טון?

כ'בין א שלאפענדיגע געגאנגען איבער דער וועלט. „היינט בין איך א דערוואכטע און איך וויל אויפוועקען די אלע וואס שלאפען נאך, איידער ס'איז נישט צו שפעט.

קארין מיכאעליס

יידיש: מארסעל

האנדווערקעריי און האנדעל

אויף דער וואך

א פאלשע פארשריפט

יעדע פאָרשריפט, וואָס ווערט אַרויסגעגעבען דורך אַ מאַכט־אינסטאַנץ, האָט אַנ'אויפגאבע צו רע־גולירען און נאָרמירען דאס געזעלשאַפטליכע לעבען. דעריבער מוז די פאָרשריפט זיין צוגעפּאַסט צום לעבען, מוז ענטשפּרעכען די פאַקטישע בעדערפע־נישען פון דער בעפעלקערונג. אַנדערש ווערט זי פערוואַנדעלט אין אַנ'אומנוצליגע שטראָף, וואָס שטערט די נאָרמאַלע ענטוויקלונג פונ'ם פאָלקס־אָרגאַניזם.

די דאָזיגע הנחות קומען אויפ'ן געדאַנק ביים בעטראַכטען איין פאָדערונג פונ'ם פערבאַנד־רעגו־לאַמין בנוגע די קרעדיט־אָפּעראַציעס, וועלכע ווערט ריגאָריסטיש טראַקטירט דורכ'ן פערבאַנד און זיינע אינספּעקטאָרען. עס האַנדעלט זיך וועגען דעם בע־קאַנטען כלל, אַז קיין נייע הלוואה טאָר נישט אַרויס־געגעבען ווערען איידער די פריהערדיגע איז אינ־גאַנצען געדעקט געוואָרען.

מיר דוכט זיך, אַז די צוועקמעסיגקייט און גע־רעכטיגקייט פון דער דאָזיגער פאָרשריפט דאַרף גע־שטעלט ווערען אונטער א גרויסען ספק.

ווי בעקאַנט, איז דער דערמאָנטער פערבאָט לגמרי נישט חל אויף דיסקאַנטע־קרעדיטען: עס איז בענוגע די קלענסטע פערקלענערונג פון דער דיסקאַנטע אָבליגע, כדי דער מיטגליד זאָל קאָנען בעקומען א פרישען קרעדיט, פאַר וואָס זשע און צוליב וואָס דאַרף מען אָנווענדען אַזעלכע שווערע בעדינגונגען דוקא ביי הלוואה־קרעדיטען?

אמת איז, אַז די אָפּשטאַמונג פונ'ם וועקסעל־פּאָרטפעל איז פערשידען ביי די אַרומגערעדטע צוויי מינים קרעדיטען: אין איין פאַל האָבען מיר צו טון מיט טובה־וועקסלען, אין צווייטען פאַל ווערט געפּאָ־דערט א קונדישער פּאָרטפעל. אָבער פאַר דער קרע־דיט־אָפּעראַציע גופא דאַרף זיין מאַסגעבענד נישט בלויז די אָפּשטאַמונג פון דעם וועקסעל־פּאָרטפעל, נאָר קודם־כל דער כאַראַקטער, דער צוועק און די אויפגאַבע פון דעם קרעדיט.

די קרעדיט־קאָאָפּעראַציע דאַרף שטיצען מיט מעגלעכע ביליגען קרעדיט אַלע שיכטען פון דער בעפעלקערונג, און קודם־כל די שיכטען, פאַר וועל־כע אַנדערע קרעדיט־אינסטיטוציעס זענען נישט צו־טריטלעך. דער דאָזיגער קרעדיט דאַרף זיין אַ שטענדיגער, ד. ה. ער טאָר נישט איבערגעריסען ווערען. אַנ'איינמאָליגער קרעדיט איז מעגליך נאָר פאַר קאָנסומציע־צוועקען, דאַגעגען אַ האַנדעלס־קרעדיט פערלאַנגט אַ בעשטענדיגקייט.

ווער געניסט אין אונזערע קאָאָפּעראַטיווען פון אַ הלוואה־קרעדיט? הויפּטזעכליך דער קלייגער סוחר אָדער בעל־מלאכה, וועלכער פיהרט נישט אין אַל־געמיין קיין הורט־געשעפטען, וועלכער פיהרט בכלל נישט קיין גרויסע אָפּעראַציעס און וועלכער בעזיצט נישט קיין קונדישען פּאָרטפעל. דעם קרעדיט אָבער דאַרף ער האָבען, כדי צו פיהרען אָן איבעררייס זיין געוועלב אָדער וואַרשטאַט. ער מוז אָנקומען צו טובה־וועקסלען, ווייל קיין אַנדערע פאָרמעלע גאַראַנטיע פון דעם געווענטועלען קרעדיט האָט ער נישט.

און עס שטעלט זיך די פראַגע: צוליב וועלכע ווירטשאַפטליכע מאָטיווען קאָן מען פערלאַנגען, אַז דער מיטגליד, וואָס האָט צב"ש בעקומען אַ הלוואה פון 600 זל. אויסצוצאָהלען אין 6 גלייכע חודשליכע ראַטעס, זאָל וואַרטען א גאַנץ האַלב־יאָהר, כדי צו קאָנען פּרעטענדירען אויף אַ נייער הלוואה? ער קאָן נישט וואַרטען אַזוי לאַנג, ער דאַרף דעם קרע־דיט שוין היינט, ווייל זיין געשעפט איז דאָך אָפּ־הענגיג פון דעם קרעדיט, און דאָס אַוועקנעמען ביי איהם די מעגליכקייט פון בעקומען אַ נייע הלוואה מוז דער מיטגליד בעטראַכטען ווי אַ גזירה.

די קאָאָפּעראַטיווע אידעע פּראָקלאַמירט גלייכע רעכט פאַר אַלע מיטגלידער פון איהרע אינסטיטו־ציעס. פאַקטיש אָבער ווערען דורך דעם פערבאַנדס־רעגולאַמין פּריווילעגירט דער גרויסער סוחר און בכלל די מעהר פערמעגליכע עלעמענטען, וועלכע בעזיצען אַ קונדישען פּאָרטפעל און קאָנען געניסען פון דיסקאָנטע־קרעדיטען. אָבער, צי איז דאָס די אויפגאַבע פון דער קרעדיט־קאָאָפּעראַציע — צו בע־פאָרצוגען דוקא די רייכערע און דערדריקען די שוואַכערע עלעמענטען?

געגען אַ גזירה איז פאַראַן איין מיטעל: אָפּ־נאַרען דעם געזעץ־געבער ווי אַזוי רעאַגירען געוויסע אונזערע קאָאָפּעראַטיווען אויף דעם בערירטען פער־באָט פונ'ם פערבאַנד? מען מאַכט פאַלשע דיסקאָנ־טעס, ד. ה. מען נעמט אָן בעוואוסטזיניג צו דיסקאָנ־טע טובה־וועקסלען, כדי צו געבען דעם מיטגליד אַ נייעם קרעדיט.

געגען דער דאָזיגער פערשפּרייטער פּראַקטיק איז נישט מעגליך צו קעמפען מיט רעפּרעסיעס, ווייל זי שטאַמט נישט פון בייזע כוונות מצד די ליי־טונגען פון די בענק, נאָר זי איז פשוט דיקטירט געוואָרען דורך די בלוטיגסטע אינטערעסען פון דער קאָאָפּעראַטיווער מיטגלידערשאַפט.

מיר שיינט, אַז עס וואָלט געווען זייער אַקטועל, ווען דער פערבאַנד זאָל אָפּשאַפען די אַרומגערעדטע נישט צוועקמעסיגע פאָרשריפט. די קאָאָפּעראַטיווע בענק וואָלטען מיט פרייד אָנגענומען אַזאַ בעשלוס.

י. רעגינסקי.

אַ אומפּאַרטייאישע ארביטראזש־קאמיסיע

וויל ערלעדיגען דעם קאנפליקט צווישען די סוויטער־מאכער און סוויטער־נייהער

דער רוף פון „נייעם פאלקסבלאַט" האט געהאַט ערפאלג

אונזער רוף אָפּצושטעלען דעם העסליכען קאַמף וואָס ווערט געפיהרט צווישען די סוויטער מאַכער און סוויטער נייהער און דער פאָרשלאַג צו שאַפען אַן אָביעקטיווע ארביטראַזש קאָמיסיע, וועלכע זאָל ליק־ווידירען די דאָזיגע סכסוכים כדי ס'זאָל נישט קומען צו קיין עפענטליכע קאָמפּראָמיטאַציעס, האָט געפונען אַנ'אָפּקלאַנג סיי אין די רייהען פון די כאַלופּני־קעס און סיי צווישען די געזעלשאַפטליכע טוער, וועל־כע ווילען נישט דערלאָזען אַז דער דאָזיגער שעד־ליכער קאַמף זאָל זיך פערשפּרייטען און פערטיפען.

ווי מיר דערוויסען זיך האָט זיך נעכטען גע־ווענדעט איינער פון די אָנגעזעהענסטע טוער אויפ'ן געביט פון האַנדווערקערטום און אַנדערע אינסטי־טוציעס צו די האַנדווערקער צענטראַלעס, מיט דעם פאָרשלאַג אַז 3 אָנגעזעהענע יודישע יוריסטען, ו[...] בע זענען בעקאַנט מיט דער האַנדווערקער־ און [...] לופּניקעס פראַגען, ווילען איבערנעהמען דעם א[...] ביטראַזש, ביידע צדדים האָבען שוין געגעבען [...] הסכמה דערצו.

די פעראייניגונג פון די יודישע האנדווערקער אין לאַד[ז]

הויבט אָן רעאליזירט צו ווערען

די פראַגע פון פעראייניגען די יודישע האַנד־ווערקער אין לאָדז הויבט אָן צו בעקומען רעאַלע פאָרמען. די יודישע צעכען האָבען בעשלאָסען או אין די פעראייניגונגס אונטערהאַנדלונגען זאָלען זיך נישט בעטייליגען די אָנפיהרער פון די צענטראַלעס און אויך נישט פון קיין אַנדערע אינסטיטוציעס, נאָר זאָלען אויסגעפיהרט ווערען דורך די פאָרשטעהער פון די צעכען אליין.

די צעכען פון צענטראַלען האַנדווערקער פער־באַנד האָבען שוין צוגעשיקט צו דער עקספּאָזיטור 5 נעמען פון זייערע צעכען־פאָרשטעהער וועלכע דאַר־פען אַנטיילנעהמען אין די אונטערהאַנדלונגען, אויך די צעכען פון דער עקספּאָזיטור האָבען שוין בעַ־שטימט 5 זייערע פאָרשטעהער און די נאָהענטסטע טעג וועט שוין פאָרקומען די ערשטע קאָנפערע[נץ]. מ'דאַרף האָפען אַז איצט וועלען די אונטערהאַנ[דלו]נגען דאָך דערפיהרט ווערען צו א גינסטיגען סוף [...] די יודישע האַנדווערקער בעוועגונג וועט סוף כל [סוף] פעראייניגט ווערען.

די „זעזאָניעס" וועגען אומזאַץ און הכנסה־שטייער

דאַרפען אָפּגעגעבען ווערען ביז'ן 1. מערץ

אין צענטראַלען קליינהענדלער פעראיין, מאַ־רסקאַ 15 איז די וואָך אַרומגערעדט געוואָרען די פראַגע וועגען בעלייגען זעזאַניעס אויף אומזאַץ און הכנסה־שטייער.

זעזאַניעס דאַרפען בעלייגט ווערען אין שטייער אַמט שריפטליך די פליכט צו בעלייגען זעזאַניעס האָבען:

1) האַנדעלס־אונטערנעהמונגען פון דער 1 און צווייטער קאַטעגאָריע, 2) אינדוסטריע־אונטערנע־מונגען פון די ערשטע 5 קאַטעג., 3) אַלע אונטער־נעהמונגען, וועלכע פיהרען ביכער אָהן אונטערשיד וואָס פאַר אַ קאַטעגאָריע פאַטענט זיי בעזיצען.

דאָס בעזיצען אַ הנחה־פּאַטענט בעפרייט נישט פון בעלייגען אַ זעזאַניע ד. ה. אויב אַ אונטערנעה־מונג האָט אויפ'ן יאָהר אויסגעקויפט אַ 3 קאַטעגאָריע האַנדעלס־פּאַטענט אַלס א הנחה־פּאַטענט מוז בעלייגען אַ זעזאַניע.

זעזאַניעס אויף הכנסה־שטייער דאַרפען אויך בעלייגען ווערען יורידישע פּערזאָנען, וועלכע בעזי[צען] מעהר ווי 20 שטיבען, זעזאַניעס דאַרפען בעלי[יגט] ווערען אויף ספּעציעלע בלאַנקעטען, מ'קען אָב[ער] אויך בעלייגען אויף נישט ספּעציעלע בלאַנקען, [...] מוזען אָבער ענטפערען אויף אַלע פראַגען אויסגע־רעכענט אין די ספּעציעלע פאָרמולאַרען.

די זעזאַניעס דאַרפען בעלייגט ווערען [פאַרן] ערשטען מערץ.

די שטייער־עקספּערטען דאַרפען קענען זייערע אויפגאַבען

די האַנדעלס־קאַמער דאַרף רופען אַנ'אויפקלערונגס־פערזאַמלונג פון די עקספּערטען

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן דערנעהנטערען זיך פון טערמין פון אויסמעסטען דעם אומזאַץ־שטייער איז יודער אַקטועל געוואָרען די פראַגע פון עקספּערטען מיט וועלכע די שטייער־מאַכט בענוצט זיך, איבער־הויפּט היי־יאָר. וועט דער עקספּערט שפּילען אַ גרויסע ראָלע, ווייל די אינפאָרמאַטאָרען זענען אָפּגע־שאַפט געוואָרען גענצליך, און די שטייער־מאַכט וועט מעהר נישט קענען זיך בענוצען מיט די פער־זאָנען, וועלכע וועלען זיין פאַר זיי בעקוועם, נאָר בלויז אויסשליסליך מיט די עקספּערטען, וועלכע וועט זיין אויסגעאַרבייט און צוגעשטעלט דורך די זעלבסט־פערוואַלטונגען (דאָקטוירים־קאַמער, אַדוואָקאַטען־קאַמער, האַנדווערקער ־ קאַמער, האַנדעלס־קאַמער, אַגראַר־קאַמער א. א.).

פיל עקספּערטען קענען נישט די פאָרשריפטען און ווייסען נישט ווי זיך צו בעגעהען, קענען נישט זייער רעכט, קענען נישט די פליכטען דעריבער האָט זיך דער צענטראַלער קליינהענדלער פעראיין פאָ־מאַרסקאַ 15 געוואָנדען צו דער לאָדזער האַנדעלס־קאַמער, אַז די לעצטע זאָל רופען אַלע עקספּערטען און געבען אויפקלערען זייער רעכט, פליכטען א.א.

אין פאַל ווען די האַנדעלס־קאַמער וועט נישט גאַבקומען דעם פערלאַנג, ווייל לאָדז האָט אין 700 עקספּערטען, וואָס בעשווערט שטאַרק אי[...] אָרדענען אזא מין אויפקלערונגס־פערזאַמלונג, [...] דער צענטראַלער קליינהענדלער פעראיין, פאָמאַ[ר]סקאַ 15 צוזאַמענרופען בלויז די קליינהענדלער־עקס[ס]פּערטען און צו דעם צוועק אָראַנזשירען [...] שאַ פון דער צענטראַלע אַ געניטען שטייער־יוריס[ט] אַדוואָקאַט.

וועגען דער שטעלונג צו די לוסטראַציע־קאמיסיעס

ערקלערונג פון דער האַנדווערקער־עקספּאָזיטור

אין דער האַנדווערקער קאַמער איז פאָרגעקומען א קאָנפערענץ פון די פאָרשטעהער פון אַלע צעכען און האַנדווערקער ־ אָרגאַניזאַציעס וועגען איינפיה־רען אין לעבען די קאָמיסיעס וועלכע דאַרפען זיך פערנעהמען מיט לוסטרירען די האַנדווערקער־וואַר־שטאַטען צי זיי האָבען האַנדווערקער קאַרטען צי זיי קענען האַלטען לערן יונגלעך, און צי זיי האָבען געשלאָסען אָפּמאַכען מיט די לערן־יונגלעך..

דזי פראַגע וועגען לוסטראַציע ־ קאָמיסיעס איז נישט מעהר קיין נייע, באַלד אין אָנהויב ווען די פראַגע איז אַרויפגעשוואומען און האָט געוואָלט פער־ווירקליכט ווערען האָט די האַנדווערקער ־ עקספּאָזי־טור געהאַט א נעגאַטיווע שטעלונג צו די לוסטראַציע קאָמיסיעס, צוליב כמה וכמה טעמים, וועלכע זענען בעקאַנט אַלע האַנדווערקער, מיטן מאָמענט אָבער ווען ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז די גזירה וועט מיט דעם ווילען אָדער אָהן דעם ווילען פון די [יו]דישע האַנדווערקער דאָך פערווירקליכט ווערען, [...] מאָמענט ווען די וואָיעוואָדזשטווע האָט ער[...] דער לאָדזער האַנדווערקער ־ קאַמער צו שאַפען [...] קאָמיסיעס, האָט די דאָזיגע נעגאַטיווע שטעלונג [...] מוזט רעווידירט ווערען.

די עקספּאָזיטור און איהרע אַלע צעכען האָ[בען] דאָן, בעטראַכטענדיג די געשאַפענע לאַגע בעשל[אָסען] אַז די יודישע האַנדווערקער דאַרפען אַנטיילנעה[מען] אין די לוסטראַציע ־ קאָמיסיעס. כדי נישט אוי[...] צולאָזען דעם גודל פון די יודישע האַנדווערקער [...] די הענד פון די נישט־יודישע לוסטראַטאָרען, [...] האַלטען אַז שטענדיג און אומעטום וועט דער [...] שער מיטגליד אין דער קאָמיסיע האָבען די נ[...] הייט און מעגליכקייט צו מילדערען די ריגאָריס[...] שטעלונג פון די קאָמיסיעס אויב דער לוסטרי[...] האַנדווערקער וועט נאָך נישט האָבען ערלעדיגט [...] פאָרמאַליטעטען ביים בעקומען א האַנדווערקס[...] טע למשל א. אז. וו.

ס'האָט נישט געהאַט מעהר קיין זין איבער[...] ווען די קאָמיסיעס פאַר בלויז נישט־יודען, הא[...] געבען זיך אַפּ א חשבון דערפון, אז ווען ס'זאָל [...] עפּעס געשעהען א יודישען האַנדווערקער נאָך [...] קאָמיסיע וועט מען פּרובען א טייל פון דער [...] וואַרטליכקייט וואַרפען אויף דעם יודישען מ[...] אין דער קאָמיסיע. דאָס טאָר אָבער נישט פּאַ[...] מיינערט ווערען און מ'דאַרף ראַטעווען דאָס [...] עס וועט זיך נאָך לאָזען.

מיר ווילען אויך בעטאָנען, אז צוליב פּערזע[נ]ליכע סיבות אין וועלכע מיר זענען אַבסאָלוט נישט [...] דיג, איז נישט געקומען צו קיין איינהייטליכער [...] לונג אין דער פראַגע פון אַלע יודישע האַנדווע[רקער] אויף דער קאָנפערענץ אין דער האַנדווערקער קאַ[מער].

דערמיט וועט שוין זיין פערשווּנדליך דאָס [...] אונזער פאָרשטעהער, ווויסענדיג אז די פראַגע [...] בעשלאָסענע דורך דעם רוב פון די נישט־יוד[...] צעכען און דער האַנדווערקער־קאַמער, האָבען [...] גענומען מעהר קיין וואָרט אויף דער דערמאָ[נטער] קאָנפערענץ.

לאָדזער עקספּאָזיטור פון [...]
פּראַלען האַנדווערקער ־ פ[...]
באַנד אין פּוילען, פּעטריקאָווער [...]

הכנות צו דער אלגעמיינער פערזאמלונג

פון דער קאָרפּאָראַציע פון דער גראַפישער אינדוסטריע

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פאָרגענומענער אַקציע צו פערבעסערען די לאַגע אין דער גראַפי־שער אינדוסטריע קומען פאָר די פאָרבערייטונגען צו דער אַלגעמיינער יעהרליכער פערזאַמלונג, וועלכע וועט פאָרקומען דעם 2־טען פעברואַר ד. י.

אויף דער דאָזיגער פערזאַמלונג וועט הויפּט זעכליך אַרומגערעדט ווערען דער גאַנג פון דער אַקציע אין משך פון די לעצטע וואָכען און עס וועלען אויך אָנגעוויזען ווערען די ריכט־ליניען, אויף וועלכע די אַרבייט זאָל געפיהרט ווערען אין משך פון לויפענדען יאָהר.

אַ גרויסע געוויכט ווערט געלעגט אויף דעם רעפעראַט פונ'ם יוריס־קאָנסול פון דער קאָרפּאָראַציע אַדוו. ל. פּוקס, וועלכער וועט זיך הויפּטזעכליך אָפּשטעלען אויף דער רעכטליכער זייט פון די פאַר־אויסגעזעהענע סאַנקציעס, וואָס וועלען אָנגענומען ווערען בנוגע די נישט־דיסציפּלינירטע מיטגלידער, וועלכע נעהמען אָן די פערשידענסטע מיטלען צו שעדיגען די דאָזיגע אַקציע. און טאַקע דעריבער איז די פעראיינטערעסירונג מיט דער פערזאַמלונג ביי די דרוקעריי־בעזיצער זעהר גרויס.

דער רוב מיטגלידער פון דער קאָרפּאָראַציע האָט בעט דעם פּולסטען צוטרוי צו דער פערוואַלטונג פאַר דער ביז־איצטיגער אַרבייט, וועלכע איז געקרוינט געוואָרען מיט ערפאָלג. די פרייזען זענען שטופענ־ווייז געהעכערט געוואָרען, און די דרוקעריי־בעזי־צער וועלכע האָבען ביז צום שאַפען דאָס ביוראָ געאַרבייט אַנ'ערך 12—14 שעה טעגליך האָבען איצט די זעלבע הכנסות ביי אַנ'8־שעה'דיגען אַר־ביטס־טאָג. דאָס אַליין בעווייזט דאָך, אַז די מיהפולע אַרבייט פון דער פערוואַלטונג איז נישט געגאַנגען לאיבוד, און אַז א טייל פון די אויפגאַבען, וועלכע די קאָרפּאָראַציע האָט פאָרגענומען זענען אין אַ געוויסער מאָס דערגרייכט געוואָרען.

עס ווייזט זיך אָבער איצט אַרויס, אַז אַ פאַר מיטגלידער נוצען אויס די פערבעסערונגס־קאָניונק־טור פאַר'ן אייגענעם מאַטעריעלען נוצען. זיי אַ־ביטען אויף די אַלטע בעדינגונגען צו נידריגערע פרייזען און דעריבער טאַקע זענען זיי פערוואָרפען מיט אַרבייט אויפ'ן חשבון פון די געוויסענהאַפטע מיטגלידער, וועלכע שטעהען כמעט אָהן בעשעפ־טיגונג, און טאַקע דאָס איז דאָך אייגענטליך געווען דער צוועק פון דעם געשאַפענעם ביוראָ, אַז די אַר־ביים זאָל ראַציאָנאַל פערטיילט ווערען אין די פער־שידענע דרוקערייען.

מיט דער דאָזיגער נישט־טאַקטישער האַנדלונג פון די פאַר נישט־דיסציפּלינירטע מיטגלידער האָט זיך געשאַפען אַ לאַגע, אַז איינער נעמט פשוט אַרויס דאָס שטיקעל ברויט ביים צווייטען פון מויל, און דערצו טאַקע, וועט די אַלגעמיינע יעהרליכע גענעראַל־פערזאַמלונג נישט טאָרען דערלאָזען און וועט מוזען אָננעהמען די געהעריגע פאָרזיכטס־מיטלען.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער לעבען

נייער פאלקסבלאט

…אנערשטאג, 30 | ו' | …בט תרצו

יאנואר
זון-אויפגאנג 6.58
זון-אונטערגאנג 4.18

לאזאר פוקס / צו זיין היינטיגען ערשטען יאָהרצייט

ער שטעהט דאָך נאָך ווי לעבעדיג פאַר אונז מיט זיין נשמה'דיגען שמייכעל, מיט דער האַרציגקייט פון זיין רעדען, מיט זיינע ליבע געטרייע אויגען און מיט זיין גאַנצען איידעלען וועזען, וואָס האַט תמיד אויסגעשטראַהלט פון זיך אַזוי פיל וואַרימע מענשליכקייט.

מיר פיהלען דאָך נאָך זיין געגענוואַרט, זיין אָנוועזנהייט. מ'זעהט דאָך נאָך אָן אַזוי בולט און דייטליך דעם בלויז, וואָס ער האָט געמאַכט אין אונזערע רייהען דורך זיין פריהצייטיגען אַוועקגעהען פון אונז.

מ'קען איהם נישט פערגעסען. אַמבעסטען וואָלט זיך איצט געוואָלט שטילערהייט אויסוויינען ביי זיין קבר, ביים קבר פון'ם הויך-אינטעליגענטען, פעהיגען און אַרבייטזאַמען מענשען מיט דער פיינפיהלענדיגער נשמה און דעם מיטפיהלענדיגען האַרץ וואָס איז אַזוי פערדעטעריש, אויף אַזאַ פערפידען אופן אויסגעכאַפּט געוואָרען; ס'וואָלט זיך וועלען אויסוויינען און נישט שרייבען וועגען איהם.

וואָרום לאַזאַר פוקס'ן קאָנען אַמבעסטען און וועלען געדענקען אַמלענגסטען די אַלע, וואָס זענען געקומען אין אַנ'ענגער בעריהרונג מיט איהם: זיינע נאָהענטסטע, זיינע חברים און קאָלעגען, זיינע אינטימע פריינד און יענע, וואָס האָבן געהאַט אַ געלעגנהייט צו בעקאָנען זיך מיט איהם נעהנטער.

רעד. לאַזאַר פוקס

דען ער האָט געהערט צו יענע יחידי-סגולה, וואָס זענען מעהר, אַ סך מעהר ווי דאָס, וואָס זיי שטעלען מיט זיך פאַר אין לעבען „אָפיציעל", לויט זייער בערוף. עס זענען פערהאַן מענשען, וואָס זייערע טאַטען און לייסטונגען, ווי בעדייטענד זיי זאָלען נישט זיין, קאָנען נאָך נישט זיין קיין גענוגענדער גרונד אויף צו דערקלערן די גרויסע סימפאַטיע און אַכטונג, וואָס זיי געניסען ביי דער געזעלשאַפט.

מעהר ווי דורך זייערע לייסטונגען ווירקען זיי דורך דעם כח פון דער פערזענליכקייט, דורך דער מאַכט פון זייער וועזען, פון זייער כאַראַקטער, פון זייער נשמה-ריינקייט, וואַרימקייט, נאַטירליכקייט, אָפענהערציגקייט, גוטסקייט און אַבסאָלוטער בעוויסענהאַפטיגקייט.

דערמיט ווירקען זיי אויף מענשען אַמשטאַרקסטען נישט-ווילענדיג און אומבעמערקטערהייד. עס פליסט פון זיי שטענדיג אַ מין פלואידום, וואָס טראָגט איבער עפּיס פון זייער וועזען אויף אַנדערע. אַזוי, אַז די אַנדערע פיהלען זיך גאַנץ אַנדערש, פערוואַנדלען זיך אין זייער געגענוואַרט.

דאָס איז די מאַכט פון דער פערזענליכקייט.

צו אָט דעם טיפּ מענשען האָט געהערט אונזער אונפערגעסליכער לאַזאַר פוקס. ער איז געווען נישט אין אַנ'ערך מעהר ווי בלויז אַ טאַלאַנטפולער זשורנאַליסט און פובליציסט, וואָס האָט דערפילט זיין אויפגאַבע ערנסט און געטריי אין פולען בעוואוסטזיין פון זיין אחריות און פליכט. ער איז געווען אַ פערזענליכקייט פון שענסטען זין פון וואָרט. די קרישטאָל-ריינקייט פון זיין כאַראַקטער, זיין אידעאַליזם, די אומדערשיטערליכקייט פון זיינע איבערצייגונגען און זיין פעסטער גלויבען אין דעם, וואָס ער האָט געהאַלטען פאַר אַנ'אמת, דערצו זיין גוטהאַרציגקייט, זיין ליבע צו מענשען, זיין גרייטקייט איינצושטעלען פאַר אַלץ וואָס איז רעכט און גערעכט, — אָט די אייגענשאַפטען, וואָס האָבן זיך געפיהלט אין זיין רעדען, אין זיין שרייבען, אין זיין פערקעהר מיט מענשען, אין אַלץ, וואָס ער האָט געטון, בילדען די הויפּט-שטריכען פון זיין כאַראַקטער, פון דער פערזענליכקייט לאַזאַר פוקס.

די פערזענליכקייט לאַזאַר פוקס — אָט אין דעם ליגט דער סוד, פאַרוואָס מ'האָט איהם אַזוי געזוכט אַלס מיטאַרבייטער ביי יעדער געזעלשאַפטליכער און קולטורעלער אונטערנעהמונג און פאַרוואָס ער האָט זיך דערוואָרבען אַזוי פיל אויפריכטיגע פריינד אין אַלע קרייזען און שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג.

אין טאָג פון זיין יאָהרצייט דערמאָהנען מיר לאַזאַר פוקס, אַזוי ווי ער וואָלט נאָך געשטאַנען נאָהענט נעבען אונז און נעהמען זיך אַראָפּ אַ מוסטער, ווי אַזוי מ'דאַרף לעבען און זיך אויסלעבען.

* * *

היינט 1 אַ זייגער בייטאָג קומט פאַר אויפ'ן היגען בית-עולם די ענטהילונג פון דער מצבה אויפ'ן קבר פון פעריסטאָרבענעם לאַזאַר פוקס.

קאמיסיעס פון דער שטאטישער זעלבסט-פערוואלטונג ביי דער ארבייט

אונטער'ן פאָרזיץ פון וויצע-פרעזידענט קאָזלאָווסקי איז נעכטען פאָרגעקומען אַ זיצונג פון

לאדזשער שפיטאל-ראט

דער לייטער פון דער געזונדהייטס-אָפּטיילונג ה' קעמפנער האָט אָפּגעגעבן אַ גענויען בעריכט פון דעם צושטאַנד פון שפיטאָל-וועזען אין לאָדז.

צום סוף איז בעשלאָסען געוואָרען צו רעדוצירען די פרייזען פאַר קראַנקע אין די שטאָטישע שפיטאָלען אויף פאָלגענדען אופן.

פאַר אַנ'אינערליכען קראַנקען 4 זל. 50 גר. אַ טאָג, פאַר אַ כירורגישען קראַנקען 5 זל. 50 גר. פאַר לונגען קראַנקע 5 זל. פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען 4 זל. 50 גר. אין די סאַנאַטאָריעס 5 זל.

* * *

נעכטען איז אויך פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער קאָמיסיע פאַר סאָציאַלער-הילף ביי דער שטאָט. פערוואַלטונג פרעזידענט גלאַזעק האָט געהאַלטען אַ גרויסע רעדע וועגען דער ראָל וועלכע ס'דאַרף שפּילען די שטאָטישע אָפּיקונעס פאַר סאָציאַלער הילף.

ס'איז בעשלאָסען געוואָרען אייגצוטיילען די שטאָט אויף 20 הויפּט שוץ קרייזען און אויף 80 אונטער קרייזען. ס'זענען אויסגעקליבען געוואָרען 100 קאַנדידאַטען אויף שטאָטישע אָפּיקונעס פאַר סאָציאַלער הילף, וועלכע דאַרפען בעשטעטיגט ווערען דורכ'ן ביירעט.

* * *

עהרנעכטען איז אויך פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער

פינאנץ-און-בידזשעט-קאמיסיע

ביי'ם שטאָטישען ביירעט, אויף וועלכער מ'האָט אָנגעהויבען צו בעטראַכטען דעם בידזשעט אויפ'ן יאָהר 1936/37, די זיצונג האָט געעפענט פרעזידענט גלאַזעק, דעם פאָרזיץ האָט געפיהרט וויצע-פרעזידענט קאָזלאָווסקי, אַלס גענעראַל-רעפערענט פון בידזשעט איז געוועהלט געוואָרען אַדוו. פּאַוולאָווסקי, ס'זענען אָנגענומען געוואָרען איניגע אָפּטיילונגען פון בידזשעט.

נאך יעדע 10 נישט-יודישע שילער וועט ער אויסהערען איין יודישען

איינפאל פון א לעהרער אין א פראפעסיאנעלער שול

אויף גדאַנסקאַ 90 געפינט זיך אַ פּראָפעסיאָנעלע פאָרטבילדונגס-שול פאַר לערן-יונגלעך פון פריזיער פאַך.

לעצטענס האָט זיך צווישען די שילער פון דער דאָזיגער שול, אין וועלכער ס'געפינען זיך אַ געוויסע צאָהל יודישע לערן-יונגלעך, אָנגעהויבען אַ לאַבוזשוואַטע אַקציע געגען די יודישע שילער.

אַזוי האָבן די נישט-יודישע שילער פון דריטען קורס פערלאַנגט פון זייער לעהרער, אַז די יודישע שילער זאָלען נישט צוגערופען ווערען צו דער קלאַסען-טאַוועל, ווי מ'גיט אונז איבער, האָט דער לעהרער פון דאָזיגען קורס צוגעזאָגט, אַז נאָך יעדע 10 נישט-יודישע שילער, וועט ער צורופען איין יודישען.

אין אַ צווייטער קלאַס ווידער האָט דער לעהרער פלוצלונג געהייסען, אַז אַלע יודישע שילער זאָלען פערלאָזען די קלאַס און אין דער צייט ווען די יודישע שילער זענען נישט אָנוועזנד געווען, האָט ער אָפּגעהאַלטען אַ בעראַטונג מיט די איבריגע שילער.

דער יודישער פריזיער-צעך, וועלכער האָט זיך דערוואוסט וועגען דעם ענין, האָט דורך זיינע פאָרשטעהער זיך געווענדעט צום לייטער פון דער דאָזיגער שול, וועלכער האָט ערקלעהרט, אַז ער האָט גאָרנישט געוואוסט וועגען דעם ענין, און האָט צוגעזאָגט אַדורכצופיהרען אַנ'אויספאָרשונג און צו ליקווידירען די פיינליכע אינצידענטען.

וואס א בעלכאטאווער מאגיסטראט אינקאסענט קאן טון

(א) אין בעלכאַטאָווער מאַגיסטראַט איז ענטדעקט געוואָרען אַנ'אַפערע, וועלכע ס'איז בעגאַנגען דער שטאָטישער אינקאַסענט בראָניסלאַוו שטיינערט.

שטיינערט האָט אויך גענומען אָפּצאָהלען פון די פויערים און הענדלער, וועלכע האָבן געהאַנדעלט אויפ'ן מאַרק. דער אינקאַסענט האָט אַרויסגעגעבען קוויטעס, אָבער ביים סוף פון טאָג האָט ער די קוויטעס צוריקגענומען און אויף צומאָרגענס האָט ער ווידער אַרויסגעגעבען די זעלבע קוויטעס. דער בעלכאַטאָווער מאַגיסטראַט האָט דערפון געהאַט אַ שאָדען פון עטליכע טויזענד זלאָטעס. שטיינערט איז אַרעסטירט געוואָרען.

1,400,0… זל. אויף בוי-צוועקע פאר לאדז

(א) ווי מיר דערוויסען זיך האָט דער מיניס…ן-ראַט בעשלאָסען צוצוטיילען פאַר לאָדז אויפ'ן …ר 1936 אויף בוי-קרעדיטען אַ סומע פון 1 …אָן 400 טויזענד זלאָטיס. לאָדז האָט געפאָ…ט 3 מיליאָן זלאָטיס.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט וועט אין דער …נטסטער צייט פאָרקומען אַ זיצונג פון לאָדזער …סעט אויסצובויען די שטאָט, וואו די דאָזיגע …יסען וועלען פונאַנדער געטיילט ווערען.

…טעסדינסטען צוליב'ן נאמענס…טאג פון מלוכה-פרעזידענט

דער בירגער-קאָמיטעט צו פייערן דעם …נטאָג פון מלוכה-פרעזידענט, וועלכער פאַלט … דעם 1. פעברואַר אָרדענט איין אַ גרויסער …סדינסט אין טאָג פון 1 פעברואַר.

…קופּאַציע-שטרייק אין א בילארד-פאבריק

(א) אין דער פאַבריק פון בילאַרדען „וועגאַ" …ערפּיען 47 איז נעכטען אויסגעבראָכען אַנ'אָקו…יע-שטרייק, צוליב דעם וואָס די אַדמיניסטראַציע … געוואָלט רייסען לוין ביי די אַרבייטער.

…ויפגעהאנגען זיך אין זיין אייגענער וואוינונג

(א) נעכטען 5 אַ זייגער אין אָוונד האָט זיך …געהאַנגען אין זייער אייגענער וואוינונג אויף …ערפּיען 94 אַ געוויסער עדוואַרד הערשטיין, … מ'האָט איהם אָפּגעשניטען פון דער שטריק איז … געווען טויט.

שרפה

(א) אין דער וואוינונג פון יעקב וואַגנער, …אָמסקיעגאָ 15 איז פון אַ צו שטאַרק איינגע…טען אויוון אויסגעבראָכען אַ שרפה, וועלכע … איינגעלאָשען געוואָרען דורך דער צווייטער …ילונג פון די פייערלעשער.

…ונטערגעוואָרפען א קינד

(א) אויף זאַוואַדזקאַ 9 האָט מען געפונען …אונטערגעוואָרפען יונגעלע פון אַנ'ערך אַ האַלב … צייט.

דאָס קינד איז איבערגעשיקט געוואָרען אין …שען זויגלונגס-היים, די פּאָליציי זוכט די …:

אפטייקען.

היינטיגע נאכט - דיזשורען

(א) היינט ביינאַכט דיזשורירען: שטעקעל (לי…ווסקיענאַ 37), יאַנקעלעוויטש (אַלטער מאַרק 9) …עלעוויטש (פּאָמאָרסקאַ 91), באַרקאָווסקי (זא…קאַ 45), גלוכאָווסקי (נאַרוטאָוויטשאַ 6), האַמ… (גלובנאַ 50), פּאַוולאָווסקי (פּעטריקאָווער …

קלאנג-קינא-טעאטער

ZACHETA

זגערזשער 26.

היינט און פאלג. טעג!

דער שענסטער פילם, געלעכטער פון טרעה…רען. רעזשי פון דעם שעפער פון פילם „דער 7-טער הימעל" א. נ.

די בחורים פון קריגס-פלאץ

אויסגעריסען א בלעטעל געשיכטע פון הירקליכן …לעבען. מיליאָנען האָבן דאָס געלעזען, מיליאָנען … האָבן דעם פילם געזעהן. אין די הויפט-ראָלען:

Frank Borzege, Luis Wilher

II

פרעכטיגע סעזאָן-קאָמעדיע אונט. נאָמען:

„פירשטין אויף 30 טעג"

אין די הויפט-ראָלען:

Sylvia Sidney, Garry Grand

…אנהויב 4 נאָכם. שבת און זונטאָג 12 בייטאָג.

עס טומלט זיך נאך אלץ
וועגן דער ירושה פון פערשטארבענעם סענדער דישקין

שוין איבער זעקס יאהר הערשט אנ'אומגעהויער גרויסע מחלוקה צווישען די יורשים פון איינעם פון די אנגעזעהענסטע בירגער אין לאדז — ר' סענדער דישקין ז"ל און לעצטענס האט זיך די מחלוקה ווידער פערשטארקט צוליב אנ'ענין וואס האט א שייכות מיט דעם באלוטער שעכט־הויז וועלכעס איז נאך וואס אויסגעקויפט געווארען דורך דער לאדזער שטאט פערוואלטונג.

ר' סענדער דישקין איז געשטארבען אין נאוועמבער 1929, ער האט איבערגעלאזען זיינע טעכטער (קיין זוהן האט ער נישט געהאט) א ירושה וועלכע איז בעשטאנען פון דער פירמע דישקין און דאן נאך א בעזונדער ירושה אין דער פארם פון אנ'אנטייל אין באלוטער שעכט־הויז, א חוץ דעם האט דער פערשטארבענער **אין זיין צוואה איבערגעלאזען א פונדאציע פאר דער ישיבה „תורת - חסד", אויף קילינסקיעגא 29, וועלכע איז געגרינדעט געווארען אויך דורך דעם פערשטארבענעם. אלס הויפט פונדאטאר פון דער ישיבה האט פיגורירט דעם פערשטארבענעמס אנ'איניקעל ה' מאקס גארדאן, וועלכער האט נישט געדארפט אפגעבען קיין השבון פון דער פונדאציע נאר איז לויט דעם צונויפגעשטעלטען דאקומענט געווען פעראנטווארטליך פאר זיין אייגענעם געוויסען.** לויט דער דאזיגער פונדאציע האט מען 20 פראצענט פון די הכנסות פון באלוטער שעכטהויז פון די יורשים'ס טייל געזאלט בעשטימט ווערען אויף דער ישיבה תורת־חסד.

באלד נאכדעם ווי מ'האט אנגעהויבען צו פערטיילען די ירושה פון דעם פערשטארבענעם דישקין, האט זיך געמאכט אזוי, אז איינער פון זיי, דער ה' מאקס גארדאן האט פערשטאנען ווי צו ווערען דער ראש המדברים איבער דער גאנצער ירושה און אלע איבריגע יורשים זענען בעזייטיגט געווארען פון דער בעקאנטער פירמע. שוין דעמאלס זענען פארגעקומען אומגעהויערע סקאנדאלען צוליב דעם, געענדיגט האט זיך דאס מיט א „זיג" פון ה' מאקס גארדאן, וועלכער האט זיך ארויסגעוויזען אלס שטארקער, אזוי, אז דער אנטייל פון ה' מאקס גארדאן אין דער פירמע דישקין איז געבליבען כמעט אין גאנצע הונדערט פראצענט. דאגעגען איז געווען געניי פערטיילט צו גלייכע חלקים דער אנטייל פון אלע יורשים אין דעם באלוטער שעכטהויז.

נאכ'ן טויט פון ר' סענדער דישקין זענען **געבליבען צו בעצאהלען חובות און שטייערן פון דער פירמע אויף א סומע פון 85 טויזענד זל.** ה' גארדאן האט געוואוסט, אז אויב דאס וועט בעצאהלען די פירמע דישקין, וועט עס געהן צום גרעסטען טייל פון זיין קעשענע, דעריבער האט ער מיט פערשידענע מיטלען געווירקט אויף דער פערוואלטונג פון שעכטהויז, אז דער חוב און די שטייערן פון 85 טויזענד זל. זאלען בעצאהלט ווערען פון די הכנסות, וועלכע אלע יורשים האבען געהאט אין באלוטער שעכטהויז און מיט דער סומע זענען בעלאסטעט געווארען אלע יורשים גלייכצייטיג, הגם די 85 טויזענד זל. האט געדארפט צאהלען די פירמע דישקין.

איצט, ווען עס איז געקומען דערצו, אז די **שטאט - פערוואלטונג האט אויסגעקויפט דאס באלוטער שעכט-הויז און שוין איינגעצאהלט א סומע פון 260 טויזענד זל.,** האבען די יורשים פון ר' סענדער דישקין — א חוץ דעם ה' מאקס גארדאן — וועלכער האט געהאט א דעה אין שעכטהויז, פערלאנגט א גענויעם בילאנס און אפרעכנונג. די ליקווידאטארען האבען זיך דאס אפגעזאגט צו געבען, א חוץ דעם **פערלאנגען די יורשים אנ'ערקלערונג**

אויף וואס ס'זענען אויסגעגעבען געווארען 125 טויזענד זל., וועלכע פיגורירען אין די ביכער אלס ארויסגעגעבען פאר די יורשים, אבער קיינער פון זיי האט דאס נישט דערהאלטען.

אין די ביכער פון דעם באלוטער שעכט-הויז געפינט זיך אויך, אז ה' מאקס גארדאן האט פון 1930 ביז 1935 אפגענומען פאר דער ישיבה תורת חסד א סומע פון 52 טויזענד זל. דאס איז פערשטעהט זיך א זעהר אידעלע טאט געווען פון פערשטארבענעם דישקין, אבער ס'איז בעקאנט, אז **טראץ די ארויסגענומענע 52 טויזענד זלאטעס דורך 5 יאהר איז די ישיבה א פשוטע חורבה. מלמדים הונגערן און אין שטאט קלויבט מען אין פושקעס פאר דער דאזיגער ישיבה.**

היות ווי די איבריגע יורשים האבען נישט בעקומען קיין אפרעכנונג און בילאנס פון די ליקווידאטארען פון באלוטער שעכטהויז, זענען זיי נעכטען ארויסגעטרעטען עפענטליך מיט אנ'אויפפא־דערונג, אז אין פערלויף פון 24 שעה זאל מען זיי צושטעלען די אפרעכנונג און אויך אנ'ערקלערונג אויף וואס פארא צוועק ס'זענען אויסגעגעבען גע־ווארען 125 טויזענד זל., וועלכע פיגורירען אין די ביכער. ס'איז כמעט זיכער, אז דער גאנצער ענין וועט זיך ענדיגען מיט א פראצעס.

אונאויפהערליכע ענטוויקלונג פון פ.ק.א.

אויף דער יעהרליכער פריעסע קאנפערענ... פ. ק. א. האט פרעזעס ה' גרובער ארומגע... טעטיגקייט פון פ.ק.א. אין יאהר 1935. א... ארבייטס געביטען פון פ. ק. א. איז פעסט... געווארען א בעדייטענדער פארשריט. וועלכע... בעוויזן פון צוטרוי מצד די ברייטסטע שיכ... דער געזעלשאפט צו דער דאזיגער אינסטיט... סומע פון די ווקלאדען איז געוואקסען פון... מיליאן זל., און די צאהל אפשפאר־ביכלע... 1,900,000. דער טשעקען־ אומזאץ האט ... די רעקארד סומע פון 27,5 מיליארד זל. ד... מזומנים־אומזאץ איז געוואקסען פון 63 ... 1930 אויף 76,4 פראצ. אין 1935. גינסטי... זיך אויך פאר די פערזיכערונגס טעטיגק... טויזענד טעטיגע פאליסען) און די קרעדיט ... (דער פארטפעל פון ווערט־פאפירען האט ... 670 מיליאן זל.) א דאנק דער זעהר פארזיכ... זארגפעלטיגער ווירטשאפט האט די קאסע... (פאנאטאוויע קאסאוועו) דורכשניטליך אויס... 27 פראצ. פון די פ. ק. א. אנגעטרויטע ... און די אומפאזאנטע ווירטשאפטליכע ... ווערען קלאר אילוסטרירט דורך דעם בילא... פון 7.563.958 זל. גינסטיג ענטוויקעלט ... די טעטיגקייט פון דער פ. ק. א. - באנק ... וואו עס איז נעבען דער אפטיילונג אין ... עפענט געווארען אנ'עקספאזיטור אין ... רענדיג אויף פראגען, האט ה' פרעזעס ... בען אויפקלערונגען וועגען דער קאנסאלי... מלוכהשע הלוואות און אויך אינפארמי... דער פראיעקטירטער עפענונג פון א פ. ק. ... טיילונג פאר טשעקען־אומזאץ אין לאדז.

די סחורה האט ער אפגעגעבען אבער די גנבים
מאיר שפערלינג איז פערמשפט געווארען אויף 3 יאהר תפיסה

(א) דער 25טען יוני 1933 האט מען פון דער פירמע „סילווא" קאשטשושקי 90, געשיקט א שליח א געוויסען הארדי פעטראק א פעקעל זאקען אין דער ווערט פון 1000 זלאטעס. אין דער עקספעדיציע פון דער „ספולקא לובעלסקא" פעטריקאווער 62,

פארן טויער אויף פעטריקאווער 62 האט דעם שליח פערהאלטען א פערשוין און איהם געפרעגט צי ער איז פון דער פירמע „סילווא" און דאן האט ער ערקלערט אז די פוהרען ווארטען שוין אויפ'ן גרינעם מארק און ער דארף די סחורה דארט אהינ־טראגען.

פעטראק האט געהאט א געוויסען חשד און דער־ריבער געפאדערט א פאס פון דעם פערשוין, וועלכער האט זיך לעגיטימירט אלס חיים מארקאווסקי. דער שליח האט אוועקגעגעבען דיסחורה און ווען ער איז צוריקגעקומען אין דער פירמע האט זיך ארויסגע־וויזען אז ער איז בעשווינדעלט געווארען, די אויס־פארשונג האט פעסטגעשטעלט אז די שווינדלערס זע־נען טאקע חיים מארקאווסקי און א געוויסער מאיר שפערלינג. מארקאווסקי איז בשעתו געמשפט גע־ווארען און בעקומען 9 חדשים תפיסה, דאגעגען שפער־לינג איז אנטלאפען און מ'האט ערשט איהם גע־

כאפט אין דער טשעכאסלאוואקיי פון וואנ... צוגעשטעלט געווארען דער לאדזער פאליצ... נעכטען איז פארגעקומען שפערלינגס ... אין לאדזער קרייז געריכט און ער איז פערמ... ווארען אויף דריי יאהר טורמע.

Dr. med.
HALTRECHT
ספעציעל-ארצט פאר הויט,- געשלעכטס-קראנקהייטען און מענער-שוועכע
פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21
נעהמט אן פון 8 פריה ביז 2 מיטאג און פון 5 ביז 9 אוו.
זונטאג פון 10—1 בייטאג. אלע ארט אנאליזען
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען
א ספעציעלער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr.
...otkowyski
ציגעל-גאס 11, טעל. ...8-02
ספעצ. פאר טריפער, סיפיליס און הויט-קר...
בעהאנדלונג פון מענער-שוואכ...
נעמט אן פון 8—11 בייטאג און 4—9

Dr. med.
Sadokierski
כירורג פון ציינער און יאסלעס
Piotrkowska 164 tel. 114-20.

אויפן דערנער־וועג
שפאנענדער פענסאציאנעל־עראטישער ראמאן

2)

זיצענדיג אזוי פערטיפט אין זיינע געדאנקען, בעמערקט נישט העקאילא, ווי עס עפענט זיך די טיר פון זיין קאמער און עס קומט אריין דער וועכטער. העקאילא הויבט אויף די אויגען און בעמערקט, ווי דער וועכטער לעגט אוועק א רעוואלווער אויפ'ן טי־שעל און געהט ארויס, נישט זאגענדיג קיין ווארט.

— וואס קאן דאס בעדייטען? — האט העקאילא זיך געוואונדערט. — וואס האט מען איהם עפעס ארייגעלעגט א רעוואלווער אין קאמער? צי וויל מען איהם דערמיט געבען צו פערשטעהען, אז ער דארף זיך נעמען דאס לעבען? אדער וויל מען איהם אויספרובירען אדער פראוואצירען?

העקאילא בעטראכט דעם רעוואלווער: ער איז אנגעלאדען. פאר איהם ווערט קלאר, אז די בראזיליא־נישע רעגירונג וויל איהם פראוואצירען, ווייל צו וועלכען צוועק האט מען איהם אריינגעלעגט אין דער קאמער אנ'אנגעלאדענעם רעוואלווער? און אפשר האט די עסטרייכישע רעגירונג דיקטירט אזא שפיצעל?

העקאילא געהט ארום אנ'אומרוהיגער אין דער קאמער און הערט נישט אויף צו טראכטען וועגען דער געשיכטע מיט'ן רעוואלווער. ער קוקט אויף דעם שווארצען שטול, בעטראכט דעם רעוואלווער פון אלע זייטען און שאקעלט טרויעריג מיט'ן קאפ: „מיינען זיי טאקע, אז איך וועל מיך דערשיסען? כא־כא־כא — אהא נאר בין איך נאך נישט! אבער מיינען זיי דאס, אדער עפעס אנדערש?"

דער וועכטער עפענט ווידער די טיר און רופט אויס:

— דאס עסען איז פארטיג!

— ענטשולדיגט, איך וויל אייך עפעס פרעגען, — זאגט העקאילא, — צי קאן איך וויסען, צוליב וועלכען צוועק איהר האט אוועקגעלייגט אויף מיין טישעל א רעוואלווער?

דער וועכטער שווייגט א וויילע און קוקט אן העקאילאן מיט א פערוואונדערטען בליק.

— איהר ווייסט נישט צוליב וועלכען צוועק? - פרעגט ער ענדליך..

— ניין, איך ווייס נישט, — ענטפערט העקאילא.

— צוליב זעהרא הומאניטארען (מענשען־ליי־בענדען) צוועק, — איז דער ענטפער.

— צוליב זעהר א הומאניטארען (מענשען־ליי־זיך העקאילא.

— נו, יא, — ענטפערט דער וועכטער. — עס וואונדערט מיך אויף אייך, א געוועזענער מיליטער־מאן, אז איהר זאלט זיך נישט כאפען, וועגען וואס עס האנדעלט זיך.

— איך כאפ זיך טאקע נישט...

— די בראזיליאנישע רעגירונג איז זעהר א הו־מאניטארע, — ענטפערט דער וועכטער. — זי פיהלט אייך מיט אין אייער שווערער לאגע. אבער איהר פליכט מוז זי ערפילען. זי מוז אייך ארויסגעבען צו דער עסטרייכישער מאכט. כדי איהר זאלט אבער נישט דארפען ליידען קיין שווערע מאראלישע יסורים אין אייער פאטערלאנד, לעגט די בראזיליאנישע רע־גירונג אייך דעריבער פאר, גיט זי אייך, אזוי צו זאגען, די בעסטע מעגליכקייט זיך אריינצושיסען א קויל אין קאפ. איז דאס נישט גענוג הומאניטאר? אדרבה, זאגט!

— ענטשולדיגט מיר, — האט העקאילא גע־ענטפערט מיט א שמייכעל, — איהר קענט דעם רע־וואלווער צוריק צונעמען...

— איהר ווילט נישט אויסנוצען די געלעגענ־הייט, וואס מיר גיבען אייך?

— ניין, א דאנק... איך וויל לעבען...

— נו, דאס איז שוין אייער זאך, — האט דער וועכטער געענטפערט. — מיר האבען אייך געוויזען, אז מיר קאנען זיין הומאניטאר...

— א דאנק פאר אייער גוטהערציגקייט... — האט העקאילא געענטפערט מיט איראניע.

נאך אין דעם זעלבען טאג האט מען צוריק ארויסגענומען דעם רעוואלווער פון העקאילא'ס קא־מער און דער וועכטער האט זיך פון איצט אן בעצוי־גען צו העקאילא'ן מיט גרויס פריינדשאפט. „מען גיט א מענש די מעגליכקייט בכבוד זיך ארויסצודרע־הען פון דער לאגע, — האבען די וועכטער צווישען זיך גערעדט, — און ער ציטערט פאר'ן טויט. ער וויל בעסער געמשפט ווערען אין זיין לאנד פאר גנבה פון מלוכה־געלדער, איידער זיך העלדיש אריינ־שיסען א קויל אין קאפ".

אבער העקאילא האט מוחל געווען די דאזיגע „העלדישקייט", שטארבען? פאר־וואס זאל ער שטאר־בען? איז ער דען בעגאנגען זיין פערברעכען צוליב פערדארבענקייט, צוליב שלעכטע כוונות? ער האט ליב געהאט, שטארק ליב געהאט און די דאזיגע ליבע האט איהם אראפגעפיהרט פון גראדען וועג. ער וועט וועגען דעם דערצעהלען אין געריכט. ער וועט שיל־דערען זיין גאנצע טראגעדיע און ער איז זיכער, אז די ריכטער וועלען איהם פערשטעהען און איהם געבען א קליינע שטראף.

און ווען העקאילא זיצט אזוי אין דער קאמער א פערטיפטער אין זיינע געדאנקען, עפענט זיך פלוצ־לינג די טיר און דער וועכטער גיט א געשריי:

— מיטנעמען די זאכען! איהר פאהרט קיין עסטרייך!

— .28 —

העקאילא האט רוהיג צונויפגענומען זיינע זא־כען. עפעס א מאדנע פרייד האט איהם בעהערשט. ער האט אליין נישט געוואוסט פארוואס. דאס גע־פיהל, אז ער פאהרט צוריק קיין עסטרייך, האט איהם נישט פערשאפט קיין עגמת־נפש. ער איז געווען זיכער, אז קיין גרויסע שטראף וועט ער פאר זיין פערברעכען נישט בעקומען. און ווידער האט ער גע־טראכט, אז די ריכטער וועלען האבען מיטלייד אויף איהם, זיי וועלען פערשטעהן די אויסערגעוועהנליך שווערע לאגע, אין וועלכער ער האט זיך געפונען.

אין ריא דע זשאנעירא האט מען העקאילא'ן ארויפגעזעצט אויף א קויהלען־דאמפער, וואס איז געגאנגען קיין טריעסט. געהיט האבען איהם צוויי פאליציי־בעאמטע, וואס האבען איהם געדארפט אי־בערגעבען דער עסטרייכישער רעגירונג.

אויפ'ן וועג האט איהם איינער פון די בעגליי־טענדע פאליציי־בעאמטע פארגעלעגט זיך אריינצו־ווארפען אין ים אריין...

— ווען איך בין אויף אייער ארט — האט דער דאזיגער פאליציי־בעאמטער איהם געזאגט, — וואלט איך נישט געוואלט אריינפאלען אין די הענט פון דער עסטרייכישער רעגירונג. א מיליטער־מאן דארף קא־נען אויף אנ'עהרענהאפטען אופן ארויסגעהן פון אזא לאגע.

העקאילא האט געדאנקט פאר דער „גוטהארצי־גער" עצה פון'ם פאליציי־בעאמטען.

— איך וויל בעסער האבען דעם כבוד צו לע־בען, — האט ער צוגעגעבען, — איידער דעם כבוד צו שטארבען...

נאך פיר וואכען פאהרען אויפ'ן ים איז ענדליך דער קויהלען־דאמפער אנגעקומען קיין טריעסט, וואס האט דאן געהערט צו עסטרייך און העקאילא איז אי־בערגעגעבען געווארען אין די הענט פון דער עסטריי־כישער רעגירונג.

* * *

אין דער קאנצעלאריע פון מיליטערישען גע־נעראל־פראקוראר האבערדיק האט געקלונגען דער טעלעפאן. האבערדיק האט גראד געהאלטען אין מיטען אריינקוקען אין געוויסע פאפירען. ער האט אומגעדולדיג א נעם געטון דאס טרייבעל און נער־וועז א פרעג געטון:

— האלא! יא... האבערדיק... שוין דא אין עסטרייך? ענדליך! גוט, זעהר גוט, שיקט איהם איבער אין מיינע הענט... גלענצענד! גלענצענד!

האבערדיק האט אוועקגעלעגט די פאפירען. זיין געזיכט האט אויפגעשיינט. ער האט תיכף אנגע־קלונגען צו רעדלען.

— הער פאלקאניק: איך האב פאר... פרעהליכ'ע ידיעה: נאר וואס האט מען מיר ... גען, אז דער שפיאן העקאילא איז שוין א... געגעבען געווארען אין די הענט פון דער עסטר... מיליטערישער מאכט. קומט אויפ'ן שטעל א... מיר און גיט מיר איבער די פערשידענע ... גונגס־מאטעריאלען, וואס געפינען זיך ביי ...

אין א שעה ארום איז שוין רעדעל געווע... האבערדיצ'ס קאנצעלאריע. ער האט געוויזען ... פון פערשידענע בריף, וואס העקאילא האט ... אין רוסישען גענעראל־שטאב, פאטאגראפי... נער, א. ד. גל. ער האט די אלע פאפירען ... מענטען ארויפגעלעגט אויפ'ן טיש און ... רעדע:

— ... זעהט, הער פראקוראר, — הא... אנגעהויבען — צו פאקען אט די דאזיגע א... מענטע איז געווען נישט פון די לייכט... מיינע מענשען האבען געמוזט שווער ארבי... שטעלענדיג זיך אפטמאל דאס לעבען. איך ... געמוזט שיקען מענשען קיין ווארשע און ... דעט מיר איינער פון אונזערע ווארשאווער ... אז עפעס א לעמבערגער מיליטערישער ... געוויסערהעקאילא, האט צוגעשטעלט א פ... לעמבערגער פעסטונגען. די דאזיגע ידיעה ... בעקומען נאכדעם ווי העקאילא איז שוין ... לאפען קיין בראזיליען. אין א וואך ארום ... א צווייטע ידיעה: דעם מאביליזאציע־פלאן ... געשטעלט נישט אנדערער, ווי דער ... קאילא. איך האב דאן ארויסגעגעבען מיינע ... א בעפעהל, אז זיי זאלען מיר צושטעלען ... קאפיעס פון העקאילא'ס בריף און פאטאג... אט האט איהר זיי, הער פראקוראר.

— הייסט עס, אז דער פויגעל געפינט ... אין שטייגעל! — האט האבערדיק געזאג... צופרידענער שטים און גענומען דורכקוק... מענטען, וואס רעדעל האט איהם געבר...

רעדעל איז געזעסען פערלעגט א ... פוס און האט אויפמערקזאם בעטראכט ה... געזיכט, וועלכעס איז איצט געווען ... אויפ'ן פאק דאקומענטען.

אין א ווייל ארום האט האבערדי... געזופען:

— אין די אלע דאקומענטען פעהלט ... וויכטיגסטער בעווייז, דער בעווייז, אז ה... עס געווען דער, וואס האט ארויסגעגעב... מאביליזאציע־פלאן. איך זעה דא פערשיד... ציטאטען, פאטאגראפיעס, וואס בעווייז... אז העקאילא האט צוגעשטעלט די רוסען ... קומענטען, אבער ... ווא... וואס זאל אבסאלוט בעשטעטיגען די ... דעם מאביליזאציע־פלאן.

(פארטזעצונג קומט)

טעאטער
„ראזמאיטאשטשי"
ציגעל-גאס 27
די. דוד צעלמײסטער.
...פון 11–2 און פון 5 נ״מ אין קאסע.

באך הײנט און מארגען, 9 אוונס
פון 54 גר. ביז 2 זל. 1-טע רײה
שוין די טעג „סערטיפיקאטן"

יעדער ייד
מוז זעהען יצחק נאזשיקים פרײליכע סאטירע
צום 59-טען און 60-טען מאל
תל-אביב
געשפילט און זינגט...

קאנפערענץ אין דער האנדעלס-קאמער
וועגן אקטועלע קלײנהענדלער-ענינים

...מסטן, מיטוואך, האט א דעלעגאציע פון ...לײנהענדלער־פאראײן אגראדאווא 10, אין די פער... פון פרעזעס לײביש ראזענבערג, וויצע־... גרשון וואלמאן, פארשטעהער פון די שיך־... ה. ל. פרידמאן און סעקרעטאר ראזענבערג, ...אקטיווען א לענגערע קאנפערענץ מיט׳ן דירעקט־... דער לאדזער האנדעלס־קאמער, ד״ר זאנד, ...מיט א גאנצע רײה פראגען, וואס ...דער געווארען אקטועל, פאר די יודישע ...הענדלער.

...אין דער ערשטער רײה האט דער פארשטעהער ...פון די שיך־סוחרים־בראנזשע ה׳ פרידמאן רעפע־ ...רירט וועגן דער נײער גזרה אויף די שיך־סוח־ ...רים, וועלכע מען צווינגט איצט אויסצוקויפן א ...האנדעלס־פאטענטען אויך ארבײטס - פאטענ־ ...טען, אויב זײ גיבען ארויס ארבײט כאלופניקעס. ...ה׳ פרידמאן האט אויפגעקלערט, אז די סוחרים פיה־ ...רען נישט קײן שום ווארשטאטען אין זײערע גע־ ...שעפטן, דער פערקויף טראגט א רײנעם האנ־ ...דעלס - כאראקטער, - דאגעגען איז נישט פער־ ...בונדן הרכן געזעץ ארויסצוגעבן ארבײט. דאס גע ...איז אין דעם פרט, ווען עס האנדעלט זיך וועגן ...פאבריקעס־סיסטעם, נישט קלאר, צוליב וואס די ...באאמטען ערלויבען זיך צו אינטערפרעטירען ...דעם געזעץ, נאטירליך צום שאדן פון קלײנהענדלער, ...דער באטרעפנדיג זיך דערמיט, וואס מ׳קען ברענגען ...זײ צו רואין. ה׳ פרידמאן בעט דעריבער, ...אז דער ה׳ דירעקטאר, זיך מיט דער פראגע צו ...אינטערעסירען און ווירקען אויף דער געהעריגער ...אינסטאנץ דעם ענין צו רעגולירען לטובת די ...סוחרים.

...דאן האט די דעלעגאציע בעריהרט א צווײטע ...וויכטיגע פראגע, וואס איז נישט ביז ...היינט געניגענד אויפגעקלערט און איהר נישט־ ...פעסטשטעלונג קען ברענגען צו רואק פון יודי־ ...שע אונטערנעהמונגען. עס האנדעלט זיך וועגן ...די ארויסגערופענע איבערפיהרונגס־אונטערנעהמונגען ...(ספעדיציאנען) וועלכע עס איז דאס יאהר ער־ ...שינען געווארען אויסצוקויפען פאטענטען פון 3 ...האנדעלס-קאט. אויב זײ האבען נישט מעהר ווי ...די לאסט־אויטאס. דאגעגען די פינאנץ־אמטען ...אינטערפרעטירען, אז דאס זענען נישט קײן איבער־ פיהרונגס־געשעפטען נאר געוועהנליכע עקספע־ דיציעס, פאר וועלכע די הנחה איז נישט פאראויס געזעהען און מוזען דעריבער אויסקויפען פאטענטען פון 2 האנדעלס־קאטעגאריע. ווי בעקאנט, עקזיס־ טירען אין לאדז א גאנצע רײה אזעלכע אונטערנעה־ מונגען, וואס האבען צו 1 לאסט־אויטא און פער־ נעהמען זיך בלויז מיט איבערפיהרען פעקלעך פון לאדז בלויז אין אן אנדערער שטאט אריין. דאס זענען קלײנע אונטערנעהמונגען, וועלכע זענען פאק־ טיש נישט קײן עקספעדיציעס און וועלכע קענען צו ליב זײער קלײנעם פערנעהם בײ א 2 קאטעגאריע פאטענט נישט עקזיסטירען.

דיר. ד״ר זאנד האט זיך מיט בײדע פראגען שטארק פעראינטערעסירט, געבעטן צוצושטעלן שריפטליכע מאטעריאלען און פערשפראכען אונ־ טערצונעהמען שריט בײ דער געהעריגער מאכט די בײדע פראגען צו ערלעדיגען צום גינסטען, לויט די צוגעשטעלטע פאסטולאטען.

צום סוף האט די דעלעגאציע בעריהרט נאך א וויכטיגע פראגע, וועלכע האט צווישען די סוחרים ארויסגערופען פערשידענע קאמענטארען, און נעמ־ ליך: צי די שטראפען פאר נישט בעזיצען ריכטיגע, אדער אינגאנצען נישט האבען קײן פאטענטען פא־ לען ארונטער אונטער דער אמנעסטיע אדער נישט.

דירעקטאר ד״ר זאנד האט ערקלערט, אז טראץ אלע קאמענטארען האט דאס פינאנץ־מיניסטעריום ענטגילטיג אויפגעקלערט, אז די דאזיגע שטראפען פאלען נישט ארונטער אונטער דער אמנעסטיע און זועלען נישט געשענקט ווערען. דעסגלײכען געניסען נישט פון דער אמנעסטיע די שטראפען פאר א צו־ קלײנעם שטעמפעל־אפצאהל אויף רעכנונגען, טשע־ קען, יועקסלען א.ד.גל.

ייד אנגעטרונקען מיט בראנפן-שפירט
...ן אויסגעלעגט שלאפען און מעהר נישט אויפגעשטאנען

(א) נעכטען אינדערפריה האט מען אין רודא ...ניץ, אויף 3 מאי 36 געפינען א טויטען קער־ ...פער פון א יונגען מאנספערשױן, וועלכער איז געווען ...צוגעדעקט מיט א פעלצעל.

די פאליצײ האט גלײך אנגעהויבען אן אויס־ ...פארשונג. ס׳איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז דער ...טויטער בעבער איז דער 32־יעהריגער יאן נאָ־ ...וואק פון לאדז אויף שראקאוסקיעגא 36.

...נעבן דעם טויטען קערפער האט מען געפי־ נען א לעדיגע פלאש פון בראנפן־שפירט און א שטי־ קעל נישט־דערעסענע ווארשט, וואס האט בעוויזען, אז נאוואק האט זיך אנגעטרונקען מיט בראנפן־שפירט און האט זיך דערמיט פער׳סמ׳ט אויף טויט. די אויספארשונג האט טאקע פעסטגעשטעלט די דאזיגע אומשטענדען. נאוואק האט זיך אנגעטרונקען מיט בראנפן־שפירט, זיך געלעגט שלאפען צוגעדעקט מיט א פעלץ און מעהר נישט אויפגעשטאנען.

פערקויפט א הויז, געלעגט דאס געלד אין טאש אריין
און דערנאך אנגעהויבען בעטלען

(א) אין טאמאשאוו איז געשעהען פאלגענדער ...פאל: צום בירגער־קאמיטעט צו העלפען די ארימע ...לײט האט זיך געווענדעט א געוויסער יאן פאסטוש־ קא מיט דער ביטע צו אנערקענען איהם הילף.

נאך אדורכפיהרען א קאנטראל האט מען פאס־ טושקאן ערטײלט הילף. שפעטער זענען אבער גע־ קומען אנדערע ארבײטסלאזע, וועלכע האבען געקענט פאסטושקאס פאמיליען־פערהעלטנישען און האבען מיטגעטײלט דעם קאמיטעט, אז ערשט מיט עטליכע טעג צוריק האט פאסטושקא פערקויפט זײנס א הויז פאר 8000 זל. און איצט נעהמט ער הילף בײם ארבײטסלאזען־קאמיטעט.

דער אריגינעלער בעטלער איז צוגעצויגען גע־ ווארען צו פעראנטווארטליכקײט.

KINO TEATR
MIRAŻ
11 LISTOPADA 16
הײנט און פאלג. טעג!
...רעכטיגע מוזיקאלישע קאמעדיע א ג.
Jaśnie Pan
Szofer
אין די הויפטראלען:
Ina Benita
Eug. Bodo
Antoni Fertner

פון מענדעלע-קאמיטעט
בײ דער געזעלשאפט „פרײנד פון ייווא"

די מענדעלע־אקאדעמיע, וועלכע ווערט אײנ־ געארדענט דורך דעם מענדעלע־קאמיטעט בײ דער היגער געזעלשאפט פרײנד פון יודישען וויסענשאפט־ ליכען אינסטיטוט, האט ארויסגערופען א שטארקע פעראינטערעסירונג אין די ברײטעסטע קרײזען פון דער היגער יודישער בעפעלקערונג.

די אקאדעמיע וועט פארקומען זונטאג, דעם 2 פעברואר אין טעאטער „ראזמאיטאשטשי", פינקט־ ליך 11,30 פארמיטאג, און וועט ענטהאלטען פאל־ גענדען פראגראם: אײנלײטונג פון ה׳ ל. לעווין — פארזיצער פון דער געז. פרײנד פון ייווא. רעפע־ ראט איבער מענדעלעס לעבען און שאפען — דיכ־ טער א. קאציזנע (ווא־שא), דיכטער מ. בראדערזאן — רעציטאציעס פון אײגענע שאפונגען, ספעציעל געשריבענע צו דער מענדעלע־אקאדעמיע, מ. מאש־ קאוויטש (רעזשיסער פון דער טעאטער־סטודיע און בעקאנטער רעציטאטאר) — פראגמענטען פון מענ־ דעלעס ווערק. „שיר־כאר" — אין א ספעציעלען מענדעלע־פראגראם. יודישע טעאטער - סטודיע — פראגמענטען פון „מסעות בנימין השלישי".

בילעטען צו דער אקאדעמיע ווערען שוין פער־ קויפט: אין דער האנדווערקער־צענטראלע, פילסודס־ קיעגא 69, אין זשעטעקא, וואלטשאנסקא 35, אין ספארט־קלוב „שטערן", פיעט יקאווער 61 און אין צענטראלען קלײנהענדלער־פעראײן, פאמארסקא 51 מיטגלידער פון קולטורעלע און ארבײטער־אינסטי־ טוציעס בעקומען בעדײטענדע הנחות.

פארפאלן בײ דער ארבײט

(א) אין שײבלער און גראהמאנ׳ס פאבריק קילינסקיעגא 187 האט די מאשין אינגאנצען צו־ קוועטשט די האנד פון ארבײטער זענאן מאוויצקי, דער פערוואונדעטער איז אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל פון דער קראנ־ קען־קאסע.

אין דער שמידערײ פון אסמולסקי אויף ליפאווא 39 האט די מאשין אפגעריסען די פינגער בײ׳ם ארבײטער פעלילס פאפיערסקי, דער פער־ וואונדעטער איז אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל.

אין דער פאבריק פון כאינאצקי אויף פאד־ לעשנא 6 איז בײ דער ארבײט שווער פערוואונדעט געווארען דער ארבײטער יאן מילאדראווסקי, אויך ער איז אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל פון דער קראנקען־קאסע.

פון דער לאדזער בערזע

באנק פאלסקי — — — —	97.00
3 פראצ. בוד.	27.00
4 „ דאלארובקא —	52.88
7 „ סטאביליזאציע (אמ.)	62.00
5 „ ווארשאווער ס.־ב. 1934	54.75
5 „ לאדזער	48.20
ענגלישער פונט — — —	26.24
דאלאר אפיצ. — 5.26. נישט־אפיציעל —	5.24
גאלד־דאלאר — — —	9.03
גאלד־רובל — — — —	4.79
דײטשער מארק — — —	1.31
פראנק שווײצארישע — —	172.58

ראדיא - פראגראם
דאנערשטאג ד. 30־טען יאנואר

6.34 גימנאסטיק, 6.50 פליטען, 7.20 ידיעות, 8 אודיציע פאר שולען, 11.57 צײט־סיגנאל, 12.03 ידי־ עות, 12.15 מוזיק. פריהמארגען פאר שולער פון פאלקס־ שולען, 1 קאנצערט, 1.25 הויזווירטשאפט, 1.30 „קאנ־ צערט זשיטשען", 3.12 לאדזער בערזע, 3.15 עקספארט, 3.20 ווארשאווער בערזע, 3.30 פליטען, 4 שמועס פון אנ׳אלטען דאקטאר, 4.15 לידער, 4.45 „גאנץ פוילען זינגט", 5 רעפעראט, 5.15 קאנצערט, 5.50 „בוך און ווי־ סען". 6 פארטעפיאן - קאנצערט, 6.45 „אונטערגעהערט אויף א פערוואוילונג", 6.55 פליטען, 7.20 רעקלאמע־קאנ־ צערט, 7.35 ספארט, 7.50 אקטועלער שמועס, 8 מוזיק. אודיציע, 8.45 אווענד־ידיעות, 9 הערשפיל, 9.35 גע־ זאנג, 10 סימפאנישער קאנצערט, 11 ידיעות, קאטוני־ קאטען. 11.05 טאנץ־מוזיק.

פאפולערע פארשטעלונג פון „מסעות בנימין השלישי" אין „ראזמאיטאשטשי" טעאטער

צוליב דעם דערפאלג פון „מסעות בנימין השלישי" אויסגעפיהרט דורך דער „יודישער טעאטער-סטודיע" ווערט ווײטער געגעבען זונטאג דעם 2-טען פעברואר 6.15 אווענד „מסעות בנימין השלישי" אין ראזמאיטאשטשי טעאטער צו פאפולערע פרײזען.

טעאטער, מוזיק און פערוויילונג
(קאמוניקאטען)

קאנצערט פון ארטור רובינשטײן

זונטאג, דעם 2 פעברואר קומט פאר אין פילהאר־ מאניע־זאל א קאנצערט פון דעם פענאמענאלען פיאניסט ארטור רובינשטײן. דער קאנצערט האט ארויסגערופען א געוואלדיגע פעראינטערעסירונג. ארטור רובינשטײן וועט נאר געבען אײן אײנציגען קאנצערט אין לאדז.

פון פוילישען טעאטער

הײנט 8.30 אווענד ווערט אין שטאטישען פוילי־ שען טעאטער געשפילט שעקספיר׳ס קאמעדיע „פאסקרא־ מויניע זלאשניצי".

מארגען, פרײטאג ווערט געגעבען אלס פרעמיערע שעלדאנ׳ס פיעסע „...מאנס" מיט יוליוש אסטערווע.

Dr. REICHER
פאלודניאווא 28. טעל. 201-93
ספעציאליסט
פאר מענער - שוועכע - בעהאנדלונג
סעקסועלע בעראטונגען פון פסיכא - אנאליזען
נעמט אן פון 8—11 פון 5—8 אוונד.
זונטאג און חגאות פון 9—1

Doktór
Henrykowski
ספעציעל - ארצט פאר מענער - שוועכע - בעהאנדלונג און סעקסועלע בעראטונג:
טראוגוטא 9 טעל. 262-98
נעמט אן פון 8—11 און פון 6—9 אווענד.
זונטאג פון 9 פריה ביז 12.30 בײטאג

שטראפען פאר אונלעגאלען בעזיצען געוועהר

(א) לעצטענס האט די פאליצײ אין לאדז געווענדעט די אויפמערקזאמקײט, אז פיל מענשען בעזיצען און בענוצען אונלעגאל רעוואלווערען, צו־ ליב דעם זענען פעראורדענט געווארען אבטערוואצ־ יעס און רעוויזיעס, וועלכע האבען דערפיהרט צו קווערסטיאנירען עטליכע צעהנדליג שטיק הײס גע־ וועהר און די שולדיגע זענען צוגעצויגען געווארען צו פעראנטווארטליכקײט.

נעכטען האט דער שטראף־רעפעראט בײ דער סטאראסטווע בעטראכט א רײה פראטאקאלען און בעשטראפט 31 פערזאן מיט. געלד־שטראף פון 20 ביז 50 זלאטיס פאר אונלעגאלען בעזיצען פון הײ־ סען געוועהר, דאס געוועהר איז אומעטום קאנפיס־ קירט געווארען.

פון „חסד של אמת"

פון „חסד של אמת" טײלט מען מיט, אז אין פיל פאלען, קאן נישט די טהרה אדורכגעפיהרט ווערען פדין, מחמת די מתים ווערען נישט ווי גע־ העריג אפגעהויבען.

אין שײכות דערמיט. בעט די פער. פון „חסד של אמת", אז אין יעדען טויט־פאל קאן מען מעל־ דען צו „חסד של אמת" טעלעפאניש, וועלכע וועט צו שיקען אײגענע מענשען אהן שום פערגיטיגונג.

דער אמשינאווער רבי ר׳ ירחמיאל אהרן יוסף קאליש זצ״ל

עהעגעכטען איז אין ווארשא צו קבורה געקו־ מען אײנער פון די חשוב׳סטע רביים פון אונזער דור, דער אמשינאווער רבי ר׳ ירחמיאל אהרן יוסף קאליש ז״ל, וועלכער האט גע׳שמ׳ט פאר א גאון און א צדיק און א גרויסער אוהב ישראל. מיט אט דער מדה פון אהבת ישראל און מענשען־פרײנדשאפט בכלל איז שוין געווען געוואלטיג אויסגעצײכענט זײן גרויסער עלטער־זײדע, דער אמאליגער ווארקער רבי ר׳ יצחק ז״ל. ער איז נעמליך געווען כל ימיו א גרוי־ סער עסקן אין כלל ענינים, אזוי אז די יודישע גע־ שיכטע פון פוילען ווײסט פון זײן כלל־טועריי זעהר א סך צו דערצעהלען. ר׳ יצחק ווארקער פלעגט זא־ גען: „ווען דו ווילסט ניצול ווערען פון דײנע שונאים זאלסטו דיך בעמיהען זײ ליב צו קריגען". און די מדה פון מענשען־ליבע איז איבערגעגאנגען צו זײן נאכקומענשאפט.

נאך דער פטירה פון אט דעם צדיק אין יאהר תר״ח, איז זײן עלטסטער זוהן ר׳ יעקב דוד אויפ־ גענומען געווארען אלס רב פון דער אמשינאווער קהלה און אלס רבי פון טויזענדער חסידים. אין יאהר תרל״ח איז ר׳ יעקב דוד נפטר געווארען, האט איהם זײן זוהן ר׳ מנחם מענדיל ממלא מקום גע־ ווען און אין יאהר תרע״ח נאך זײן פטירה האט דער גרויסער נפטר איבערגענומען זײן כסא רבנות און אדמורות.

שוין אין זײן יוגענד איז ער געווען בעריהמט אלס א גרויסער עלוי, צוליב וואס דער אמאליגער גרויסער קוטנער רב ר׳ יהושע׳לע האט איהם אויס־ געוועהלט אלס א חתן פאר זײן אײניקעל, די טאכ־ טער פון זײן אײדעם, דעם בעוואוסטען קאלישער רב ר׳ חיים אליעזר וואקס, דער מחבר פונם ספר „נפש חיה". אלט זײענדיג 20 יאהר איז ער געווא־ רען רב אין אסטראוו מאז.

דער גרויסער נפטר איז געווען אײנער פון די גרינ־ דער פון דער „אגודת ישראל" און האט געגאלטען אלס אײנער פון איהרע אויטאריטעטען, איז געווען חבר הנשיאות אין דער „מועצת גדולי התורה" און האט אקטיוו טײלגענומען אין אלע אגודה־צוזא־ מענפאהרען.

דער גרויסער נפטר האט איבערגעלאזט 3 זיהן און 10 אײדעמס בלויז רבנים, אײנער פון זײ איז דער בעריהמטער ראדזינער רבי ר׳ שלמה ליינער שליט״א — מיט עטליכע יאהר צוריק האט ער זײענדיג אין לאדז בעזוכט דעם „מושב זקנים", וואו ער איז פון דער פערוואלטונג מיט׳ן פרעזעס בראש ענטוזיאסטיש אויפגענומען געווארען און ער האט א שטארקען רושם איבערגעלאזט. דעמאלט האט מיך דער פרעזעס געבעטען, כ׳זאל איהם פרעזענטען עט־ ליכע פון מײנע ארויסגעגעבענע ספרים, וואס איך האב דערפילט. זײן דעמאלט מיר בעוויזענע פרײנדליכ־ קײט, זײן הערליכע געשטאלט און זײן הײליגע צורה וועל איך מײן לעבען־לאנג נישט פערגעסען.

זײן אײדעלקײט דריקט זיך אויך אויס אין פאל־ גענדען ווארט, וואס איך האב פון איהם געהערט אויפ׳ן פסוק „ולא יהיה כקרח וכעדתו" (במדבר י״ז ה.): ד. ה. אזא פאל, ווי ס׳איז געווען בײ קרח׳ן, אז אײנער זאל זײן בײ א מחלוקת אינגאנצען אומ־ גערעכט און דער אנדערער — אינגאנצען גערעכט, וועט נישט זײן, ווארום געוועהנליך ווען צוויי קריגען זיך, איז יעדער פון זײ אביסעל אומגערעכט.

תנצב״ה
פ. ז. גליקסמאן

פעראײנהײטליכער דעקרעט װעגן סטעמפעל-אפצאהלען

לעצטענס איז פערעפענטליכט געװארען א נײער פעראײנהײטליכטער דעקרעט װעגן שטעמפעל אפּצאהלען אין װעלכען ס'געפינען זיך אויך א רײהע ממשותדיגע ענדערונגען. מיר װעלען דעריבער דעם ענין אויספיהרליכער בעהאנדלען.

פון װאס װערט גענומען שטעמפעל-אפצאהל ?

שטעמפעל אפּצאהל אונטערליגען אלע דאקומענטען, אויפ'ן גרונד פון װעלכע ס'װערען רעגולירט געװיסע רעכטליכע בעציהונגען, װי צב"ש איבערטראגען אײגענטום רעכט אויף אומבעװעגליכע גיטער אדער בעװעגליכע. אומזאיז מיט װערט-פּאפּירען, א-רענדירען הײזער אער אנדערע גיטער, דינגען די-רות אדער אנדערע חפצים, ערטײלען געװיסע לײס-טונגען, פערזיכערונגען, איבערקײט-דרענטע, שות-פות'ן אדער אנדער פערבינדונגען, בעפולמעכטיגונ-גען, װעקסלען, אינטערציזיע אקטען, ירושה-חלוקות קװיטאנציעס, בעשײניגונגען, אויסגלײכען, בקשות א. אז. װ.

פאר א דאקומענט װאס אונטערליגט שטעמפעל-אפּצאהל, װערט בעטראכט א פּאפּיר נישט בלויז דאן װען ר'איז פערזעהען מיט אונטערשריפטען פון בײדע צדדים נאר אפילו אויך דאן װען ר'איז בלויז אונ-טערגעשריבען דורך אײן צד, למשל אין פארם פון א בריף, אויב דער זעלבער בריף װערט איבערגעגע-בען דעם אנדערען צד, צוגעשטעלט אין געריכט בכדי זײן אינהאלט אריינצוטראגען אין היפאטעק, צו מא-כען א רעיענטאלע אדער געריכטליכע בעשטעמי-גונג.

װיבאלד דער דאקומענט װערט צוזאמענגעשטעלט אין איניגע עקזעמפּלארען אפשריפטען אדער איבער-זעצונגען, דארף מען בעצאהלען שטעמפעל-שטײער נאר פון ערשטען בריף. אויסנאהמען פון דעם כלל זענען נאר בעפולמעכטיגונגען און װעקסלען.

פון דאקומענטען װעלכע זענען צוזאמענגע-שטעלט געװארען אין אויסלאנד. דארף מען נאר אין דעם פאל בעצאהלען שטעמפעל-שטײער, אויב זײ זע-נען נתנע אנ'אביעקט, װאס געפינט זיך אין פוילען אדער אנ'התחייבות װאס דארף אדער װערט אויס-געפיהרט אין פוילען.

װי אזוי װערט אויסגערעכענט דער שטעמפעל-אפצאהל. ?

אין פּרינציפּ װערט גענומען דער שטעמפעל אפּ-צאהל אפּהענגיג פון װערט פון אביעקט, װאס דער דאקומענט דארף רעכטליך רעגולירען. די װערט ציר-כענט אן דער אפּצאהלער.

די גראשענס פון בעטרעף װערען שטענדיג פער-ענדיגט אויף אזא אופן אז זײ מוזען זיך טײלען אויף צעהן.

װער איז מחויב צו צאהלען שטעמ-פעל אפצאהל ?

מחויב צו בעצאהלען שטעמפעל אפּצאהל זענען: אויב ס'האנדעלט זיך װעגען אנ'אפּמאך. די פערזאנען װעלכע זענען צדדים אין אפּמאך, די פערזאן װעלכע האט געשלאסען אנ'אפּמאך. פיהרענדיג א פרעמד גע-שעפט אהן אויפטראג, יעדער בעזיצער פון א דאקו-מענט אדער רעיענטאל בעשטעטיגטע אונטערשריפט איבערזעצונג, אויב ר'האט געזעצליך איבערגענומען די רעכט פון א פערזאן, װאס האט געשלאסען אנ'-אפּמאך קוים גײט װעגן אנ'ענטשײדונג אונטערלי-גען שטעמפעל אפּצאהל אלע פערזאנען װעלכע האבען אויפ'ן סמך פון דער ענטשײדונג ערװארבען געװי-סע רעכט.

בעפרײט פון שטעמפעל אפּצאהל זענען פונדא-ציעס, אנשטאלטען און געזעלשאפטען װעלכע שטע-לען זיך די אויסשליסליכע אויפגאבע אויסצופיהרען א רעליגיעזען קולט, אדער א װיסענשאפטליכע, אויפ-קלערונגס אדער א װאוילטעטיגע ארבײט.

װיבאלד אײן צד, װאס שליסט אנ'אפּמאך, איז בעפרײט פון שטעמפעל-אפּצאהל דארף דער צװײטער צד צאהלען בלויז א העלפט.

פּראצעדור.

דאס ערלעדיגען דעם שטעמפעל אפּצאהל קומט פאר אויפן סמך פון אײגענעם אויסמעסט אדער אויפן סמך פון אמטליכען אויסמעסט. בערופען אויסצו-מעסטען שטעמפעל אפּצאהל זענען פינאנס-אמטן, גע-ריכטען, רעיענטען, און אנדערע מלוכה אמט[...]

שטעמפעל אפּצאהל װערט געדעקט דורך [...] צען שטעמפעל פאפּיר, אדער שטעמפעל מא[...] עװענטועל דורך אײנצאהלען דעם בעטרעף אין [...] ריעס געלט.

דעם בעטרעפענדען שטעמפעל אפּצאהל פא[...] דאקומענט װאס װערט אויסגעשטעלט אין [...] מוז מען בעצאהלען אין משך פון 3 װאכען. אין [...] װענס'האנדעלט זיך װעגען אנ'איבערגענומענע [...] קומענט רעכענט זיך דער 3 װאכענדיגער טע[...] פון מאמענט פון איבערנעמען. װיבאלד דער [...] מענט דארף אבער אויסגעפיהרט אדער צוגעש[...] װערען אלס בעװײז אין געריכט אדער אין א[...] רען אמט, מוז דער שטעמפעל אפּצאהל פריהע[...] לעדיגט װערען.

אויב דער צאהלער מעסט זיך אלײן אויס [...] בעטרעף דורך שטעמפעל מארקען, דארף ער די [...] פעל-מארקען אלײן סקאסירען.

פון דער מאדערנער ארץ-הדמים

בערלין. (יט"א) אין א צירקולאר-בריף צו פערשידענע אינסטיטוציעס האט דער רײכס-װירט-שאפט-מיניסטער ד"ר שאכט מיטגעטײלט, אז אינ-גיכען װעלען ארויסגעגעבען װערען געזעצליכע פאר שריפטען, װאס רעגולירען די פראגע, צי מען מעג ערטײלען יודישע פירמעס אויפטראגען פון עפענט-ליכע אינסטיטוציעס. אין צירקולאר װערט פעסטגע-שטעלט, אז ביז די פארשריפטען װעלען ארויס-געגעבען װערען, מעגען אויפטראגען פון מוניצי-פּאלע אדער אנדערע עפענטליכע אינסטיטוציעס ער-טײלט װערען בלויז פערזאנען, װאס זענען רײכס-בירגער אין הסכם מיט די נירענבערגער געזעצען.

* * *

בערלין. (יט"א) לויט א פעראָרדענונג פון בילדונגס-מיניסטעריום װעלען סטודענטען פון די פרײסישע הויכשולען, װאס האבען פערלוירען די רײכס-בירגערשאפט און נישט בעקומען די ביר-גערשאפט פון קײן אנדער לאנד, מוזען צאהלען דאָ-פעלטע אוניװערזיטעטס-אבצאהלען. די פעראָרדענונג בעציהט זיך, הויפטזעכליך, אויף יודען, היות זײ זענען אויפ'ן יסוד פון די נירענבערגער געזעצען בע רויבט געװארען פון דער רײכס-בירגערשאפט.

בערלין. (יט"א) לויט א פרינציפּיעלען אור-טײל פון א געריכט אין דרעזדען טאר מען נישט איבערלאזען אין יודישע הענד די ערציהונג פון א מישלינג, װאס איז „פיערטעל-יודיש". די אפּטרופּ-סים פון מישלינג מוזען זארגען, אז עס זאל ער-צויגען װערען דורך רײנע אריער.

* * *

בערלין. (יט"א) דאס געריכט אין מאנ-דעבורג האט פערמשפּט צו צװײ חדשים תפיסה א יודישען האנדעלס-אגענט, װעלכער האט נישט גע-װאלט געבען די האנד אנ'ארישע פרוי, ערקלערענ-דיג דאס ער האט מורא, װײל די נירענבערגער גע-זעצען פערביטען. דאס געריכט האט זיך געשטעלט אויפ'ן שטאנדפּונקט, דאס אינטערפּרעטירענדיג אויף אזא אופן די נירענבערגער געזעצען, האט דער יוד פון זײ געטריבען שפאס.

* * *

בערלין. (יט"א) לויט א פעראָרדענונג פון װירטענבערגישען בילדונגס-מיניסטער האט דער קאטוילישער גײסטליכער װירטה פערלוירען דאס רעכט צו געבען אונטערריכט אין דײטשע שולען דערפאר, װאס ער האט בעת א רעליגיאנס-לעקציע מיט די שילער געזאגט א תפילה פאר די קאטוי-לישע גײסטליכע, װאס זענען אונשולדיג פערמשפּט געװארען כלומרשט פאר איבערשרײטונגען פון די דעװיזען-פארשריפטען.

בערלין (יט"א)). דער „פעלקישער בעאבאכ-טער" מעלדט מיט, אז אינגיכען װעלען קען געשלאסען װערען אלע יודישע באנק-אינסטיטוציעס די צײטונג בעהויפּטעט, אז די ליקװידאציע פון די יודישע באנקען װערט דורכגעפיהרט „פרײװיליג", אז זי איז בלויז א שריט אויפן װעג צו לעזען די יודען-פראגע אין באנק-װעזען," און אז „די דײטשע באנקען װעלען פון דער דאזיגער ליקװי-דאציע נישט לײדען", נאר אדרבה, „זי װערט דורכ-געפיהרט אין הסכם מיט די פאָדערונגען פון פרי-װאטע דײטשע באנק-הײזער".

* * *

בערלין (יט"א). אין אנ'ענטשײדונג פון גע-ריכט אין בײערן װערט פעסטגעשטעלט, אז די פּאָ-ליצײ איז בערעכטיגט „צוליב שטאטס-פּאליטישע טעמים צוצונעהמען בײ יודען זײערע פּאספּארטען א"יב י' האט א חשד, אז דער בעטרעפענדער יוד האט בדעה צו פערלאזען דײטשלאנד. װי יט"א האט שוין מיטגעטײלט זענען אין בײערן צוגענומ[...] װארען די אויסלענדישע פּעסער בײ אנ'ערך [...] יודען.

בערלין. (יט"א) די מאכט-ארגאנען [...] צוריקגעצויגען דעם פערבאט אפּצוהאלטען [...] יראהמען פון יודישען קולטור-בונד אין [...] דעם קאנצערט פון בעריהמטען יודישען [...] יוסף שמידט.

* *

לאנדאן. (יט"א) די ציוניסטישע [...] זאציע אין לאנדאן אינפארמירט די יט"א, דא[...] פאקט, װאס דאס „העברה" ביורא אין בערלי[...] זײט דעם 7-טען פעברואר 1935 נישט אנגע[...] קײן נײע דעפּאזיטען פאר דער טראנספער[...] קײן א"י, בעדײט נישט, דאס זײט דאמאלס [...] „העברה "נישט האבען איבערגעשיקט קײן יוד[...] קאפּיטאל קײן א"י. אין דער װירקליכקײט [...] יעדען חודש טראנספערירט קײן א"י קאפּיט[...] פון דײטשע יודען, צוליב דער גרויסער צא[...] פּאזיטען, װאס זענען געװען רעגיסטרירט אין [...] לינער „העברה"-ביורא אין פעברואר 1935 [...] דאס ביורא אבגעשטעלט דאס אננעמען פרישע [...] פּאזיטען. װאס די „העברה" האט געהאט אין [...] רשות אין פעברואר 1935, װערען בהדרגה [...] פערירט קײן א"י.

[D]r. [m]ed. **H. LUBICZ**
ספּעציאליסט פאר הויט, װענערישע
און געשלעכטס-קראנקהײטען
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעלעפאן [...]32
עמפּפאנגס-שעה'ן 8-10, 12-2 און 5-8 [...]

Dr.
B. Robinzon
אינערליכע קראנקהײטען
האט זיך איבערגעצויגען
אויף 10 פּאמארסקא 10
פּראנט, 2טער שטאק, טעל. 131-86.
נעהמט אן פון 6 ביז 8 אין אװענט.

היינט און פאלגענדע טעג! | קלאנג-קינא
„מעלאדיע פון אגרויסער שטאדט"
גרויסער מוזיקאלישער פילם. — אין די הויפּט-ראלען: Elonor PAWELL, Robert TAYLOR | אויסער'ן פּראגראם: קלאנג-צוגאבען װי אויך [...] אנהויב אין געװ. טעג 4 נ"מ, שבת און זונטאג 12-[...]
CAPITOL
זאװאדזקא 16

היינט און פאלגענדע טע[ג] [...]

פערלאג ח. בזשאזא — װארשא
נאר װאס דערשינען
י. י. זינגער
די ברידער אשכנזי
I-טער טײל (געבונדען) פּרײז 3.50
II „ „ (קוימענס אין הימל) 3.50
III „ „ (שפּינװעב'ס) 3.50
אלע 3 בענדער צוזאמען 10.50 גילדען
הויפּט-פערקויף:
Kult-Buch" Warszawa.
אין לאדז צו בעקומען בײם פערטרעטער פון „קולט-ביך" ה. זילבערבערג אין „קולטור-ליגע", זאכאדניע 68, טעל. 191-15 יעדען טאג פון 8 ביז 9 אװנט.

רעטשניצע
פון דאקטוירים- ספּעציאליסטען
11 בזשעזשינער 11
טעלעפאן 137-63
עס נעהמען אן פאלגענדע דאקטוירים:
דר. קויפמאן, דר. לאנדקאפ,
דר. דינעזאן, דר. רויטער,
דר. שפּירא, דר. שמערלאװסקי,
דר. י. איציקזאן, דר. סטופּאי,
דר. שמירגעלד (נערװען קראנקה.)
און דענטיסטין סטאראפּאלסקא
װיזיטען אין שטאט
אלע ארט מעדיצינישע הילף.
קאבינעט פאר פיזיקאלישער טעראפּיע
א װיזיט 3 זל.

Przetarg.

Zarząd Miejski w Łodzi ogłasza publiczny przetarg na wykonanie urządzeń centralnego ogrzewania i wodociągowo=kanalizacyjnych na posesji szkolnej przy ul. ks. Mackiewicza. Oferty pisemne, odpowiadające treści kosztorysu ślepego, należy składać w Zarządzie Miejskim, Plac Wolności 14, III piętro, w pokoju Nr. 44, dnia 12 lutego 1936 roku do godz. 11 rano w kopertach należycie zamkniętych i zalakowanych (oddzielnie na centralne ogrzewanie, wodociągi i kanalizacje) z napisem: „Oferta na wykonanie: 1) centralnego ogrzewania w gmachu szkolnym przy ul. Mackiewicza, 2) instalacji wodociągowo=kanalizacyjnej w gmachu szkolnym przy ul. Mackiewicza".

Szczegółowe informacje oraz ślepy kosztorys z warunkami przetargu otrzymać można w Wydziale Technicznym, Plac Wolności 14, II piętro, w pokoju Nr. 25. Otwarcie ofert nastąpi w tym samym dniu o godz. 12 w południe w gabinecie Naczelnika Wydziału Technicznego.

Łódź, dnia 29 stycznia 1936 roku.

ZARZĄD MIEJSKI w ŁODZI.

קלײנע אנאנסען
1 זלאטי
אנאנס ביז 15 װערטער

פרײע פּאסטע[ן]
מיכטיגע אגענטען (קעס[...])
געזוכט צו פערשפּרײטען א הויז[...] געגען א קלײנע קויציע. זיך מעל[...] 10 ביז 12 פארמ. — פּאמארסק[...] „Pryemysł Krajowy" צו ה' ג[...]

פערשידענעס
אכטונג! דער נײ-ערעפנ[...] ענגלישער זאל (װאולטשאנ[...]) מיט א שײנעם מענער-זאל מיט [...] היגיענישער כשר'ער קיך. מיט [...] געשירען און טיש-בעשטעק [...] געגעבען אויף חתונות נאר [...] אלע 1-טער מאי 2. קומט און [...] צײגט אײך!
גאכט - לעגערן ערשטקלא[ס...]
מאדערן אײנגעריכטעט פאר [...] אײנצעלנע צימער נאר 1.50 ז[ל...] לאדז, קילינסקיעגא 41 יו. 39

Dr. med. **Niewiażski**
ספּעציאליסט פאר טריפּער, סיפילים און הויט - קראנקהײטען, בעהאנדלונג פון מענער - שװעכע
אנדזשעיא 5. טעל. 159-40
פראנט, 1טער שטאק
נעהמט אן פון 8-11 און פון 5-9 אװענט
זונטאג און יום טוב פון 9-1 נאכמיטאג.
ספּעציעלער װארטע - זאל פאר פרויען

Dr. med. **M. TAUBENHAUS**
ספּעציאליסט
פאר אקושעריע און פרויען־קראנקהײטען
פערהיטונג געגען שװאנגערשאפט
זגערזשער 11, טעלעפאן 246-09.
נעהמט אן פון 4—8 אװענט.

Dr. med.
Leon Familier
אינערליכע און קינדער - קראנקהײטען
6 שערפּליג 37 [...]

רעטשניצע
פאר װענערישע-קראנקע
מענער - שװעכע און הויט-
קראנקהײטען
פון דאקטוירים ספּעציאליסטען
פּיעטריקאװער 45
טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אװענד.
פרויען און קינדער נעמט אן א פרוי-דאקטאר פון 11-1 און פון 5-7 אװענד.
א בעראטונג 3 זל.

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראלאג
ספּעצ. פאר נירען בלאז און אורין-קראנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95
נעמט אן פון 9-11 און פון 6-8 אװענט.

פּויליש פּאלעסטינער האנדעלס-קאמער
אפּטײלונג אין לאדז, פּיעטריקאװער 113
ארגאניזירט א קורס פון
העברעאיש און ענגליש
אינפארמאציעס און אײנשרײבונגען אין לאקאל פון דער קאמער
א נײע גרופּע הויבט זיך אן דעם 1-טען פעברואר.

שײטלען
מיט פאריזער שרינד
און פערטיגע שײטלען
בײ קערש.
סקװעראװא 15

Dr. med.
W. ŻABZIEWICZ
ספּעציאליסט פאר אוירען, נאז, האלז
און קעהלקאפּ-קראנקהײטען
Piotrkowska 164, tel. 125-26.
נעמט אן פון 5—8 אװענד.

Dr. **I. SILBERSTROM**
Kilińskiego 127
ספּעציאל-ארצט פאר הויט, װענערישע
און געשלעכטס-קראנקהײטען
קװארץ-לאמפּ, — ראדיקאלע בעזײטיגונג
פון איבריגע האר.
נעהמט אן פון 4—8 אװענד.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.